वेद्मन्त्राः

Colophon

This document was typeset using X₂MT_EX, and uses the Siddhanta font extensively. It also uses several MT_EX macros designed by *H. L. Prasād*. Practically all the encoding was done with the help of Ajit Krishnan's mudgala IME (http://www.aupasana.com/).

Acknowledgements

The initial ITRANS encodings of some of these texts were obtained from http://sanskritdocuments.org/ and https://sa.wikisource.org/. Thanks are also due to Ulrich Stiehl (http://sanskritweb.de/) for hosting a wonderful resource for Yajur Veda, and also generously sharing the original Kathaka texts edited by Subramania Sarma. See also http://stotrasamhita.github.io/about/

FOR PERSONAL USE ONLY
NOT FOR COMMERCIAL PRINTING/DISTRIBUTION

अनुक्रमणिका i

अनुऋमणिका

रुद्रप्रश्नः	1
चमकप्रश्नः	9
पुरुषसूक्तम्	14
नारायणसूक्तम्	16
विष्णुसूक्तम्	17
भूसूक्तम्	18
दुर्गा सूक्तम्	20
श्रीसूक्तम्	21
मेधासूक्तम्	23
भाग्यसूक्तम्	24
पवमानसूक्तम्	24
आयुष्यसूक्तम्	27
नवग्रहसूक्तम्	28
नक्षत्रसूक्तम्	32

गणपत्यथर्वशीर्षोपनिषत्	39
मृत्युञ्जयहोम-मन्त्राः	42
महान्यासः	45
पञ्चाङ्गरुद्रन्यासः रावणोक्ता पञ्चाङ्गप्रार्थना-सहितम्	45
पञ्चाङ्गमुखन्यासः रावणोक्ता पञ्चमुखप्रार्थना-सहितम्	47
केशादिपादान्त (प्रथमो) न्यासः	49
मूर्घादिपादान्त दशाक्षरी दशाङ्ग (द्वितीयो) न्यासः	56
पादादिमूर्धान्त पञ्चाङ्ग (तृतीयो) न्यासः	56
	57
6	58
	63
	67
	58
शिवसङ्कल्पः	59
	74
उत्तरनारायणम्	76
^	77
•	78
^	79
•	81
•	83
	84

	अष्टाङ्ग-नम	स्क	ारा	:				•	•	•	•	•				•		•	85
	लघुन्यासे १	श्री र	हद्र	ध्य	गन	ाम्													86
	लघुन्यासे व	वेत	ग-	स्थ	गप	न	Ą												87
	कलशेषु सा	म्ब	पर	मेश	धर	ું	या	नम	Į										89
	षोडशोपचा																		91
	श्रीरुद्रनाम	त्रिः	शर्त	गी															91
	प्रदक्षिणम्																		98
	नमस्काराः																		99
	चमकानुवा	कैः	प्रा	र्थन	ना	•		•	•	•	•	•				•			101
	प्रार्थना .																		106
	श्रीरुद्रजपः					•		•	•	•	•	•				•			106
	ध्यानम् .																		108
	रुद्रप्रश्नः .	•																•	109
	चमकप्रश्नः									•	•							•	117
रुट्ट	पद्पाठः																		124
मन	त्रपुष्पम्																		135
त्रु	ाञान्तय:																		127

॥ रुद्रप्रश्नः॥

ॐ गुणानां त्वा गुणपंति हवामहे क्विं केवीनाम्पूमश्री-वस्तमम्। ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत् आ नेः शृण्वन्नूतिभिः सीद् सादेनम्॥

ॐ महागणपतये नमः॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥

नमंस्ते रुद्र मन्यवं उतो तु इषंवे नमंः। नमंस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते नमः॥ या त इषुः शिवतंमा शिवं बभूवं ते धनुंः। शिवा शंरव्यां या तव तयां नो रुद्र मृडय॥ या ते रुद्र शिवा तुनूरघोराऽपांपकाशिनी। तयां नस्तनुवा शन्तंमया गिरिंशन्ताभिचांकशीहि॥ यामिषुं गिरिशन्त हस्ते बिभुष्यस्तव। शिवां गिरित्र तां कुरु मा हि ईसीः पुरुषं जगंत्॥ शिवेन वर्चसा त्वा गिरिशाच्छांवदामसि। यथां नः सर्वमिञ्जगंदयक्ष्म र सुमना असंत्॥ अध्यंवोचदिधवृक्ता प्रथमो दैव्यों भिषक्। अही ईश्व सर्वां अम्भयन्त्सर्वांश्व यातुधान्यः॥ असौ यस्ताम्रो अरुण उत बुभुः सुमङ्गलः। ये चेमा र रुद्रा अभितों दिक्षु श्रिताः संहस्रशोऽवैषा र हेर्ड ईमहे॥ असौ योंऽवसर्पति नीलंग्रीवो विलोंहितः। उतैनं गोपा अंदश्त्रदंशत्रुदहार्यः॥ उतेनं विश्वां भूतानि स दृष्टो मृंडयाति नः। नमों अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षायं मीढुषें॥ अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नर्मः। प्र मुंश्र धन्वंनुस्त्वमुभयोरार्लियोज्याम्॥ याश्चं ते हस्त इषंवः परा ता भंगवो वप। अवतत्य धनुस्त्व सहंस्राक्ष शतेषुधे॥ निशीर्यं शत्यानां मुखां शिवो नः सुमनां भव। विज्यं धनुः कपर्दिनो विशंल्यो बाणंवा उत्त॥ अनेशन्नस्येषंव आभुरंस्य निष्क्षिः। या ते हेतिमीं दुष्टम् हस्ते बभूवं ते धनुः॥ तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमंयक्ष्मया परिब्भुज। नमंस्ते अस्त्वायंधायानांतताय धृष्णवे॥ उभाभ्यांमुत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वंने। परि ते धन्वंनो हेतिर्स्मान्वृंणक्त विश्वतः॥ अथो य इंषुधिस्तव्ऽऽरे अस्मन्नि धेहि तम्॥१॥

नर्मस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वरायं महादेवायं त्र्यम्बकायं त्रिपुरान्तकायं त्रिकालाग्निकालायं कालाग्निरुद्रायं नीलकुण्ठायं मृत्युञ्जयायं सर्वेश्वरायं सदाशिवायं श्रीमन्महादेवाय् नर्मः॥

नमो हिरंण्यबाहवे सेनान्यें दिशां च पतंये नमो नमों वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः पशूनां पतंये नमो नमेः सस्पिश्चराय त्विषींमते पथीनां पतंये नमो नमों बस्रुशायं विव्याधिनेऽन्नांनां पतंये नमो नमो हरिकेशायोपवीतिने पुष्टानां पतंये नमो नमों भवस्यं हेत्ये जगंतां पतंये नमो नमों रुद्रायांतताविने क्षेत्राणां पतंये नमो नमेः सूतायाहंन्त्याय वनांनां पतंये नमो नमो रोहिताय स्थपतंये वृक्षाणां पतंये नमो नमों मित्रिणे वाणिजाय कक्षांणां पतंये नमो नमो भुवन्तये वारिवस्कृतायौषंधीनां पतंये नमो नमं उच्चैर्घोषायाऋन्दयंते पत्तीनां पतंये नमो नमंः कृत्स्रवीताय धावंते सत्वंनां पतंये नमः॥२॥

नमः सहंमानाय निव्याधिनं आव्याधिनीनां पतंये नमो नमः ककुभायं निषक्षिणं स्तेनानां पत्ये नमो नमो निषक्षिणं इषुधिमते तस्कराणां पत्ये नमो नमो वश्चंते परिवश्चंते स्तायूनां पत्ये नमो नमो निचेरवे परिचरायारंण्यानां पत्ये नमो नमेः सृकाविभ्यो जिघा स्त्रः प्रकृन्तानां पत्ये नमो नमे उष्णीषिणं गिरिचरायं कुलुश्चानां पत्ये नमो नम् इषुंमद्यो धन्वाविभ्यंश्च वो नमो नमं आतन्वानेभ्यः प्रतिद्धानेभ्यश्च वो नमो नमं आयच्छंद्रो विसृजद्धंश्च वो नमो नमोऽस्यंद्र्यो विध्यंद्राश्च वो नमो नम् आसीनेभ्यः शयानेभ्यश्च वो नमो नमः स्वपद्धो जाग्रंद्राश्च वो नमो नम्सित्रष्ठंद्र्यो धावंद्राश्च वो नमो नमः स्वपद्यो जाग्रंद्राश्च वो नमो नम्सित्रष्ठंद्र्यो धावंद्राश्च वो नमो नमः स्वपद्यो जाग्रंद्राश्च वो नमो नम्सित्रष्ठंद्र्यो धावंद्राश्च वो नमो नमः स्वपद्यो जाग्रंद्राश्च वो नमो नम्सित्रष्ठंद्र्यो धावंद्राश्च वो नमो नमः स्वपद्यो जाग्रंद्राश्च वो नमो नम्सित्रश्चि वो नमो नमो अश्वभ्योऽश्वंपतिभ्यश्च वो नमः॥३॥

नमं आव्याधिनींभ्यो विविध्यंन्तीभ्यश्च वो नमो नम् उगंणाभ्यस्तृ १ हृतीभ्यंश्च वो नमो नमो गृत्सेभ्यो गृत्सपंतिभ्यश्च वो नमो नमो ब्रातेंभ्यो ब्रातंपितभ्यश्च वो नमो नमो गुणेभ्यो गुणपंतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमो नमो महन्द्राः, श्रुष्ठकेभ्यश्च वो नमो नमो रथेभ्यो रथंपतिभ्यश्च वो नमो नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्च वो नमो नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्च वो नमो नमः, श्रुत्तिभ्यश्च वो नमो नम्स्तक्षंभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नमो नमः कुलालेभ्यः कुमरिभ्यश्च वो नमो नमः पुञ्जिष्टेभ्यो निषादेभ्यश्च वो नमो नमं इषुकुद्धो धन्वकुद्धांश्च वो नमो नमो मृग्युभ्यः श्वनिभ्यश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपंतिभ्यश्च वो नमो ॥ ।

नमों भवायं च रुद्रायं च नमः शर्वायं च पशुपतंये च नमो नीलंग्रीवाय च शितिकण्ठांय च नमः कपर्दिनं च व्युंप्तकेशाय च नमंः सहस्राक्षायं च शतधंन्वने च नमों गिरिशायं च शिपिविष्टायं च नमों मीढुष्टंमाय चेषुंमते च नमों ह्रस्वायं च वामनायं च नमों बृहते च वर्षीयसे च नमों वृद्धायं च संवृध्वेने च नमो अग्रियाय च प्रथमायं च नमं आशवें चाजिरायं च नमः शीघ्रियाय च शीभ्याय च नमं ऊर्म्याय चावस्वन्याय च नर्मः स्रोतस्याय च द्वीप्याय च॥५॥ नमों ज्येष्ठायं च कनिष्ठायं च नमः पूर्वजायं चापरजायं च नमों मध्यमायं चापगल्भायं च नमों जघन्यांय च बुध्नियाय च नर्मः सोभ्याय च प्रतिसर्याय च नमो याम्याय च क्षेम्याय च नमं उर्वर्याय च खल्यांय च नम्ः श्लोक्यांय चावसान्यांय च नमो वन्यांय च कक्ष्यांय च नमः श्रवायं च प्रतिश्रवायं च नमं आशुषेणाय चाशुरंथाय च नमः शूरांय चाविभन्दते च नमो वर्मिणे च वरूथिने च नमो बिल्मिने च कविचेने च नमेः श्रुतायं च श्रुतसेनायं च॥६॥

नमों दुन्दुभ्यांय चऽऽहन्न्यांय च नमों धृष्णवें च प्रमृशायं च नमों दूतायं च प्रहिंताय च नमों निष्क्षिणें चेषुधिमतें च नमंस्तीक्ष्णेषंवे चऽऽयुधिनें च नमेः स्वायुधायं च सुधन्वंने च नमः सुत्यांय च पथ्यांय च नमेः काट्यांय च नीप्यांय च नमः सूद्यांय च सर्स्यांय च नमों नाद्यायं च वैशन्तायं च नमः कूप्यांय चावट्यांय च नमो वर्ष्यांय चावर्ष्यायं च नमों मेघ्यांय च विद्युत्यांय च नमें ईप्रियांय चऽऽत्प्यांय च नमो वात्यांय च रेष्मियाय च नमों वास्त्व्यांय च वास्तुपायं च॥७॥

नमः सोमांय च रुद्रायं च नमंस्ताम्रायं चारुणायं च नमंः शङ्गायं च पशुपतंये च नमं उग्रायं च भीमायं च नमों अग्रेवधायं च दूरेवधायं च नमों हुन्ने च हनीयसे च नमों वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमंस्ताराय नमः शम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतंराय च नम्स्तीर्थ्याय च कूल्यांय च नमः पार्याय चावार्याय च नमः प्रतरंणाय चोत्तरंणाय च नमं आतार्याय चऽऽलाद्यांय च नमः शष्यांय च फेन्यांय च नमः सिक्त्यांय च प्रवाह्यांय

च॥८॥

नमं इरिण्यांय च प्रपृथ्यांय च नमः कि शिलायं च क्षयंणाय च नमः कपिदिनं च पुल्स्तयं च नमो गोष्ठांय च गृह्यांय च नम्स्तल्प्यांय च गेह्यांय च नमः काट्यांय च गह्वरेष्ठायं च नमो हृद्य्यांय च निवेष्यांय च नमः पाश्स्व्यांय च रज्स्यांय च नमः शुष्क्यांय च हिर्त्यांय च नमो लोप्यांय चोल्प्यांय च नमं ऊर्व्याय च सूर्म्याय च नमः पृण्यांय च पर्णश्द्यांय च नमो ऽपगुरमाणाय चाभिघ्नते च नमं आख्विदते च प्रख्विदते च नमो वः किरिकेभ्यो देवानाः हृदयेभ्यो नमो विक्षीण्केभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो नमं आनिरहतेभ्यो नमं आमीवत्केभ्यः॥९॥

द्रापे अन्धंसस्पते दिरंद्रज्ञीलंलोहित। एषां पुरुषाणामेषां पंशूनां मा भेर्माऽरो मो एषां किं चनऽऽमंमत्॥ या ते रुद्र शिवा तनः शिवा विश्वाहंभेषजी। शिवा रुद्रस्यं भेषजी तयां नो मृड जीवसें॥ इमा रुद्रायं तवसें कपिर्दिनें क्षयद्वीराय प्रभंरामहे मितिम्॥ यथां नः शमसंद्विपदे चतुंष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामें अस्मिन्ननांतुरम्॥ मृडा नो रुद्रोत नो मयंस्कृधि क्षयद्वीराय नमंसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुंरायजे पिता तदंश्याम तवं रुद्र प्रणीतौ॥ मा नो महान्तंमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा नं उिष्ठातम्। मा नो विधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नंस्तनुवो रुद्र रीरिषः॥

मा नंस्तोके तनये मा न आयुंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितो वंधीर्हविष्मंन्तो नमंसा विधेम ते॥ आरात्तें गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्रम्स्मे ते अस्तु। रक्षां च नो अधि च देव ब्रूह्मधां च नः शर्म यच्छ द्विबर्हांः॥ स्तुहि श्रुतं गर्त्सदं युवानं मृगं न भीमम्पह्लुमुग्रम्। मृडा जैरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यं तें अस्मन्नि वंपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्यं हेतिर्वृणक्त परि त्वेषस्यं दुर्मतिरंघायोः। अवं स्थिरा मघवंद्र्यस्तन्ष्व मीढ्वंस्तोकाय तनयाय मृडय॥ मीढुंष्टम शिवंतम शिवो नेः सुमनां भव। पुरमे वृक्ष आयुंधं निधाय कृत्तिं वसान आ चंरु पिनांकुं बिभ्रदा गंहि॥ विकिरिद विलोहित नमस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्र हेतयोऽन्यमस्मन्नि वंपन्तु ताः॥ सहस्रांणि सहस्रधा बांहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशांनो भगवः पराचीना मुखां कृधि॥१०॥

सहस्रांणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याँम्। तेषा १ सहस्रयोजनेऽव धन्वांनि तन्मसि॥ अस्मिन् महत्यंर्ण्वै-ऽन्तरिक्षे भ्वा अधि॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः श्वां अधः, क्षंमाचराः॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिव १ रुद्रा उपंश्रिताः॥ ये वृक्षेषुं सस्पिञ्जरा नीलंग्रीवा विलोहिताः॥ ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः॥ ये अन्नेषु विविध्यंन्ति पात्रेषु पिबंतो जनान्॥ ये पृथां पंथिरक्षंय

ऐलबृदा यृव्युर्धः॥ ये तीर्थानि प्रचरेन्ति सृकावंन्तो निषक्षिणः॥ य एतावंन्तश्च भूयारंसश्च दिशों रुद्रा वितस्थिरे॥ तेषारं सहस्रयोजनेऽव धन्वांनि तन्मसि॥ नमों रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येंऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामत्रं वातों वर्षमिषंवस्तेभ्यो दश् प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशोदींचीर्दशोध्वांस्तेभ्यो नम्स्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि॥११॥

त्र्यंम्बकं यजामहे सुग्निं पृष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिमिव् बन्धनान्मृत्योर्मृक्षीय माऽमृतांत्॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषंधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥ तमृष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वंस्य क्षयंति भेषजस्यं।

(ऋक्) यक्ष्वांमहे सौंमन्सायं रुद्रं नमोंभिर्देवमसुंरं दुवस्य॥ अयं मे हस्तो भगवान्यं मे भगवत्तरः। अयं में विश्वभेषजोऽयं शिवाभिमर्शनः॥

ये ते सहस्रंम्युतं पाशा मृत्यो मर्त्यांय हन्तंवे। तान् यज्ञस्यं मायया सर्वानवं यजामहे। मृत्यवे स्वाहां मृत्यवे स्वाहां॥ ओं नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युंमें पाहि। प्राणानां ग्रन्थिरिस रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनां प्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युंमें पाहि॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ चमकप्रश्नः॥

अग्नांविष्णू स्जोषंसेमा वंधन्तु वां गिरंः। द्युम्नैर्वाजेंभिरागंतम्॥ वार्जश्च मे प्रस्वश्चं मे प्रयंतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्चं मे ऋतुंश्च मे स्वरंश्च मे श्लोकंश्च मे श्रावश्चं मे श्लुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवंश्च मे प्राणश्चं मेऽपानश्चं मे व्यानश्च मेऽसुंश्च मे चित्तं च म आधीतं च मे वार्क्च मे मनश्च मे चक्षुंश्च मे श्लोत्रं च मे दक्षंश्च मे बलं च म ओजंश्च मे सहंश्च म आयुंश्च मे ज्ञा च म आत्मा च मे त्नूश्चं मे शर्म च मे वर्म च मेऽङ्गांनि च मेऽस्थानि च मे परूर्षि च मे शरीराणि च मे॥१॥

ज्यैष्ठमं च म् आधिपत्यं च मे मृन्युश्चं मे भामंश्च मेऽमंश्च मेऽम्भंश्च मे जेमा च मे मिहुमा च मे विर्मा च मे प्रिथमा च मे वृष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे सृत्यं च मे श्रद्धा च मे जगंच मे धनं च मे वशंश्च मे त्विषिश्च मे श्रीडा च मे मोदश्च मे जातं च मे जिन्ष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे विक्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे भविष्यच मे सुगं च मे सुपर्थं च म ऋद्धं च म ऋद्धिंश्च मे कृतं च मे कृतिश्च मे मृतिश्चं मे सुमृतिश्चं मे॥२॥

शं चं में मयंश्च में प्रियं चं मेऽनुकामश्चं में कामश्च में सौमनुसर्श्वं में भुद्रं चं में श्रेयंश्च में वस्यंश्च में यशंश्च में

भगंश्च में द्रविणं च में यन्ता चं में धर्ता चं में क्षेमंश्च में धर्तिश्च में विश्वं च में महंश्च में स्विचं में ज्ञार्त्रं च में सूर्श्च में प्रसूर्श्च में सीरं च में लयश्चं म ऋतं चं में उमृतं च में उय्वक्ष्मं च में उनामयच में जीवातुंश्च में दीर्घायुत्वं चं में उनिमृतं च में उभयं च में सूर्या चं में सूर्यिनं च में।३॥

ऊर्क मे सूनृतां च मे पर्यक्ष मे रसंश्व मे घृतं चं मे मधुं च मे सिथिश्व मे सिपीतिश्व मे कृषिश्वं मे वृष्टिश्व मे जैत्रं च म औद्धिंद्यं च मे रियश्वं मे रायश्व मे पुष्टं चं मे पृष्टिश्व मे विभ चं मे प्रभ चं मे बहु चं मे भूयंश्व मे पूर्णं चं मे पूर्णतंरं च मेऽक्षितिश्व मे कूयंवाश्व मेऽन्नं च मेऽक्षुंच मे व्रीहयंश्व मे यवांश्व मे माषांश्व मे तिलांश्व मे मुद्राश्वं मे खुल्वांश्व मे गोधूमांश्व मे मसुरांश्व मे प्रियङ्गंवश्व मेऽणंवश्व मे श्यामाकांश्व मे नीवारांश्व मे॥४॥

अश्मां च में मृत्तिका च में गि्रयंश्च में पर्वताश्च में सिकंताश्च में वनस्पत्यश्च में हिरंण्यं च में ऽयंश्च में सीसं च में त्रपृश्च में श्यामं चं में लोहं चं में ऽग्निश्चं म् आपश्च में वी्रुधंश्च म् ओषंधयश्च में कृष्टप्च्यं चं में ऽकृष्टप्च्यं चं में ग्राम्याश्चं में प्शवं आर्ण्याश्चं यज्ञेनं कल्पन्तां वित्तं चं में वित्तिश्च में भूतं चं में भूतिश्च में वस्तुं च में वस्तिश्चं में कर्मं च में शक्तिश्च मेऽर्थश्च मु एमंश्च मु इतिश्च मे गतिश्च मे॥५॥

अग्निश्चं म् इन्द्रंश्च मे सोमंश्च म् इन्द्रंश्च मे सिवृता चं म् इन्द्रंश्च मे सरंस्वती च म् इन्द्रंश्च मे पूषा चं म् इन्द्रंश्च मे बृह्स्पतिश्च म् इन्द्रंश्च मे मित्रश्चं म् इन्द्रंश्च मे वरुणश्च म् इन्द्रंश्च मे त्वष्टां च म् इन्द्रंश्च मे धाता चं म् इन्द्रंश्च मे विष्णुंश्च म् इन्द्रंश्च मेऽिश्वनौं च म् इन्द्रंश्च मे म्रुतंश्च म् इन्द्रंश्च मे विश्वं च मे देवा इन्द्रंश्च मे पृथिवी चं म् इन्द्रंश्च मे प्रिन्तिश्चं च म् इन्द्रंश्च मे प्रजापितिश्च म् इन्द्रंश्च मे॥६॥ अर्श्वं मे रिश्नंश्च मेऽदांभ्यश्च मेऽिधेपितिश्च म उपार्श्वं

अर्शुश्च में रिश्मश्च में दिन्यश्च में डिपितिश्च म उपार्शुश्च में इन्तर्यामश्चं म ऐन्द्रवायवश्चं में मैत्रावरुणश्चं म आश्विनश्चं में प्रतिप्रस्थानश्च में शुक्तश्चं में मुन्थी च म आग्रयणश्चं में वैश्वदेवश्चं में ध्रुवश्चं में वैश्वानुरश्चं म ऋतुग्रहाश्चं में इतिग्राह्याश्च म ऐन्द्राग्नश्चं में वैश्वदेवश्चं में मरुत्वृतीयाश्च में माहेन्द्रश्चं म आदित्यश्चं में सावित्रश्चं में सारस्वृतश्चं में पौष्णश्चं में पात्रीवतश्चं में हारियोजनश्चं मे॥७॥

इध्मश्चं मे बर्हिश्चं मे वेदिश्च मे धिष्णियाश्च मे स्रुचंश्च मे चम्साश्चं मे ग्रावाणश्च मे स्वरंवश्च म उपर्वाश्चं मेऽधिषवंणे च मे द्रोणकलृशश्चं मे वायव्यांनि च मे पूत्भृचं म आधवनीयंश्च म आग्नींग्नं च मे हिव्धांनं च मे गृहाश्चं मे सदंश्च मे पुरोडाशांश्च मे पच्ताश्चं मेऽवभृथश्चं मे स्वगाकारश्चं मे॥८॥

अग्निश्चं मे घर्मश्चं मेऽर्कश्चं मे सूर्यंश्च मे प्राणश्चं मेऽश्वमेधश्चं मे पृथिवी च मेऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्चं मे शक्वंरीरङ्गुलंयो दिशंश्च मे यज्ञेनं कल्पन्तामृश्चं मे सामं च मे स्तोमंश्च मे यज्ञंश्च मे दीक्षा चं मे तपंश्च म ऋतुश्चं मे ब्रतं चं मेऽहोरात्रयौर्वृष्ट्या बृंहद्रथन्तरे चं मे यज्ञेनं कल्पेताम्॥९॥

गर्भांश्व मे वृत्साश्चं मे त्र्यविश्व मे त्र्यवी चं मे दित्यवाचं मे दित्यौही चं मे पश्चाविश्व मे पश्चावी चं मे त्रिवृत्सश्चं मे त्रिवृत्सा चं मे तुर्यवाचं मे तुर्यौही चं मे पष्टवाचं मे पष्टौही चं म उक्षा चं मे वृशा चं म ऋष्भश्चं मे वृहचं मेऽनृङ्वां चं मे धेनुश्चं म आयुर्यज्ञेनं कल्पतां प्राणो यज्ञेनं कल्पतामपानो यज्ञेनं कल्पतां व्यानो यज्ञेनं कल्पतां चश्चंर्यज्ञेनं कल्पतां श्रोत्रं यज्ञेनं कल्पतां मनो यज्ञेनं कल्पतां वाग्यज्ञेनं कल्पतामात्मा यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पताम्॥१०॥

एकां च मे तिस्रश्चं मे पश्चं च मे स्प्त चं मे नवं च म् एकांदश च मे त्रयोंदश च मे पश्चंदश च मे स्प्तदंश च मे नवंदश च म् एकंविश्शतिश्च मे त्रयोंविश्शतिश्च मे पश्चंविश्शतिश्च मे स्प्तविश्शितश्च मे नवंविश्शितश्च म् एकंत्रिश्च मे त्रयंस्त्रिश्च मे चतंस्रश्च मेऽष्टो चं मे द्वादंश च मे षोडंश च मे विश्शितश्च मे चतुंविश्शितश्च मे उष्टाविश्शितश्च मे द्वात्रिश्च मे पद्विश्शितश्च मे चतुंश्चरवारिश्शच मे पद्विश्शिच मे चत्र्श्चरवारिश्शच मे पद्विश्शिच मे

मे वाजंश्च प्रस्वश्चांपिजश्च ऋतुंश्च सुवंश्च मूर्धा च् व्यिश्वंयश्चान्त्यायनश्चान्त्यंश्च भौवनश्च भुवंनश्चािधंपतिश्च॥११॥ इडां देवहूर्मनुंर्यज्ञनीर्बृह्स्पतिरुक्थामदानि शश्सिषद्धिश्चंदेवाः सूंक्तवाचः पृथिंवि मात्मा मां हिश्सीर्मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं वक्ष्यामि मधुं विद्यामि मधुंमतीं देवेभ्यो वाचंमुद्यास शुश्रूषेण्यां मनुष्येभ्यस्तं मां देवा अंवन्तु शोभायै पितरोऽनुंमदन्तु॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ पुरुषसूक्तम् ॥

सहस्रंशीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षः सहस्रंपात्। स भूमिं विश्वतो वृत्वा। अत्यंतिष्ठदृशाङ्गुलम्॥ पुरुष पुवेद॰ सर्वम्। यद्भृतं यच् भव्यम्। उतामृतुत्वस्येशानः। यदन्नेनातिरोहंति॥ पुतावानस्य महिमा। अतो ज्याया ईश्च पूर्रुषः। पादौं ऽस्य विश्वां भूतानि। त्रिपादंस्यामृतं दिवि॥ त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुरुंषः। पादौं उस्येहा ऽऽभंवात्पुनंः। ततो विश्वङ्कां ऋगमत्। साशनानशने अभि॥ तस्माँद्विराडंजायत। विराजो अधि पूर्रुषः। स जातो अत्यंरिच्यत। पृश्चाद्भमिमथों पुरः॥ यत्पुरुषेण हविषाँ। देवा युज्ञमतंन्वत। वुसुन्तो अस्यऽऽसीदाज्यम्। ग्रीष्म इध्मः शुरद्धविः॥ सुप्तास्यऽऽसन् परि्धयः। त्रिः सप्त समिधः कृताः। देवा यद्यज्ञं तन्वानाः। अबेध्नन् पुरुषं पशुम्॥ तं युज्ञं बुर्हिषि प्रौक्षन्। पुरुषं जातमंग्रतः। तेनं देवा अयंजन्त। साध्या ऋषयश्च ये॥ तस्मौद्यज्ञात्सर्वहुतंः। सम्भृतं पृषदाज्यम्। पुशू इस्ता इश्चेत्रे वायुव्यान्। आरुण्यान्ग्राम्याश्च ये॥ तस्माँ द्यज्ञात्सं वृहुतंः। ऋचुः सामांनि जिज्ञरे। छन्दा रेसि जिज्ञेरे तस्मांत्। यजुस्तस्मांदजायत॥ तस्मादश्वां अजायन्त। ये के चोभयादेतः। गावों ह जिज्ञे तस्मौत्। तस्मौज्ञाता अजावयः॥ यत्पुरुषुं व्यद्धः। कृतिधा व्यंकल्पयन्। मुखं किर्मस्य कौ बाहू। कावूरू पादांवुच्येते॥ ब्राह्मणौंऽस्य मुखंमासीत्। बाहू रांजुन्यः कृतः।

ऊरू तदंस्य यद्वैश्यः। पुन्धाः शूद्रो अंजायत॥ चुन्द्रमा मनंसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रंश्चाग्निश्चं। प्राणाद्वायुरंजायत॥ नाभ्यां आसीदन्तरिक्षम्। शीर्ष्णो द्यौः समेवर्तत। पुन्धां भूमिर्दिशः श्रोत्रात्। तथां लोकाः अंकल्पयन्॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्॥ आदित्यवंण् तमंसस्तु पारे॥ सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरंः। नामांनि कृत्वाऽभिवद्न् यदास्ते॥ धाता पुरस्ताद्यमुदाज्हारं। श्रुत्रः प्रविद्वान् प्रदिश्रश्चतंस्रः। तमेवं विद्वानुमृतं इह भवति। नान्यः पन्था अयनाय विद्यते॥ युज्ञेन युज्ञमयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यांसन्। ते ह नाकं महिमानंः सचन्ते। यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः॥ अद्भः सम्भूतः पृथिव्ये रसाँच। विश्वकर्मणः समवर्त्ताधि। तस्य त्वष्टां विद्धंद्रूपमेति। तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्रै॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसः परस्तात्। तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्थां विद्यतेऽयंनाय॥ प्रजापंतिश्चरति गर्भे अन्तः। अजायंमानो बहुधा विजायते। तस्य धीराः परिजानन्ति योनिम्। मरीचीनां पदिमच्छिन्ति वेधसंः॥ यो देवेभ्य आतंपति। यो देवानां पुरोहितः। पूर्वो यो देवेभ्यो जातः। नमों रुचाय ब्राह्मये॥ रुचं ब्राह्मं जुनयंन्तः। देवा अग्रे तदंब्रुवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्यं देवा असन् वशें॥ हीश्चं ते लुक्ष्मीश्च पत्यौं। अहोरात्रे पार्श्वे। नक्षंत्राणि रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्। इष्टं मंनिषाण। अमुं मंनिषाण। सर्वं मनिषाण॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ नारायणसूक्तम्॥

(तैत्तिरीयारण्यकम् – ४/प्रपाठकः – १०/अनुवाकः – १३)

सहस्रशीर्षं देवं विश्वाक्षं विश्वशंम्भुवम्। विश्वं नारायंणं देवमक्षरं पर्मं पदम्। विश्वतः परंमान्नित्यं विश्वं नारायण् हिरम्। विश्वंमेवेदं पुरुषस्तिद्वश्वमुपंजीवति। पतिं विश्वंस्यऽऽत्मेश्वंर् शाश्वंत शिवमंच्युतम्। नारायणं महाज्ञेयं विश्वात्मानं प्रायंणम्। नारायणपंरो ज्योतिरात्मा नारायणः परः। नारायण परं ब्रह्म तत्त्वं नारायणः परः। नारायण परः। नारायणः परः। यर्चं किश्चित्रंगत्सर्वं दृश्यते श्रूयतेऽपिं वा॥

अन्तंर्बृहिश्चं तत्स्वं व्याप्य नारायणः स्थितः। अनेन्तमव्यंयं कृवि संमुद्रेऽन्तं विश्वशंम्भुवम्। पृद्मकोश प्रतीकाश्र हृद्यं चाप्यधोमुंखम्। अधो निष्ट्या वितस्त्यान्ते नाभ्यामुंपिर् तिष्ठंति। ज्वालुमालाकुंलं भाती विश्वस्यऽऽयत्नं महत्। सन्तंत शिलाभिंस्तुलम्बंत्याकोश्यसित्रंभम्। तस्यान्तं सृष्टिर सूक्ष्मं तस्मिन्त्स्वं प्रतिष्ठितम्। तस्य मध्ये महानं-

ग्निर्विश्वाचिंर्विश्वतोमुखः। सोऽग्रंभुग्विभंजिन्तिष्ठन्नाहांरमज्रः किवः। तिर्यगूर्ध्वमंधः शायी रश्मयंस्तस्य सन्तता। सन्तापयंति स्वं देहमापांदतलमस्तंकः। तस्य मध्ये विह्निशिखा अणीयौर्ध्वा व्यवस्थितः। नीलतोयदं-मध्यस्थाद्विद्युष्ठेखेव भास्वरा। नीवारशूकंवत्तन्वी पीता भास्वत्यणूपंमा। तस्याः शिखाया मध्ये प्रमात्मा व्यवस्थितः। स ब्रह्म स शिवः स हिरः सेन्द्रः सोऽक्षरः पर्मः स्वराट्॥ ऋतः सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गंलम्। ऊर्ध्वरंतं विंरूपाक्षं विश्वरूपाय व नमो नमः।

नारायणायं विद्महें वासुदेवायं धीमहि। तन्नों विष्णुः प्रचोदयात्।

विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजा रेस् यो अस्कंभायदुत्तर स्पर्धं विचक्रमाणस्त्रेधोरुंगायो विष्णोर्राटंमसि विष्णोः पृष्ठमंसि विष्णोः श्रेष्ट्रेंस्थो विष्णोः स्यूरेसि विष्णोर्धुवमंसि वैष्णवमंसि विष्णवे त्वा॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ विष्णुसूक्तम्॥

विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विम्मे रजारेसि यो अस्कंभायदुत्तंरर सुधस्थं विचक्रमाणस्रोधोरुगायः॥ तदंस्य प्रियम्भिपाथों अश्याम्। नरो यत्रं देव्यवो मदंन्ति। उरुक्रमस्य स हि बन्धुंरित्था। विष्णौः पदे पर्मे मध्य उत्थ्सं। प्र तद्विष्णुंः स्तवते वीर्याय। मृगो न भीमः कुंचरो गिरिष्ठाः। यस्योरुषुं त्रिषु विक्रमंणेषु। अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वौ। परो मात्रंया तनुवां वृधान। न ते महित्वमन्वंश्रवन्ति॥ उभे ते विद्य रजंसी पृथिव्या विष्णों देवत्वम्। प्रमस्यं विथ्से। विचंक्रमे पृथिवीमेष एताम्। क्षेत्रांय विष्णुर्मनुंषे दशस्यन्। ध्रुवासों अस्य कीरयो जनांसः। उरुक्षितिः स्जनिंमाचकार। त्रिर्देवः पृथिवीमेष एताम्। विचंक्रमे श्तर्चंसं महित्वा। प्र विष्णुरस्तु त्वस्त्तवीयान्। त्वेषः ह्यंस्य स्थविंरस्य नामं॥

॥भूसूक्तम्॥

(तैत्तिरीय संहिता काण्डम् - १/प्रपाठकः - ५/अनुवाकः - ३)

भूमिर्भूमा द्यौर्वरिणाऽन्तिरक्षं मिह्त्वा। उपस्थे ते देव्यदितेऽग्निमंत्रादमृत्राद्यायाऽऽदंधे। आऽयङ्गौः पृश्लिरक्रमी-दर्सनन्मातरं पुनः। पितरं च प्रयन्त्सुवंः। त्रिष्ट्रशृद्धाम् वि राजित् वाक्पंतुङ्गायं शिश्लिये। प्रत्यंस्य वह द्युभिः। अस्य प्राणादंपानृत्यंन्तश्चरित रोचना। व्यंख्यन् मिह्षः सुवंः॥ यत्त्वां कुद्धः पंरोवपं मृन्युना यदवंत्र्या। सुकल्पंमग्ने तत्तव पुनस्त्वोद्दीपयामिस। यत्ते मृन्युपंरोप्तस्य पृथिवीमनुं

दध्वसे। आदित्या विश्वे तद्देवा वसंबश्च स्माभंरन्।
मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं युज्ञः सिम्मं दंधातु।
बृह्स्पतिस्तनुतामिमं नो विश्वे देवा इह मांदयन्ताम्। सप्त
ते अग्ने सिमधंः सप्त जिह्वाः सप्तर्षयः सप्त धामं प्रियाणि।
सप्त होत्राः सप्तधा त्वां यजन्ति सप्त योनीरापृणस्वा घृतेन।
पुनंस्त्रजा नि वर्तस्व पुनंरग्न इषाऽऽयंषा। पुनंनः पाहि
विश्वतः। सह र्य्या नि वर्तस्वाऽग्ने पिन्वंस्व धारया।
विश्वपिस्नंया विश्वत्स्परि। लेकः सलेकः सुलेकस्ते
न आदित्या आज्यं जुषाणा वियन्तु केतः सकेतः
सुकेत्स्ते न आदित्या आज्यं जुषाणा वियन्तु विवंस्वाः
अदितिर्देवंजूतिस्ते न आदित्या आज्यं जुषाणा वियन्तु।

॥दुर्गा सूक्तम्॥

(तैत्तिरीयारण्यकम् - ४/प्रपाठकः - १०/अनुवाकः - २)

जातवेदसे सुनवाम सोमं मरातीयतो निदंहाति वेदंः। स नंः पर्षदितं दुर्गाणि विश्वां नावेव सिन्धं दुरिताऽत्यग्निः॥१॥ तामग्निवंणां तपंसा ज्वलन्तीं वैरोचनीं कंर्मफुलेषु जुष्टांम्। दुर्गां देवी र शरंणमहं प्रपंद्ये सुतरंसि तरसे नर्मः॥२॥ अग्ने त्वं पारया नव्यों अस्मान्थ्स्वस्तिभिरतिं दुर्गाणि विश्वां। पूर्श्व पृथ्वी बंहुला नं उुवीं भवां तोकाय तनयाय शं योः॥३॥ विश्वांनि नो दुर्गहां जातवेदः सिन्धुं न नावा दुंरिताऽतिंपर्षि। अग्ने अत्रिवन्मनंसा गृणानौंऽस्माकं बोध्यविता तनूनांम्॥४॥ पृतना जित र सहंमानमुग्रमग्नि र हुंवेम परमाथ्सधस्थांत्। स नः पर्षदितं दुर्गाणि विश्वा क्षामंद्देवो अति दुरितात्यग्निः॥५॥ प्रत्नोषिं कमीड्यों अध्वरेषुं सनाच होता नव्यंश्च सित्सं। स्वाश्रीग्ने तनुवं पिप्रयंस्वास्मभ्यं च सौभंगमायंजस्व॥६॥ गोभिर्जुष्टंमयुजो निषिंक्तं तवेंन्द्र विष्णोरनुसश्चरेम। नाकंस्य पृष्ठमि संवसानो वैष्णवीं लोक इह मादयन्ताम्॥७॥

> कात्यायनायं विदाहें कन्यकुमारिं धीमहि। तन्नों दुर्गिः प्रचोदयाँत्॥

॥श्रीसूक्तम्॥

हिरंण्यवर्णां हिरंणीं सुवर्णरंजतस्त्रजाम्। चन्द्रां हिरण्मंयीं लक्ष्मीं जातवेदो म् आवह॥१॥

तां म् आवंह् जातंवेदो लक्ष्मीमनंपगामिनींम्। यस्यां हिरंण्यं विन्देयं गामश्वं पुरुषानुहम्॥२॥

अश्वपूर्वां रंथम्ध्यां हस्तिनांदप्रबोधिनीम्। श्रियं देवीमुपंह्वये श्रीमदिवीर्जुषताम्॥३॥

कां सोऽस्मितां हिरंण्यप्राकारामार्द्रां ज्वलंन्तीं तृप्तां तर्पयंन्तीम्। पद्मे स्थितां पद्मवंणां तामिहोपंह्यये श्रियम्॥४॥ चन्द्रां प्रभासां यशसा ज्वलंन्तीं श्रियं लोके देवजुंष्टामुदाराम्। तां पद्मिनीमीं शरंणमहं प्रपंद्येऽलक्ष्मीमें नश्यतां त्वां वृंणे॥५॥ आदित्यवंणें तपसोऽधिजातो वनस्पतिस्तवं वृक्षोऽथ बिल्वः। तस्य फलांनि तपसा नुंदन्तु मायान्तंरायाश्चं बाह्या अलक्ष्मीः॥६॥

उपैतु मां देवस्खः कीर्तिश्च मणिना सह। प्रादुर्भूतोऽस्मि राष्ट्रेऽस्मिन् कीर्तिमृद्धिं ददातु मे॥७॥

क्षुत्पिपासामेलां ज्येष्ठामलक्ष्मीं नांशयाम्यहम्। अभूतिमसंमृद्धिं च सर्वां निर्णुद मे गृहात्॥८॥

गुन्धुद्वारां दुराधुरुषां नित्यपुष्टां करीषिणीम्। ईश्वरीं

सर्वभूतानां तामिहोपंह्रये श्रियम्॥९॥

मनेसः काममाकूतिं वाचः स्त्यमंशीमहि। पृश्नां रूपमन्नस्य मयि श्रीः श्रयतां यशः॥१०॥

कुर्दमेन प्रजाभूता मृथि सम्भव कुर्दम। श्रियं वासयं मे कुले मातरं पद्ममालिनीम्॥११॥

आपंः सृजन्तुं स्निग्धानि चिक्रीत वंस मे गृहे। नि चं देवीं मातरं श्रियंं वासयं मे कुले॥१२॥

आर्द्रां पुष्करिंणीं पुष्टिं सुवुर्णां हेममालिनीम्। सूर्यां हिरण्मेयीं लक्ष्मीं जातंवेदो म् आवंह॥१३॥

आर्द्रां यः करिणीं यृष्टिं पिङ्गलां पंद्ममालिनीम्। चन्द्रां हिरण्मेयीं लक्ष्मीं जातंवेदो म् आवंह॥१४॥

तां म् आवंह् जातंवेदो लक्ष्मीमनंपगामिनींम्। यस्यां हिंरण्यं प्रभूतं गावों दास्योऽश्वांन् विन्देयं पुरुषानुहम्॥१५॥

> मृहादेव्यै चं विद्यहें विष्णुपृत्यै चं धीमहि। तन्नों लक्ष्मीः प्रचोदयाँत्॥१६॥

॥ मेधासूक्तम्॥

(तैत्तिरीयारण्यकम् – ४/प्रपाठकः – १०/अनुवाकः – ४१-४४)

मेधादेवी जुषमाणा न आगाँद्विश्वाची भद्रा सुंमनस्यमाना। त्वया जुष्टां नुदमाना दुरुक्तांन् बृहद्वंदेम विदथें सुवीराः। त्वया जुष्टं ऋषिर्भवति देवि त्वया ब्रह्मांऽऽगृतश्रीरुत त्वया। त्वया ज्रष्टश्चित्रं विंन्दते वसु सानों जुषस्व द्रविंणो न मेधे॥ मेधां म् इन्द्रों ददातु मेधां देवी सरंस्वती। मेधां में अश्विनांवुभावार्धत्तां पुष्कंरस्रजा। अप्सरासुं च या मेधा गंन्धर्वेषुं च यन्मनंः। दैवीं मेधा सरस्वती सा मां मेधा सुरभिर्जुषता इ स्वाहाँ॥ आ मां मेधा सुरभिर्विश्वरूपा हिरंण्यवर्णा जगंती जगम्या। ऊर्जस्वती पर्यसा पिन्वंमाना सा मां मेधा सुप्रतींका जुषन्ताम्। मियं मेधां मियं प्रजां मय्यग्निस्तेजों दधातु मियं मेधां मियं प्रजां मयीन्द्रं इन्द्रियं दंधातु मियं मेधां मियं प्रजां मिय सूर्यो भ्राजों दधातु।

॥भाग्यसूक्तम्॥

(तैत्तिरीय ब्राह्मणम् अष्टकम् - ३/प्रश्नः - ८/अनुवाकम् - ९) प्रातरिमें प्रातिरन्द्र हवामहे प्रातिमेत्रा वर्रुणा प्रातरिश्वनां। प्रातर्भगं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं प्रातः सोमंमुत रुद्र ह्वेम॥१॥ प्रातर्जितं भगंमुग्र हुवेम वयं पुत्रमदितेयी विधर्ता। आर्द्धश्चिद्यं मन्यंमानस्तुरिश्चद्राजां चिद्यं भगंं भक्षीत्याहं॥२॥ भग प्रणेतर्भग सत्यंराधो भगेमां धियमुदंवददंन्नः। भगप्रणों जनय गोभिरश्वैर्भगप्रनृभिंनृवन्तंः स्याम॥३॥ उतेदानीं भगवन्तः स्यामोत प्रपित्व उत मध्ये अह्नाम्। उतोदिता मघवन्त्सूर्यस्य वयं देवाना १ सुमतौ स्याम॥४॥ भगं एव भगवा । अस्तु देवास्तेनं वयं भगवन्तः स्याम। तं त्वां भग सर्व इञ्जोहवीमि सनों भग पुर एता भेवेह॥५॥ समध्वरायोषसोऽनमन्त दधिक्रावेव शुचंये पदायं। अर्वाचीनं वसुविदं भगन्नो रथमिवाश्वांवाजिन आवहन्तु॥६॥ अश्वांवतीर्गोमंतीर्न उषासों वीरवंतीः सदंमुच्छन्तु भुद्राः। घृतं दुहांना विश्वतः प्रपीनायूयं पांत स्वस्तिभिः सदां नः॥७॥ यो माँ उग्ने भागिन ई सन्तमथांभागं चिकींर्षति। अभागमंग्ने तं कुंरु मामंग्ने भागिनं कुरु॥८॥

॥ पवमानसूक्तम्॥

(तैत्तिरीय ब्राह्मणम् अष्टकम् - १/प्रश्नः - ४/अनुवाकः - ८)

(तैत्तिरीय संहिता काण्डम् - ५/प्रपाठकः - ६/अनुवाकः - १)

ॐ तच्छुं योरावृंणीमहे। गातुं युज्ञायं। गातुं युज्ञपंतये। दैवीः स्वस्तिरंस्तु नः। स्वस्तिर्मानुंषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिंगातु भेषजम्। शं नो अस्तु द्विपदें। शं चतुंष्पदे। ॐ शान्तिः शान्तिः। दिधिक्राव्यणों अकारिषम्। जिष्णोरश्वंस्य वाजिनः। सुर्भिनो मुखांकरत्। प्रण् आयूर्षेष तारिषत्।

आपो हि ष्ठा मंयो भुवस्ता नं ऊर्जे दंधातन। महेरणांय चक्षंसे। यो वंः शिवतमो रसस्तस्यं भाजयते ह नंः। उश्तीरिंव मातरंः। तस्मा अरङ्ग मामवो यस्य क्षयांय जिन्वंथ। आपो जनयंथा च नः॥

हिरंण्यवर्णाः शुचंयः पावका यासुं जातः कृश्यपो यास्विन्द्रेः। अग्निं या गर्भं दिधिरे विरूपास्ता न आपः शङ् स्योना भवन्तु॥ यासा र राजा वर्रुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यं जनानाम्। मधुश्चतः शुचंयो याः पावकास्ता न आपः शङ् स्योना भवन्तु॥

यासाँ देवा दिवि कृण्वन्ति भृक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति। याः पृथिवीं पर्यसोन्दन्ति शुक्रास्ता न आपः शङ् स्योना भवन्तु॥

शिवनं मा चक्षुंषा पश्यताऽऽपः शिवयां तनुवोपं स्पृशत त्वचंं मे। सर्वारं अग्नीर रंप्सुषदों हुवे वो मिय वर्चो बलमोजो नि धंत्त॥

पवमानः सुवर्जनंः। पवित्रेण विचंर्षणिः। यः पोता स पुंनातु मा। पुनन्तुं मा देवजुनाः। पुनन्तु मनंवो धिया। पुनन्तु विश्वं आयवंः। जातंवेदः प्वित्रंवत्। पवित्रंण पुनाहि मा। शुक्रेणं देवदीद्यंत्। अग्ने कत्वा कतूर् रन्। यत्ते प्वित्रम् चिषि। अग्ने वितंतमन्त्रा। ब्रह्म तेनं पुनीमहे। उभाभ्यां देवसवितः। पवित्रेण सवेनं च। इदं ब्रह्मं पुनीमहे। वैश्वदेवी प्नती देव्यागात्। यस्यै बह्वीस्तुनुवी वीतपृष्ठाः। तया मदेन्तः सधमाद्येषु। वयः स्याम पतेयो रयीणाम्। वैश्वानरो रुश्मिर्भिर्मा पुनातु। वार्तः प्राणेनेषिरो मंयो भूः। द्यावापृथिवी पर्यसा पर्योभिः। ऋतावरी युज्ञिये मा पुनीताम्। बृहद्भिः सवितस्तृभिः। वर्षिष्ठैर्देवमन्मंभिः। अग्ने दक्षैः पुनाहि मा। येनं देवा अपुनता येनऽऽपों दिव्यं कर्शः। तेनं दिव्येन ब्रह्मणा। इदं ब्रह्मं पुनीमहे। यः पावमानीरध्येति। ऋषिभिः सम्भृत् रसम्। सर्वर् स पूतमंश्राति। स्वदितं मांतरिश्वना। पावमानीयों अध्येतिं। ऋषिंभिः सम्भृतः रसम्। तस्मै सरस्वती दुहे। क्षीर स्पिर्मधूंदकम्॥ पावमानीः स्वस्त्ययंनीः। सुदुघाहि पयंस्वतीः। ऋषिंभिः सम्भृतो रसंः। ब्राह्मणेष्वमृत १ हितम्। पावमानीर्दिशन्तु नः। इमं लोकमथों अमुम्। कामान्त्समंधयन्तु नः। देवीर्देवैः समाभृंताः। पावमानीः स्वस्त्ययंनीः। सुद्घाहि घृंतश्चतः। ऋषिभिः सम्भृतो रसः। ब्राह्मणेष्वमृत रे हितम्। येन देवाः प्वित्रेण। आत्मानं पुनते सदाँ। तेनं सहस्रंधारेण। पावमान्यः पुनन्तु मा। प्राजापत्यं प्वित्रम्ँ। श्तोद्यांम १ हिरण्मयम्। तेनं ब्रह्म विदों व्यम्। पूतं ब्रह्मं पुनीमहे। इन्द्रंः सुनीती सहमां पुनातु। सोमंः स्वस्त्या वरुंणः सुमीच्याँ। यमो राजाँ प्रमृणाभिः पुनातु मा। जातवेदा मोर्जयंन्त्या पुनातु। भूर्भुवः सुवंः।

तच्छुं योरावृणीमहे। गातुं युज्ञायं। गातुं युज्ञपंतये। दैवीः स्वस्तिरंस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिंगातु भेषजम्। शं नो अस्तु द्विपदें। शं चतुंष्पदे।

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ आयुष्यसूक्तम्॥

यो ब्रह्मा ब्रह्मण उंज्ञहार प्राणैः शिरः कृत्तिवासाः पिनाकी। ईशानो देवः स न आयुर्दधातु तस्मै जुहोमि हविषां घृतेन॥१॥

विभ्राजमानः सरिंरस्य मुध्याद्रोचमानो घर्मरुचिंर्य आगात्। स मृत्युपाशानपनुंद्य घोरानिहायुषेणो घृतमंत्तु देवः॥२॥

ब्रह्मज्योतिर्ब्रह्मपत्नीषु गुर्भं युमाद्धात् पुरुरूपं जयन्तम्। सुवर्णरम्भग्रहमंकमुर्च्यं तुमायुषे वर्धयामो घृतेन॥३॥

श्रियं लक्ष्मीमौबलामंम्बिकां गां षष्ठीं च यामिन्द्रसेनेंत्युदाहुः। तां विद्यां ब्रह्मयोनिर्ं सरूपामिहायुषे तर्पयामों घृतेन॥४॥ दाक्षायण्यः सर्वयोन्यः स योन्यः सहस्रशो विश्वरूपां विरूपाः। ससूनवः सपतयः सयूथ्या आयुषेणो घृतमिदं जुषुन्ताम्॥५॥

दिव्या गणा बहुरूपाँः पुराणा आयुश्छिदो नः प्रमध्नंनतु वीरान्। तेभ्यो जुहोमि बहुधां घृतेन मा नः प्रजा॰ रीरिषो मौत वीरान्॥६॥

एकः पुरस्ताद्य इदंं बभूव यतो बभूव भुवनंस्य गोपाः। यमप्येति भुवन साम्पराये स नो हविर्घृतमिहायुषेत्तु देवः॥७॥

वसून् रुद्रांनादित्यान् मरुतों ऽथ साध्यान् ऋंभून् यक्षान् गन्धर्वा इश्च पितृ ईश्च विश्वान्। भृगून् सर्पा इश्चाङ्गिरसों ऽथ सर्वान् घृत् हुत्वा स्वायुष्या महयांम शृश्वत्॥८॥

विष्णो त्वं नो अन्तंमः शर्मं यच्छ सहन्त्य। प्रतेधारां मधुश्चत् उथ्मं दुहते अक्षितम्॥९॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ नवग्रहसूक्तम्॥

आ स्त्येन रजंसा वर्तमानो निवेशयंत्रमृतं मर्त्यं च। हिर्ण्ययेन सविता रथेनाऽदेवो यांति भुवंना विपश्यन्। अग्निं दूतं वृंणीमहे होतांरं विश्ववेदसम्। अस्य युज्ञस्यं

सुऋतुम्॥ येषामीशे पशुपतिः पशूनां चतुंष्पदामृत चे द्विपदाँम्। निष्क्रीतोऽयं यज्ञियं भागमेतु रायस्पोषा यजंमानस्य सन्तु॥ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय आदित्याय नमः॥१॥ अग्निर्मूर्द्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम्। अपा १ रेता ५ सि जिन्वति। स्योना पृंथिवि भवाँ उनृक्षरा निवेशंनी। यच्छांनः शर्म सप्रथाः। क्षेत्रंस्य पतिंना वय हिते नेव जयामसि। गामर्थं पोषयिल्वा स नों मृडातीदशें॥ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय अङ्गारकाय नमः॥२॥ प्रवंः शुक्रायं भानवं भरध्व हव्यं मितं चाग्नये सुपूतम्॥ यो दैव्यांनि मानुंषा जनूङ्ष्यन्तर्विश्वांनि विद्य ना जिगांति॥ इन्द्राणीमासु नारिषु सुपत्नीमहमंश्रवम्। न ह्यंस्या अपुरश्चन जरसा मरेते पतिः॥ इन्द्रं वो विश्वतस्परि हर्वामहे जर्नेभ्यः। अस्माकंमस्तु केवंलः॥ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय शुक्राय नमः॥३॥ आप्यांयस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्णियम्। भवा वाजंस्य सङ्गथे॥ अप्सु मे सोमो अब्रवीदन्तर्विश्वांनि भेषजा। अग्नि र्च विश्वशंम्भुवमापश्च विश्वभेषजीः। गौरी मिमाय सलिलानि तक्षत्येकंपदी द्विपदी सा चतुंष्पदी। अष्टापंदी नवंपदी बभूवुषीं सहस्रौक्षरा परमे व्योमन्।

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय सोमाय नमः॥४॥

उद्बंध्यस्वाग्ने प्रतिंजागृह्येनिमष्टापूर्ते स॰ सृंजेथाम्यं चं। पुनंः कृण्व॰ स्त्वां पितरं युवांनम्नवाता १ सीत्विय तन्तुंमेतम्॥ इदं विष्णुर्विचंक्रमे त्रेधा निदंधे पदम्। समूंढमस्यपा॰ सुरे॥ विष्णों र्राटंमिस् विष्णों पृष्ठमंसि विष्णोः श्रेष्ठैंस्थो विष्णोः स्यूरंसि विष्णों त्वा। अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय बुधाय नमः॥५॥

बृहंस्पते अतियदर्यो अहींद्विमद्विभाति ऋतुंमु अनेषु। यद्दीदयुच्छवंसर्तप्रजात् तद्स्मासु द्रविंणं धेहि चित्रम्॥ इन्द्रमरुत्व इह पाहि सोमं यथां शार्याते अपिंबः सुतस्यं। तव प्रणीती तवं शूरशर्मन्नाविवासन्ति क्वयः सुयुज्ञाः॥ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमृतः सुरुची वेन आवः। सबुध्नियां उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसंतश्च विवंः॥ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय बृहस्पतये नमः॥६॥ शं नों देवीरभिष्टंय आपों भवन्तु पीतयें। शंयोरभिस्रंवन्तु नः॥ प्रजांपते न त्वदेतान्यन्यो विश्वां जातानि परिता बंभूव। यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नों अस्तु वयः स्याम् पत्यो रयीणाम्। इमं यंमप्रस्तरमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः। आत्वा मन्नाः कविशस्ता वहन्त्वेना राजन् हविषां मादयस्व॥ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय शनैश्चराय नमः॥७॥

कर्या नश्चित्र आभुंवदूती सुदावृधः सर्खां।

युंवस्व॥

शिचेष्ठया वृता। आऽयङ्गोः पृश्लिरंक्रमीदसंनन्मातर्ं पुनः। पितरं च प्रयन्त्सुवंः। यत्तं देवी निर्ऋतिराब्बन्ध् दामं ग्रीवास्वंविचत्र्यम्। इदं ते तिद्वष्याम्यायुंषो न मध्यादथांजीवः पितुमंद्धि प्रमुंक्तः॥ अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सिहताय राहवे नमः॥८॥ केतुं कृण्वन्नंकेतवे पेशों मर्या अपेशसें। समुषद्भिरजायथाः॥ ब्रह्मा देवानां पदवीः कंवीनामृषिर्विप्राणां मिह्षो मृगाणांम्। श्येनो गृध्राणा्ड् स्विधित्विनाना्ड् सोमः प्वित्रमत्येति रेभन्। (ऋक्) सचित्र चित्रं चितयन् तम्समे चित्रंक्षत्र चित्रतंमं वयोधाम्। चन्द्रं रियं पुरुवीरं बृहन्तं चन्द्रंचन्द्राभिर्गृण्ते

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सिहताय केतवे नमः॥९॥ ॥ॐ आदित्यादि नवग्रहदेवंताभ्यो नमो नर्मः॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ नक्षत्रसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीय ब्राह्मणम् अष्टकम् – ३/प्रश्नः – १)

(तैत्तिरीय संहिता काण्डम् – ३/प्रपाठकः – ५/अनुवाकः –१)

अग्निर्नः पातु कृत्तिंकाः। नक्षेत्रं देविमिन्द्रियम्। इदमांसां विचक्षणम्। ह्विरासं जुंहोतन। यस्य भान्ति र्ष्णयो यस्यं केतवंः। यस्येमा विश्वा भुवंनानि सर्वां। स कृत्तिंकाभि-रिभसंवसांनः। अग्निर्नो देवः सुंविते दंधातु॥१॥

प्रजापंते रोहिणी वेंतु पत्नीं। विश्वरूपा बृह्ती चित्रभांनुः। सा नों यज्ञस्यं सुविते दंधातु। यथा जीवेंम श्ररदः सवीराः। रोहिणी देव्युदंगात्पुरस्तांत्। विश्वां रूपाणिं प्रतिमोदंमाना। प्रजापंति हिवषां वर्धयंन्ती। प्रिया देवानामुपंयातु यज्ञम्॥२॥

सोमो राजां मृगशीर्षेण आगन्नं। शिवं नक्षंत्रं प्रियमंस्य धामं। आप्यायंमानो बहुधा जनेषु। रेतः प्रजां यजंमाने दधातु। यत्ते नक्षंत्रं मृगशीर्षमस्तिं। प्रिय॰ राजन् प्रियतंमं प्रियाणांम्। तस्मैं ते सोम ह्विषां विधेम। शं नं एधि द्विपदे शं चतुंष्पदे॥३॥

आर्द्रयां रुद्रः प्रथंमा न एति। श्रेष्ठों देवानां पतिंरिघ्नयानांम्। नक्षंत्रमस्य ह्विषां विधेम। मा नः प्रजा॰ रीरिष्नमोत वीरान्। हेती रुद्रस्य परिणो वृणक्तु। आर्द्रा नक्षंत्रं जुषता १ ह्विर्नः। प्रमुश्रमां नौ दुर्तितान् विश्वाः। अपाघशः । सन्नुदतामरांतिम्॥४॥

पुनर्नो देव्यदितिः स्पृणोतु। पुनर्वसू नः पुनरतां यज्ञम्। पुनर्नो देवा अभियन्तु सर्वे। पुनः पुनर्वो ह्विषां यजामः। एवा न देव्यदितिरन्वा। विश्वस्य भूत्री जगंतः प्रतिष्ठा। पुनर्वसू हिवषां वर्धयन्ती। प्रियं देवानामप्येतु पार्थः॥५॥

बृह्स्पतिः प्रथमं जायंमानः। तिष्यं नक्षंत्रम्भि सम्बंभूव। श्रेष्ठां देवानां पृतंनासु जिष्णुः। दिशोऽनु सर्वा अभयं नो अस्तु। तिष्यः पुरस्तांदुत मध्यतो नः। बृह्स्पतिर्नः परिपातु पृश्चात्। बाधेतां द्वेषो अभयं कृणुताम्। सुवीर्यस्य पतंयः स्याम॥६॥

इदः सर्पेभ्यों ह्विरंस्तु जुष्टम्ं। आश्रेषा येषांमनुयन्ति चेतः। ये अन्तरिक्षं पृथिवीं क्षियन्ति। ते नः सूर्पासो हवमागंमिष्ठाः। ये रोचने सूर्यस्यापिं सूर्पाः। ये दिवं देवीमनुंस्श्चरंन्ति। येषांमाश्रेषा अनुयन्ति कामम्ं। तेभ्यः सर्पेभ्यो मधुंमज्जहोमि॥७॥

उपंहूताः पितरो ये मघासुं। मनोजवसः सुकृतः सुकृत्याः। ते नो नक्षेत्रे हवमागंमिष्ठाः। स्वधाभिर्यज्ञं प्रयंतं जुषन्ताम्। ये अग्निद्ग्धा येऽनंग्निदग्धाः। येऽमुं लोकं पितरः क्षियन्ति। याङ्श्चं विद्मयाः उं च न प्रविद्मा। मघासुं यज्ञः सुकृतं जुषन्ताम्॥८॥ गवां पितः फल्गुंनीनामिस् त्वम्। तदंर्यमन् वरुणिमत्र चारुं। तं त्वां वय र संनितार रे सनीनाम्। जीवा जीवंन्तमुप् संविंशेम। येनेमा विश्वा भुवंनािन सिंजता। यस्यं देवा अंनुसंयन्ति चेतंः। अर्यमा राजाऽजर्स्तु विंष्मान्। फल्गुंनीनामृषभो रोरवीति॥९॥

श्रेष्ठों देवानां भगवो भगासि। तत्त्वां विदुः फल्गुंनीस्तस्यं वित्तात्। अस्मभ्यं क्षत्रम्जर र् सुवीर्यम्। गोमदर्श्वंवदुप्सन्नुंदेह। भगों ह दाता भग इत्प्रंदाता। भगों देवीः फल्गुंनीराविंवेश। भगस्येत्तं प्रंस्वं गंमेम। यत्रं देवैः संधुमादं मदेम॥१०॥

आयांतु देवः संवितोपंयातु। हिर्ण्ययेन सुवृता रथेन। वहन् हस्त र सुभगं विद्यनापंसम्। प्रयच्छंन्तं पपुंरिं पुण्यमच्छं। हस्तः प्रयच्छ त्वमृतं वसीयः। दक्षिणेन प्रतिगृभ्णीम एनत्। दातारंमुद्य संविता विदेय। यो नो हस्तांय प्रसुवातिं यज्ञम्॥११॥

त्वष्टा नक्षेत्रम्भ्येति चित्राम्। सुभगं संसं युव्ति श्रेचेमानाम्। निवेशयंत्रमृतान्मर्त्या श्रेश्च। रूपाणि पि श्वान् भ्वानानि विश्वा। तत्रस्त्वष्टा तदुं चित्रा विचेष्टाम्। तत्रक्षेत्रं भूरिदा अंस्तु मह्मम्। तत्रं प्रजां वीरवंती श्रमनेत्तु। गोभिनीं अश्वैः समनत्तु युज्ञम्॥१२॥

वायुर्नक्षंत्रम्भ्यंति निष्ट्याम्। तिग्मशृंङ्गो वृष्भो रोरुवाणः।

स्मीरयन् भवंना मात्रिश्वां। अप द्वेषा रेसि नुदतामरातीः। तन्नो वायुस्तद् निष्ट्यां शृणोतु। तन्नक्षंत्रं भूरिदा अंस्तु मह्यम्ं। तन्नो देवासो अनुंजानन्तु कामम्ं। यथा तरेम दुरितानि विश्वां॥१३॥

दूरम्स्मच्छत्रंवो यन्तु भीताः। तिदेन्द्राग्नी कृणतां तिद्वशांखे। तन्नो देवा अनुमदन्तु यज्ञम्। पृश्चात् पुरस्तादभंयं नो अस्तु। नक्षंत्राणामिधंपत्नी विशांखे। श्रेष्ठांविन्द्राग्नी भुवंनस्य गोपौ। विष्चः शत्रूनप्बाधंमानौ। अप क्षुधं नुदतामरांतिम्॥१४॥ पूर्णा पृश्चादुत पूर्णा पुरस्तौत्। उन्मध्यतः पौर्णमासी जिंगाय। तस्यां देवा अधिसंवसंन्तः। उत्तमे नाकं इह मांदयन्ताम्। पृथ्वी सुवर्चा युवतिः स्जोषाः। पौर्णमास्युदंगाच्छोभंमाना। आप्याययंन्ती दुरितानि विश्वां। उरुं दुहां यजंमानाय यज्ञम्॥१५॥

ऋख्यास्मं ह्व्यैर्नमंसोप्सद्यं। मित्रं देवं मित्रधेयं नो अस्तु। अनूराधान् ह्विषां वर्धयंन्तः। शृतं जीवेम श्ररदः सवीराः। चित्रं नक्षत्रमुदंगात्पुरस्तौत्। अनूराधा स इति यद्वदंन्ति। तन्मित्र एति पृथिभिर्देवयानैः। हिरुण्ययैर्वितंतैरुन्तिरक्षे॥१६॥

इन्द्रौ ज्येष्ठामन् नक्षंत्रमेति। यस्मिन् वृत्रं वृत्रं तूर्ये ततारं। तस्मिन्वयम्मृतं दुहानाः। क्षुधं तरेम् दुरितिं दुरिष्टिम्। पुरन्दरायं वृष्भायं धृष्णवें। अषांढाय सहंमानाय मी्दुषें। इन्द्रांय ज्येष्ठा मधुंमृद्दुहांना। उ्रुं कृणोतु यजंमानाय लोकम्॥१७॥

मूलं प्रजां वीरवंतीं विदेय। पराँच्येतु निर्ऋतिः पराचा। गोभिर्नक्षंत्रं प्राभिः समंक्तम्। अहंभूयाद्यजंमानाय मह्यम्। अहंनीं अद्य संविते दंधातु। मूलं नक्षंत्रमिति यद्वदंन्ति। परांचीं वाचा निर्ऋतिं नुदामि। शिवं प्रजायें शिवमंस्तु मह्यम्॥१८॥ या दिव्या आपः पर्यसा सम्बभूवः। या अन्तरिक्ष उत पार्थिवीर्याः। यासांमषाढा अनुयन्ति कामम्। ता न आपः शइ स्योना भवन्तु। याश्च कूप्या याश्चं नाद्याः समुद्रियाः। याश्चं वेशन्तीरुत प्रांसचीर्याः। यासांमषाढा मधुं भृक्षयंन्ति। ता न आपः शइ स्योना भवन्तु॥१९॥

तन्नो विश्वे उपं शृण्वन्तु देवाः। तदंषाढा अभिसंयंन्तु यज्ञम्। तन्नक्षंत्रं प्रथतां पृशुभ्यः। कृषिर्वृष्टिर्यजमानाय कल्पताम्। शुभाः कन्यां युवतयः सुपेशंसः। कर्मकृतः सुकृतों वीर्यावतीः। विश्वान् देवान् ह्विषां वर्धयंन्तीः। अषाढाः काम्मुपंयान्तु यज्ञम्॥२०॥

यस्मिन् ब्रह्माभ्यजंयत्सर्वमेतत्। अमुं चं लोकमिदमूंच सर्वम्ं। तन्नो नक्षंत्रमभिजिद्विजित्यं। श्रियं दधात्वहंणीयमानम्। उभौ लोकौ ब्रह्मणा सञ्जितेमौ। तन्नो नक्षंत्रमभिजिद्विचंष्टाम्। तस्मिन्वयं पृतंनाः सञ्जयम। तन्नो देवासो अनुंजानन्तु

कामम्॥२१॥

शृण्वन्तिं श्रोणाम्मृतंस्य गोपाम्। पुण्यांमस्या उपंश्णोमि वाचम्। मृहीं देवीं विष्णुपत्नीमजूर्याम्। प्रतीचीं मेना॰ ह्विषां यजामः। त्रेधा विष्णुंरुरुगायो विचंक्रमे। मृहीं दिवं पृथिवीम्न्तिरक्षिम्। तच्छ्रोणैतिश्रवं इच्छमाना। पुण्यङ् श्लोकं यजमानाय कृण्वती॥२२॥

अष्टौ देवा वसंवः सोम्यासंः। चतंस्रो देवीर्जराः श्रविष्ठाः। ते यज्ञं पान्तु रजंसः प्रस्तात्। संवृत्सरीणंम्मृत इस्विस्ति। यज्ञं नंः पान्तु वसंवः पुरस्तात्। दक्षिणतोऽभियंन्तु श्रविष्ठाः। पुण्यं नक्षंत्रम्भि संविशाम। मा नो अरांतिर्घशुरसाऽगर्त्र॥२३॥

क्षत्रस्य राजा वर्रुणोऽधिराजः। नक्षत्राणा १ शतिभेष्वविसेष्ठः। तौ देवेभ्यः कृणुतो दीर्घमायुः। शत१ सहस्रां भेषुजानि धत्तः। यज्ञं नो राजा वर्रुण उपयातु। तन्नो विश्वे अभि संयन्तु देवाः। तन्नो नक्षत्र १ शतिभेषग्जुषाणम्। दीर्घमायुः प्रतिरद्धेषजानि॥२४॥

अज एकंपादुदंगात्पुरस्तांत्। विश्वां भूतानिं प्रति मोदंमानः। तस्यं देवाः प्रंस्वं यंन्ति सर्वें। प्रोष्ठपदासों अमृतंस्य गोपाः। विभ्राजमानः समिधा न उग्रः। आऽन्तरिक्षमरुहदगुन्द्याम्। तः सूर्यं देवम्जमेकंपादम्। प्रोष्ठपदासो अनुंयन्ति सर्वे॥२५॥ अहिंबुंध्रियः प्रथंमा न एति। श्रेष्ठों देवानांमुत मानुंषाणाम्। तं ब्राँह्मणाः सोमपाः सोम्यासंः। प्रोष्ठपदासों अभिरंक्षन्ति सर्वे। चत्वार् एकंम्भि कर्म देवाः। प्रोष्ठपदा स इति यान् वदंन्ति। ते बुंध्रियं परिषद्य स्तुवन्तः। अहिर् रक्षन्ति नर्मसोपसद्यं॥२६॥

पूषा रेवत्यन्वेति पन्थांम्। पुष्टिपतीं पशुपा वाजंबस्त्यौ। इमानि ह्व्या प्रयंता जुषाणा। सुगैर्नो यानैरुपंयातां यज्ञम्। क्षुद्रान् पृशून् रेक्षतु रेवतीं नः। गावों नो अश्वार् अन्वेतु पूषा। अन्नर् रक्षंन्तौ बहुधा विरूपम्। वाजर् सनुतां यजंमानाय यज्ञम्॥२७॥

तद्धिनांवश्वयुजोपंयाताम्। शुभुङ्गमिष्ठौ सुयमेभिरश्वैः। स्वं नक्षत्रः ह्विषा यजन्तौ। मध्वासम्पृक्तौ यजुंषा समक्तौ। यो देवानां भिषजौं हव्यवाहौ। विश्वंस्य दूतावमृतंस्य गोपौ। तौ नक्षत्रं जुजुषाणोपंयाताम्। नमोऽश्विभ्यां कृणुमोऽश्वयुग्भ्यांम्॥२८॥

अपं पाप्मानं भरंणीर्भरन्तु। तद्यमो राजा भगंवान् विचेष्टाम्। लोकस्य राजां मह्तो महान् हि। सुगं नः पन्थामभंयं कृणोतु। यस्मिन्नक्षंत्रे यम एति राजां। यस्मिन्नेनम्भ्यषिश्चन्त देवाः। तदंस्य चित्र॰ ह्विषां यजाम। अपं पाप्मानं भरंणीर्भरन्तु॥२९॥ निवेशनी सङ्गर्मनी वसूनां विश्वां रूपाणि वसूँन्यावेशयंन्ती। सहस्रपोष स्मुभगा रर्गणा सा न आगुन्वर्चसा संविदाना॥ यत्ते देवा अदंधुर्भाग्धेयममावास्ये संवसन्तो महित्वा। सा नो यज्ञं पिपृहि विश्ववारे र्यिं नो धेहि सुभगे सुवीरम्॥३०॥

॥ गणपत्यथर्वशीर्षोपनिषत्॥

ॐ भृद्रं कर्णिभिः शृणुयामं देवाः। भृद्रं पंश्येमाक्षिभिर्यजंत्राः। स्थिरेरङ्गैंस्तुष्टुवा स् संस्तृनूभिः। व्यशेम देविहेतं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रंवाः। स्वस्ति नंः पूषा विश्ववंदाः। स्वस्ति न्स्ताक्ष्यों अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृह्स्पतिर्दधातु॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

ॐ नमस्ते गणपतये। त्वमेव प्रत्यक्ष्मं तत्त्वंमिस। त्वमेव केवलं कर्तांऽसि। त्वमेव केवलं धर्तांऽसि। त्वमेव केवलं हर्तांऽसि। त्वमेव सर्वं खिल्वदं ब्रह्मासि। त्वं साक्षादात्मांऽसि नित्यम्॥१॥

ऋतं विचा। संत्यं विचा।२॥

अवं त्वं माम्। अवं वृक्तारम्। अवं श्रोतारम्। अवं दातारम्। अवं धातारम्। अवानूचानमंव शिष्यम्। अवं पृश्चात्तात्। अवं पुरस्तात्। अवोत्तरातात्। अवं दक्षिणात्तात्। अवं चोर्ध्वात्तात्। अवाधरात्तात्। सर्वतो मां पाहि पाहिं समुन्तात्॥३॥ त्वं वाङ्मयस्त्वं चिन्मयः। त्वमानन्दमयस्त्वं ब्रह्ममयः। त्वं सचिदानन्दाद्वितीयोऽसि। त्वं प्रत्यक्षुं ब्रह्मांसि। त्वं ज्ञानमयो विज्ञानंमयोऽसि॥४॥

सर्वं जगदिदं त्वत्त्वों जायते। सर्वं जगदिदं त्वत्त्वंस्तिष्ठ्रति। सर्वं जगदिदं त्विय लयंमेष्यति। सर्वं जगदिदं त्वियं प्रत्येति। त्वं भूमिरापोऽनलोऽनिलो नुभः। त्वं चत्वारि वाक्परिमितां पदानि॥५॥

त्वं गुणत्रंयातीतः। त्वम् अवस्थात्रंयातीतः। त्वं देहत्रंयातीतः। त्वं कालत्रंयातीतः। त्वं मूलाधारस्थितोऽसि नित्यम्। त्वं शक्तित्रंयात्मकः। त्वां योगिनो ध्यायंन्ति नित्यम्। त्वं ब्रह्मा त्वं विष्णुस्त्वं रुद्रस्त्वमिन्द्रस्त्वमग्निस्त्वं वायुस्त्वं सूर्यस्त्वं चन्द्रमास्त्वं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम्॥६॥

गुणादिं पूर्वमुचार्य वर्णादिं तंदनन्तरम्। अनुस्वारः पंरत्रः। अर्धन्दुलस्तितम्। तारंण ऋद्धम्। एतत्तव मनुस्वरूपम्। गकारः पूर्वरूपम्। अकारो मध्यंमरूपम्। अनुस्वारश्चान्त्यरूपम्। बिन्दुरुत्तंररूपम्। नादः सन्धानम्। स्र हिता सन्धः। सेषा गणेशविद्या। गणंक ऋषिः। निचृद्गायंत्रीच्छुन्दः। श्रीमहागणपतिर्देवता। ॐ गं गणपतये नमः॥७॥

पुकदुन्तायं विद्महें वऋतुण्डायं धीमहि।

तन्नों दन्ती प्रचोदयाँत्॥८॥

पुकद्नतं चंतुर्ह्स्तं पाशमंङ्कुश्धारिणम्।

रदं च वरंदं हस्तैर्बिभ्राणं मूषक्ध्वजम्॥

रक्तं लुम्बोदंरं शूर्पकुर्णकं रंक्तवाससम्।

रक्तंगन्धानंलिप्ताङ्गं रक्तपुष्पैः सुपूजितम्॥

भक्तांनुकम्पिनं देवं जुगत्कारणमच्युंतम्।

आविर्भूतं चं सृष्ट्यादौ प्रकृतेः पुरुषात्परम्।

एवं ध्यायतिं यो नित्यं स योगी योगिनां वरंः॥९॥

नमो व्रातपतये नमो गणपतये नमः प्रमथपतये नमस्ते अस्तु लम्बोदरायैकदन्ताय विघ्नविनाशिने शिवसुताय श्रीवरदमूर्तये नमो नमः॥१०॥

एतदथर्वशीर्षं योऽधीते। स ब्रह्मभूयायं कल्पते। स सर्वविद्वेर्नं बाध्यते। स सर्वतः सुखंमेधते। स पश्चमहापापात् प्रमुच्यते। सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाश्यति। प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाश्यति। सायं प्रातः प्रयुञ्जानो अपापो भ्वति। सर्वत्राधीयानोऽपविद्यों भवति। धर्मार्थकाममोक्षं च विन्दति। इदमथर्वशीर्षमशिष्यायं न देयम्। यो यदि मोहाद्दास्यति स पापीयान् भ्वति। सहस्रावर्तनाद्यं यं काममधीते तं तमनेनं साधयेत्॥११॥

अनेन गणपतिमभिषिश्रति स वाग्मी भवति। चतुर्थ्यामनश्रन्

जपति स विद्यावान् भ्वति। इत्यथर्वणवाक्यम्। ब्रह्माद्यावरणं विद्यात्र बिभेति कदांचनेति॥१२॥

यो दूर्वाङ्कुरैर्यजिति स वैश्रवणोपंमो भ्वति। यो लाजैर्यजिति स यशोवान् भ्वति स मेधांवान् भ्वति। यो मोदकसहस्रेण यजित स वाञ्छितफलमंवाप्रोति। यः साज्यसमिद्धिर्यजिति स सर्वं लभते स सर्वं लभते॥१३॥

अष्टौ ब्राह्मणान् सम्यग्ग्रांहयित्वा। सूर्यवर्चस्वीं भवति। सूर्यग्रहे महानद्यां प्रतिमासन्निधौ वा जत्वा सिद्धमन्त्रों भवति। महाविद्यात् प्रमुच्यते। महादोषात् प्रमुच्यते। महापापात् प्रमुच्यते। महाप्रत्यवायात् प्रमुच्यते। स सर्वविद्भवति स सर्वविद्भवति। य एवं वेद। इत्युंपनिषंत्॥१४॥

सह नांववत्। सह नौं भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहै। तेज्ञस्विनाऽवधीतमस्तु मा विद्विषावहै॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ मृत्युञ्जयहोम-मन्त्राः॥

अपैतु मृत्युर्मृतंं न आगंन्वैवस्वतो नो अभंयं कृणोतु। पूर्णं वनस्पतेरिवाभिनंः शीयता रियाः स च तान्नः शचीपितिः॥१॥ परं मृत्यो अनु परेहि पन्थां यस्ते स्व इतरो देवयानात्। चक्षुंष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि मा नंः प्रजा रीरिषो मोत वीरान्॥२॥

वातं प्राणं मनंसाऽन्वा रंभामहे प्रजापंतिं यो भुवंनस्य गोपाः। स नो मृत्योस्रायतां पात्वश्हंसो ज्योग्जीवा जरामंशीमहि॥३॥

अमुत्र भूयादध् यद्यमस्य बृहंस्पते अभिशंस्तेरम्ंश्चः। प्रत्यौहतामृश्विनां मृत्युमंस्माद्देवानांमग्ने भिषजा शचींभिः॥४॥

हरि हरेन्तमनुंयन्ति देवा विश्वस्येशांनं वृष्भं मंतीनाम्। ब्रह्म सरूपमनुंमेदमागादयंनं मा विवंधीर्विक्रमस्व॥५॥

शल्कैर्ग्निमिन्धान उभौ लोकौ संनेमहम्। उभयौर्लोकयोर्-ऋध्वाऽति मृत्युं तंराम्यहम्॥६॥

मा छिंदो मृत्यो मा वंधीर्मा मे बलं विवृंहो मा प्रमोंषीः। प्रजां मा में रीरिष् आयुंरुग्र नृचक्षंसं त्वा हविषां विधेम॥७॥

मा नों महान्तंमुत मा नों अर्भुकं मा न उक्षंन्तमुत मा नं उक्षितम्। मा नों वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नंस्तुन्वों रुद्र रीरिषः॥८॥ मा नंस्तुके तन्ये मा न आयुंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नों रुद्र भामितो वधीरहविष्मंन्तो नमंसा विधेम ते॥९॥

प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वां जातानि परिता बंभूव। यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नों अस्तु वयः स्याम् पत्तयो रयीणाम्॥१०॥ यतं इन्द्र भयांमहे ततों नो अभयं कृधि। मघंवन्छ्ग्धि तव तन्नं ऊतये विद्विषो विमृधों जिह॥११॥ स्वस्तिदा विशस्पतिंर्वृत्रहा विमृधों वृशी। वृषेन्द्रंः पुर एंतु नः स्वस्तिदा अभयङ्करः॥१२॥

त्र्यंम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिमव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतांत्॥१३॥

अपंमृत्युमपृक्षुधम्। अपेतः शपर्थं जिहा अर्धा नो अग्र आर्वहा रायस्पोषर् सहस्रिणम्॥१४॥

ये ते सहस्रम्युतं पाशाः। मृत्यो मर्त्याय हन्तंवे। तान् युज्ञस्यं माययाः। सर्वानवयजामहे॥१५॥

जातवेदसे सुनवाम् सोमं मरातीयतो निदंहाति वेदः। स नः पर्षदितं दुर्गाणि विश्वां नावेव सिन्धंं दुरिताऽत्यग्निः॥१६॥

भूर्भृवः स्वंः। ओजो बलम्। ब्रह्मं क्षुत्रम्। यशों महत्। स्त्यं तपो नामं। रूपमृग्तम्। चक्षुः श्रोत्रम्। मन् आयुंः। विश्वं यशों महः। समं तपो हरो भाः। जातवेदा यदि वा पावकोऽसि। वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोऽसि। शं प्रजाभ्यो यजमानाय लोकम्। ऊर्जं पृष्टिं ददंदभ्यावंवृत्स्व॥१७॥

मृत्युर्नश्यत्वायुर्वर्धतां भूः। मृत्युर्नश्यत्वायुर्वर्धतां भुवः। मृत्युर्नश्यत्वायुर्वर्धताः सुवः। मृत्युर्नश्यत्वायुर्वर्धतां भूर्भुवः सुवः। मृत्युर्नश्यत्वायुर्वर्धताम्॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ महान्यासः॥

॥पञ्चाङ्गरुद्रन्यासः रावणोक्ता पञ्चाङ्गप्रार्थना-सहितम्॥

ओङ्कारमन्त्रसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः। कामदं मोक्षदं तस्मै नकाराय नमो नमः॥१॥

नमंस्ते रुद्र मृन्यवं उतो त इषंवे नमंः। नमंस्ते अस्तु धन्वंने बाहुभ्यामुत ते नमंः॥ या त इषुंः शिवतंमा शिवं बभूवं ते धनुः। शिवा शंरुव्यां या तव तयां नो रुद्र मृडय॥

(EAST)

कं खं गं घं ङं। यरलवशषसहोम्।ॐ नमो भगवते रुद्राय। पूर्वाङ्गरुद्राय नमः।

> महादेवं महात्मानं महापातकनाशनम्। महापापहरं वन्दे मकाराय नमो नमः॥२॥

अपैतु मृत्युर्मृतंं न आगंन्वैवस्वतो नो अभयं कृणोतु। पुणं वनस्पतेरिवाभिनंः शीयता र रियः स च तान्नः शचीपितः।

(SOUTH)

चं छं जं झं ञं। यरलवशषसहोम्।ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गरुद्राय नमः। शिवं शान्तं जगन्नाथं लोकानुग्रहकारणम्। शिवमेकं परं वन्दे शिकाराय नमो नमः॥३॥

ॐ। निर्धनपतये नमः। निर्धनपतान्तिकाय नमः। ऊर्ध्वायं नमः। उर्ध्वलिङ्गायं नमः। हिरण्यायं नमः। हिरण्यलिङ्गायं नमः। सुवर्णालिङ्गायं नमः। दिव्यायं नमः। दिव्यालिङ्गायं नमः। पविव्यालिङ्गायं नमः। भवायं नमः। भवलिङ्गायं नमः। शर्वालिङ्गायं नमः। शर्वालिङ्गायं नमः। श्विवायं नमः। श्विवालिङ्गायं नमः। श्विवालिङ्गायं नमः। ज्वलायं नमः। ज्वललिङ्गायं नमः। आत्मायं नमः। आत्मायं नमः। अत्मायं नमः। अत्मालिङ्गायं नमः। परमालिङ्गायं नमः। एतत्सोमस्यं सूर्यस्यं सर्वलिङ्गः स्थाप्यति पाणिमन्नं पवित्रम्।

(WEST)

टं ठं डं ढं णं। यरलवशषसहोम्।ॐ नमो भगवर्ते रुद्राय। पश्चिमाङ्गरुद्राय नमः।

वाहनं वृषभो यस्य वासुिकः कण्ठभूषणम्। वामे शक्तिधरं वन्दे वकाराय नमो नमः॥४॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषंधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥

(NORTH)

तं थं दं धं नं। यरलवशषसहोम्।ॐ नमो भगवते रुद्राय। उत्तराङ्गरुद्राय नमः। यत्र कुत्र स्थितं देवं सर्वव्यापिनमीश्वरम्। यिल्लङ्गं पूजयेत्रित्यं यकाराय नमो नमः॥५॥ प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनांप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युंर्मे पाहि।

(UPWARDS)

पं फं बं भं मं। यरलवशषसहोम्।ॐ नमो भगवते रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गरुद्राय नमः।

॥ पञ्चाङ्गमुखन्यासः रावणोक्ता पञ्चमुखप्रार्थना-सहितम्॥

तत्पुरुंषाय विद्महें महादेवायं धीमहि। तन्नों रुद्रः प्रचोदयाँत्॥

संवर्ताग्नि-तिटत्प्रदीप्त-कनक-प्रस्पर्धि-तेजोरुणम् गम्भीरध्वनि-सामवेदजनकं ताम्राधरं सुन्दरम्। अर्धेन्दुद्युति-लोल-पिङ्गल-जटाभार-प्रबोद्धोदकम् वन्दे सिद्धसुरासुरेन्द्रनमितं पूर्वं मुखं शूलिनः॥ ॐ नमो भगवतें रुद्राय। पूर्वाङ्गमुखाय नमः। (EAST)

अघोरैंभ्योऽथ् घोरैंभ्यो घोर्घोरंतरेभ्यः। सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥ कालाभ्रभ्रमराञ्जन-द्युतिनिभं व्यावृत्तपिङ्गेक्षणम् कर्णोद्धासित-भोगिमस्तकमणि-प्रोद्धिन्नदंष्ट्राङ्करम्। सर्पप्रोतकपाल-शुक्तिशकल-व्याकीर्णताशेखरम् वन्दे दक्षिणमीश्वरस्य वदनं चाथर्वनादोदयम्॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गमुखाय नमः। (south)

सुद्योजातं प्रपद्यामि सुद्योजाताय वै नमो नर्मः। भुवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भुवोद्भवाय नर्मः॥

प्रालेयाचलिमन्दुकुन्द-धवलं गोक्षीरफेनप्रभम् भस्माभ्यङ्गमनङ्गदेहदहन-ज्वालावली-लोचनम् । विष्णु-ब्रह्म-मरुद्गणार्चितपदं ऋग्वेदनादोदयम् वन्देऽहं सकलं कलङ्करिहतं स्थाणोर्मुखं पश्चिमम्॥

ॐ नमो भगवर्ते रुद्राय। पश्चिमाङ्गमुखाय नमः। (WEST)

वामदेवाय नर्मों ज्येष्ठाय नर्मः श्रेष्ठाय नर्मो रुद्राय नमः कालांय

नमः कलंविकरणाय नमो बलंविकरणाय नमो बलाय नमो बलंप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः॥ गौरं कुङ्कुमपङ्कितं सुतिलकं व्यापाण्डुमण्डस्थलम् भूविक्षेप-कटाक्षवीक्षण-लसत्-संसक्तकर्णोत्पलम्। स्निग्धं विम्बफलाधरं प्रहसितं नीलालकालङ्कृतम् वन्दे याजुषवेदघोषजनकं वक्रं हरस्योत्तरम्॥ ॐ नमो भगवतं रुद्राय। उत्तराङ्गमुखाय नमः। (NORTH)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिब्रह्मणोऽधिपतिब्रह्मां शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥

व्यक्ताव्यक्तनिरूपितं च परमं षिट्नंशतत्त्वाधिकम् तस्मादुत्तर-तत्त्वमक्षरिमिति ध्येयं सदा योगिभिः। ओङ्कारादि समस्तमन्नजनकं सूक्ष्मातिसूक्ष्मं परम् वन्दे पश्चममीश्वरस्य वदनं खव्यापि तेजोमयम्॥ ॐ नमो भगवते रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गमुखाय नमः। (UPWARDS)

॥ केशादिपादान्त (प्रथमो) न्यासः॥

या ते रुद्र शिवा तुनूरघोराऽपांपकाशिनी। तयां नस्तुनुवा शन्तंमया गिरिंशन्ताभिचांकशीहि॥ शिखाये नमः॥ (TUFT)

अस्मिन् मंहृत्यंर्ण्वैंऽन्तरिक्षे भ्वा अधि। तेषार्ं सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि॥ शिरसे नमः॥ (TOP OF HEAD)

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याँम्। तेषा र् सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि॥ ललाटाय नमः॥ (FOREHEAD)

ह्र्सः शुंचिषद्वसुंरन्तिरक्षसद्धोतां वेदिषदितिंथिर्दुरोण्सत्। नृषद्वरसदेत्सद्योम्सद्जा गोजा ऋत्जा अद्विजा ऋतं बृहत्॥

भुवोर्मध्याय नमः॥ (MIDDLE OF EYEBROWS)

त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिमेव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतौत्॥ नेत्राभ्यां नमः॥ (EYES)

नमः स्रुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सर्स्याय च नमो नाद्यायं च वैशन्तायं च। कर्णाभ्यां नमः॥ (EARS)

मा नंस्तोके तनंये मा न आयंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः।

वीरान्मा नों रुद्र भामितोऽवंधीर्ह्विष्मंन्तो नमंसा विधेम ते॥

नासिकायै नमः॥ (NOSE)

अवृतत्य धनुस्त्व । सहंस्राक्ष शतेंषुधे॥

निशीर्य शल्यानां मुखां शिवो नः सुमनां भव। मुखाय नमः॥ (FACE)

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शूर्वा अधः, क्षंमाचराः। तेषार् सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥ कण्ठाय नमः॥ (NECK)

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिवर् रुद्रा उपंश्रिताः। तेषार् सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥ उपकण्ठाय नमः॥ (LOWER NECK)

नर्मस्ते अस्त्वायुंधायानांतताय धृष्णवैं। उभाभ्यांमुत ते नमों बाहुभ्यां तव धन्वंने॥ बाहुभ्यां नमः॥ (SHOULDERS)

या ते हेतिर्मीढुष्टम् हस्ते ब्भूवं ते धर्नुः। तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमंयक्ष्मया परिञ्जुज॥ उपबाह्भ्यां नमः॥ (ELBOW TO WRIST)

परिणो रुद्रस्यं हेतिर्वृणक्तु परि त्वेषस्यं दुर्मतिरंघायोः। अवं स्थिरा मुघवंद्र्यस्तनुष्व मीद्वंस्तोकाय तनंयाय मृडय॥ मणिबन्धाभ्यां नमः॥ (WRISTS)

ये तीर्थानि प्रचरन्ति सृकावन्तो निष्क्षिणः। तेषार् सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥ हस्ताभ्यां नमः॥ (HANDS) स्द्योजातं प्रंपद्यामि स्द्योजाताय वै नमो नर्मः। भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नर्मः॥ अङ्गुष्ठाभ्यां नमः॥ (ROLL RING FINGERS ON THUMBS)

वामदेवाय नमों ज्येष्ठाय नमें श्रेष्ठाय नमों रुद्राय नमः कालाय नमः कलंविकरणाय नमो बलंविकरणाय नमो बलाय नमो बलंप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमेः॥

तर्जनीभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON INDEX FINGERS)

अघोरैंभ्योऽथ घोरैंभ्यो घोर्घोरंतरेभ्यः। सर्वेभ्यः सर्वृशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥ मध्यमाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON MIDDLE FINGERS)

तत्पुरुषाय विदाहें महादेवायं धीमहि। तन्नों रुद्रः प्रचोदयाँत्॥ अनामिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON RING FINGERS)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणो-ऽधिपतिर्ब्रह्मां शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥ कनिष्ठिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON LITTLE FINGERS)

नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यवर्णाय हिरण्यरूपाय हिरण्यपतये-ऽम्बिकापतय उमापतये पशुपतये नमो नमः॥ करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः॥(RUB PALMS OVER ONE ANOTHER, FRONT AND BACK)

नमों वः किर्िकेभ्यों देवाना १ हृदंयेभ्यः॥ हृदयाय नमः॥ (HEART)

नमो गुणेभ्यो गुणपंतिभ्यश्च वो नर्मः॥ पृष्ठाय नमः॥ (BACK)

नम्स्तक्षंभ्यो रथकारेभ्यंश्च वो नर्मः॥ कक्षाभ्यां नमः॥ (ARMPIT TO WAIST)

नमो हिरंण्यबाहवे सेनान्ये दिशां च पत्तेये नर्मः॥ पार्श्वाभ्यां नमः॥ (TRUNK)

विज्यं धर्नुः कपूर्दिनो विश्वल्यो बार्णवा । उत। अनेशन्नस्येषंव आभुरस्य निष्क्षथिः॥ जठराय नमः॥ (STOMACH)

हिर्ण्यगर्भः समंवर्तताग्रें भूतस्यं जातः पितरेकं आसीत्। सदांधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मैं देवायं हिवषां विधेम॥ नाभ्यै नमः॥ (NAVEL)

मीढुंष्टम् शिवंतम शिवो नंः सुमनां भव। प्रमे वृक्ष आयुंधन्निधाय कृत्तिं वसान् आ चर् पिनांकं बिभ्रदा गंहि॥ कट्ये नमः॥ (WAIST)

ये भूतानामधिपतयो विशिखासंः कपुर्दिनंः।

तेषा र सहस्रयोज्ने ऽवधन्वांनि तन्मसि॥
गुह्याय नमः॥ (UPPER REPRODUCTIVE ORGANS)

ये अन्नेषु विविध्यंन्ति पात्रेषु पिबंतो जनान्। तेषा रे सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥ अण्डाभ्यां नमः॥ (LOWER REPRODUCTIVE ORGANS)

स शिरा जातवेदा अक्षरं पर्मं प्दम्। वेदांना शिरंसि माता आयुष्मन्तं करोतु माम्॥ अपानाय नमः॥ (ANUS)

मा नों महान्तंमुत मा नों अर्भकं मा न उक्षंन्तमुत मा ने उक्षितम्।

मा नों वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नंस्तनुवों रुद्र रीरिषः॥

ऊरुभ्यां नमः॥ (THIGHS)

पुष ते रुद्रभागस्तं जुंषस्व तेनांवसेनं पुरो मूर्जंवतोऽती-ह्यवंततधन्वा पिनांकहस्तः कृत्तिंवासाः॥ जानुभ्यां नमः॥ (KNEES)

स्रमृष्ट्रजिथ्सोम्पा बांहुश्र्ध्यूर्ध्वधंन्वा प्रतिहिताभिरस्तां। बृहंस्पते परिदीया रथेन रक्षोहाऽमित्रार् अपुबाधंमानः॥ जङ्घाभ्यां नमः॥ (KNEE TO ANKLES)

विश्वं भूतं भुवंनं चित्रं बंहुधा जातं जायंमानं च यत्।

सर्वो होष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥ गुल्फाभ्यां नमः॥ (ANKLES)

ये पृथां पंथिरक्षंय ऐलबृदा यृव्युधंः। तेषा र् सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि॥ पादाभ्यां नमः॥ (FEET)

अध्यंवोचदिधवृक्ता प्रंथमो दैव्यो भिषक्। अही ईश्च सर्वां अम्भयन्त्सर्वांश्च यातुधान्यंः॥

कवचाय हुम्॥ (cross hands across chest with tips of fingers

TOUCHING SHOULDERS)

नमों बिल्मिनें च कव्चिनें च नमः श्रुतायं च श्रुतस्नायं च॥

उपकवचाय हुम्॥ (REPEAT THE ABOVE AT ELBOW LEVEL)

नमों अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षायं मीढुषें। अथो ये अस्य सत्वांनोऽहं तेभ्योंऽकरं नमः॥ नेत्रत्रयाय वौषट्॥ (TOUCH INDEX, MIDDLE, RING FINGERSACROSS THE

प्र मुंश्च धन्वंनस्त्वमुभयोरार्लियोज्याम्। याश्चं ते हस्त इषंवः परा ता भंगवो वप॥ अस्त्राय फट्॥ (SLAP INDEXAND MIDDLE FINGERS OF RIGHT HAND ON

LEFT PALM)

य एतावंन्तश्च भूया ५ सश्च दिशों रुद्रा विंतस्थिरे। तेषा 🖁 सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि॥ इति दिग्बन्धः॥ (SNAP MIDDLE AND THUMB WITH CLICKING SOUNDS AROUND SELF)

॥ मूर्घादिपादान्त दशाक्षरी दशाङ्ग (द्वितीयो) न्यासः॥

🕉 मूर्प्ने नमः। नं नासिकाय नमः। मों ललाटाय नमः। भं मुखाय नमः। गं कण्ठाय नमः। वं हृदयाय नमः। तें दक्षिणहस्ताय नमः। रुं वामहस्ताय नमः। द्रां नाभ्यै नमः। यं पादाभ्यां नमः।

॥पादादिमूर्धान्त पञ्चाङ्ग (तृतीयो) न्यासः॥

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमंः। भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नर्मः॥ पादाभ्यां नमः॥

वामदेवाय नमों ज्येष्ठाय नमंः श्रेष्ठाय नमों रुद्राय नमः कालाय नमः कलंविकरणाय नमो बलंविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मंनाय नर्मः॥

ऊरुभ्यां नमः॥

अघोरैंभ्योऽथ घोरैंभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः।
सर्वेभ्यः सर्वृशर्वेभ्यो नमंस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥
हृदयाय नमः॥
तत्पुरुषाय विद्यहे महादेवायं धीमहि।
तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥
मुखाय नमः॥
ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिंपतिर्ब्रह्मणो-ऽधिंपतिर्ब्रह्मां शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥
हंस हंस मूर्प्रे नमः॥

॥ हंसगायत्री ॥

अस्य श्री हंसगायत्री महामन्नस्य। अव्यक्त परब्रह्म ऋषिः। अव्यक्त गायत्री छन्दः। परमहंसो देवता॥ हंसां बीजम्। हंसीं शक्तिः। हंसूं कीलकम्॥ परमहंस-प्रसाद-सिद्धार्थे जपे विनियोगः॥

हंसां अङ्गुष्ठाभ्यां नमः। हंसीं तर्जनीभ्यां नमः। हंसूं मध्यमाभ्यां नमः। हंसैं अनामिकाभ्यां नमः। हंसौं कनिष्ठिकाभ्यां नमः। हंसः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः। हंसां हृदयाय नमः। हंसीं शिरसे स्वाहा। हंसूं शिखायै वषट्। हंसैं कवचाय हुम्। हंसौं नेत्रत्रयाय वौषट्। हंसः अस्त्राय फट्। भूर्भुवस्सुवरोम् इति दिग्बन्धः॥ ॥ध्यानम्॥

गमागमस्थं गमनादिशून्यं चिद्रूपदीपं तिमिरापहारम्। पश्यामि ते सर्वजनान्तरस्थं नमामि हंसं परमात्मरूपम्॥

हंसहंसात् परमहंसः सोऽहं हंसः॥
हंस् हंसायं विद्महं परमहंसायं धीमहि।
तन्नों हंसः प्रचोदयाँत्॥
हंस हंसेति यो ब्रूयाद्धंसो नाम सदाशिवः।
एवं न्यासविधिं कृत्वा ततः सम्पुटमारभेत्॥

॥दिक् सम्पुटन्यासः॥

ॐ भूर्भृवः सुव्रोम्।
[ॐ] लं। त्रातार्मिन्द्रंमिवृतार्मिन्द्रं हवेहवे सुहव्र् शूरिमेन्द्रम्।
हुवे नु शृक्रं पुंरुहूतिमेन्द्रई स्वस्ति नो मृघवां धात्विन्द्रंः॥
लं भूर्भृवः सुवंः। इन्द्राय वज्रहस्ताय सुराधिपतय
ऐरावतवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय
सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।
पूर्वदिग्भागे ललाटस्थाने लं इन्द्राय नमः। इन्द्रः सुप्रीतो
वरदो भवतु॥ [इन्द्रः संरक्षतु॥]॥१॥
ॐ भूर्भृवः सुवरोम्।

[नं] रं। त्वन्नों अग्ने वर्रणस्य विद्वान् देवस्य हेडोऽवं यासिसीष्ठाः।

यजिंश्रो वहिंतमः शोश्ंचानो विश्वा द्वेषा रेस् प्रम्म्ं पृथ्यस्मत्॥ रं भूर्भुवः सुवंः। अग्नये शक्तिहस्ताय तेजोऽधिपतयेऽजवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

आग्नेयदिग्भागे नेत्रयोः स्थाने रं अग्नये नमः। अग्निः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [अग्निः संरक्षतु॥] ॥२॥

ॐ भूर्भुवः सुव्रोम्।

[मों] हं। सुगं नः पन्थामभेयं कृणोतु। यस्मिन्नक्षेत्रे यम एति राजां।

यस्मिन्नेनम्भ्यषिश्चन्त देवाः। तदंस्य चित्र ह्विषां यजाम॥ हं भूर्भुवः सुवंः। यमाय दण्डहस्ताय धर्माधिपतये महिषवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

दक्षिणदिग्भागे कर्णयोः स्थाने हं यमाय नमः। यमः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [यमः संरक्षतु॥] ॥३॥

ॐ भूर्भुवः सुव्रोम्।

[भं] षं। असुन्वन्तमयंजमानमिच्छ स्तेनस्येत्यां तस्कर्स्यान्वेषि।

अन्यम्स्मिदिंच्छ् सा तं इत्या नमों देवि निर्ऋते

तुभ्यंमस्तु॥

षं भूर्भुवः सुवंः। निर्ऋतये खङ्गहस्ताय रक्षोधिपतये नरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-भूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

निर्ऋतिदिग्भागे मुखस्थाने षं निर्ऋतये नमः। निर्ऋतिः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [निर्ऋतिः संरक्षतु॥] ॥४॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[गं] वं। तत्त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दंमान्स्तदा शांस्ते यजंमानो हिविभिः।

अहेंडमानो वरुणेह बोध्युरुंशश्स मा न आयुः प्रमोंषीः॥ वं भूर्भवः सुवंः। वरुणाय पाशहस्ताय जलाधिपतये मकरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

पश्चिमदिग्भागे बाह्वोः स्थाने वं वरुणाय नमः। वरुणः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [वरुणः संरक्षतु॥]॥५॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[वं] यं। आ नो नियुद्धिः शतिनीभिरध्वरम्। सहस्रिणीभिरुपंयाहि यज्ञम्।

वायों अस्मिन् ह्विषिं मादयस्व। यूयं पांत स्वस्तिभिः सदां

यं भूर्भुवः सुवंः। वायवे साङ्क्षाध्वजहस्ताय प्राणाधिपतये

मृगवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः। वायव्यदिग्भागे नासिकास्थाने यं वायवे नमः। वायुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [वायुः संरक्षतु॥]॥६॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।
[तें] सं। वय सोम व्रते तर्व। मनंस्त्नूषु बिभ्रंतः।
प्रजावंन्तो अशीमित्त॥
सं भूर्भुवः सुवंः। सोमाय अमृतकलशहस्ताय नक्षत्राधिपतये
अश्ववाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय
सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।
उत्तरदिग्भागे हृदयस्थाने सं सोमाय नमः। सोमः सुप्रीतो
वरदो भवतु॥ [सोमः संरक्षतु॥]॥७॥

ॐ भूर्भृवः सुव्रोम्।
[रुं] शं। (ऋक्) तमीशाँनं जर्गतस्त्रस्थुष्स्पतिम्ँ। धियं जिन्वमवंसे हूमहे व्यम्।
पूषा नो यथा वेदंसामसंद्ध्धे रंक्षिता पायुरदंब्धः स्वस्तयेँ॥ शं भूर्भृवः सुवंः। ईशानाय त्रिशूलहस्ताय भूताधिपतये वृषभवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः। ईशानः

सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [ईशानः संरक्षतु॥] ॥८॥

ॐ भूर्भुवः सुव्रोम्।

[द्रां] खं। (ऋक्) अस्मे रुद्रा मेहना पर्वतासो वृत्रहत्ये भरंहतौ सजोषाः ।

यः शंसीते स्तुवते धायि पुज्र इन्द्रिज्येष्ठा अस्माँ अवन्तु देवाः॥

खं भूर्भुवः सुवंः। ब्रह्मणे पद्महस्ताय विद्याधिपतये हंसवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

ऊर्ध्वदिग्भागे मूर्प्रिस्थाने खं ब्रह्मणे नमः। ब्रह्मा सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [ब्रह्मा संरक्षतु॥]॥९॥

ॐ भूर्भृवः सुवरोम्।

[यं] हीं। स्योना पृथिवि भवांऽनृक्ष्रा निवेशंनी।

यच्छांनुः शर्म सुप्रथाः॥

हीं भूर्भुवः सुवंः। विष्णवे चऋहस्ताय नागाधिपतये गरुडवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

अधोदिग्भागे पादयोः स्थाने हीं विष्णवे नमः। विष्णुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [विष्णुः संरक्षतु॥]॥१०॥

॥ षोडशाङ्गरौद्रीकरणम्॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ अं। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ विभूरंसि प्रवाहंणो रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ अं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। शिखास्थाने रुद्राय नमः॥१॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ आं। नर्मः शम्भवं च मयोभवं च नर्मः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतंराय च॥ विह्नंरिस हव्यवाहंनो रौद्रेणानींकेन पाहि माँउग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ आं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। शिरस्थाने रुद्राय नमः॥२॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ इं। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ श्वात्रोंऽसि प्रचेता रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मा हि॰सीः॥ इं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। मूर्प्निस्थाने रुद्राय नमः॥३॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ ईं। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ तुथोऽसि विश्ववंदा रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ ईं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। ललाटस्थाने

रुद्राय नमः॥४॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ उं। नर्मः शम्भवं च मयोभवं च नर्मः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतंराय च॥ उशिगंसि कवी रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ उं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। नेत्रयोः स्थाने रुद्राय नमः॥५॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ ऊं। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ अङ्कारिरसि बम्भारी रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ ऊं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। कर्णयोः स्थाने रुद्राय नमः॥६॥

ॐ भूर्भृवस्सुवंः।ॐ ऋं। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ अवस्युरंसि दुवंस्वान् रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ ऋं ॐ भूर्भृवस्सुवरोम्। मुखस्थाने रुद्राय नमः॥७॥

ॐ भूर्भुवस्सुवंः।ॐ ऋं। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ शुन्थ्यूरंसि मार्जालीयो रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ ऋं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। कण्ठस्थाने

रुद्राय नमः॥८॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ लं। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ सम्म्राडंसि कृशानू रौद्रोणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मा हि॰सीः॥ लं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। बाह्वोः स्थाने रुद्राय नमः॥९॥

ॐ भूर्भुवस्सुवंः।ॐ ॡं। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ परिषद्योऽसि पवंमानो रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ ॡं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। हृदयस्थाने रुद्राय नमः॥१०॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ एं। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ प्रतक्कांऽसि नमंस्वान् रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ एं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। नाभिस्थाने रुद्राय नमः॥११॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ ऐं। नर्मः शम्भवं च मयोभवं च नर्मः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतंराय च॥ असंम्मृष्टोऽसि हव्यसूदो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥ ऐं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। कटिस्थाने

रुद्राय नमः॥१२॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ ॐ। नर्मः शम्भवं च मयोभवं च नर्मः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतंराय च॥ ऋतधांमाऽसि सुवंज्योंती रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ ॐ ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। ऊरुस्थाने रुद्राय नमः॥१३॥

ॐ भूर्भृवस्सुवं:।ॐ औं। नर्मः शम्भवं च मयोभवं च नर्मः शङ्करायं च मयस्करायं च नर्मः शिवायं च शिवतंराय च॥ ब्रह्मंज्योतिरिस् सुवंधीमा रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ औं ॐ भूर्भृवस्सुवरोम्। जानस्थाने रुद्राय नमः॥१४॥

ॐ भूर्भृवस्सुवं:।ॐ अं। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ अजौंऽस्येकंपाद्रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ अं ॐ भूर्भृवस्सुवरोम्। जङ्घास्थाने रुद्राय नमः॥१५॥

ॐ भूर्भुवस्सुवं:।ॐ अः। नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमंः शङ्करायं च मयस्करायं च नमंः शिवायं च शिवतंराय च॥ अहिंरिस बुिधयो रौद्रेणानींकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मां हि॰सीः॥ अः ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। पादयोः स्थाने

रुद्राय नमः॥१६॥

त्वगस्थिगतैः सर्वपापैः प्रमुच्यते। सर्वभूतेष्वपराजितो भवति।

ततो भूत-प्रेत-पिशाच-ब्रह्मराक्षस-यक्ष-यमदूत-शािकनी-डािकनी-सर्प-श्वापद-वृश्चिक-तस्कराद्युपद्रवाद्युपघाताः। सर्वे ज्वलन्तं पश्यन्तु। मां रक्षन्तु। यजमानं रक्षन्तु। सर्वान् महाजनान् रक्षन्तु॥

॥गुह्यादि मस्तकान्तं षडङ्ग (चतुर्थो) न्यासः॥

मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं युज्ञः सिम्मं दंधातु। या इष्टा उषसो निम्नुचंश्च ताः सन्दंधामि ह्विषां घृतेनं॥ गुह्याय नमः॥१॥

अबौध्यग्निः स्मिधा जनानां प्रतिं धेनुमिवाऽऽयतीमुषासम्। यह्वा इव प्रवयामुज्जिहानाः प्रभानवेः सिस्रते नाक्मच्छं॥ नाभ्यै नमः॥२॥

अग्निर्मूर्द्धा दिवः कुकुत्पतिः पृथिव्या अयम्। अपा रेता रेसि जिन्वति॥ हृदयाय नमः॥३॥ मूर्धानं दिवो अर्तिं पृथिव्या वैश्वान्रमृतायं जातमृग्निम्। कृविर सम्राज्मितिथां जनानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः॥ कण्ठाय नमः॥४॥ मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि सोमंस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवंस्ताम्। उरोवंरीयो वरिवस्ते अस्तु जयंन्तं त्वामन् मदन्तु देवाः॥ मुखाय नमः॥५॥

जातवेदा यदि वा पावकोऽसिं। वैश्वान्रो यदि वा वैद्युतोऽसिं।

शं प्रजाभ्यो यर्जमानाय लोकम्। ऊर्जं पुष्टिं दर्दद्भ्यावेवृत्स्व॥ शिरसे नमः॥६॥

॥ आत्मरक्षा॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं - २/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - ११)

ब्रह्मौत्म्नवदंसृजत। तदंकामयत। समात्मनां पद्येयेतिं। आत्मुन्नात्मुन्नित्यामंत्रयत। तस्मै दश्म १ हूतः प्रत्यंशृणोत्। स दशंहूतोऽभवत्। दशंहूतो हु वै नामैषः। तं वा पृतं दशंहूत् १ सन्तम्। दशंहोतेत्याचंक्षते प्रोक्षेण। प्रोक्षंप्रिया इव हि देवाः॥

आत्मन्नात्मन्नित्यामंत्रयत। तस्में सप्तम हूतः प्रत्यंशृणोत्। स सप्तहूंतोऽभवत्। सप्तहूंतो हु वै नामैषः। तं वा एत श् सप्तहूंत श्रू सन्तम्। सप्तह्ोतेत्याचंक्षते प्रोक्षंण। प्रोक्षंप्रिया इव हि देवाः॥

आत्मुन्नात्मुन्नित्यामंत्रयत। तस्मै षुष्ठ हूतः प्रत्यंशृणोत्।

स षड्ढूंतोऽभवत्। षड्ढूंतो हु वै नामैषः। तं वा पृत । षड्ढूंत् रू सन्तम्। षड्ढोतेत्याचंक्षते पुरोक्षंण। पुरोक्षंप्रिया इव हि देवाः॥

आत्मन्नात्मन्नित्यामंत्रयत। तस्मै पश्चम हूतः प्रत्यंशृणोत्। स पश्चंहूतोऽभवत्। पश्चंहूतो हु वै नामैषः। तं वा एतं पश्चंहूत् रू सन्तम्। पश्चंहोतेत्याचंक्षते प्रोक्षंण। प्रोक्षंप्रिया इव हि देवाः॥

आत्मन्नात्मन्नित्यामंत्रयत। तस्मै चतुर्थ १ हूतः प्रत्यंश्वणोत्। स चतुर्हूतोऽभवत्। चतुर्हूतो हु वै नामैषः। तं वा एतं चतुर्हूत् सन्तम्। चतुर्ह्तित्याचंक्षते प्रोक्षेण। प्रोक्षंप्रिया इव हि देवाः॥

तमंब्रवीत्। त्वं वै में नेदिष्ठ हूतः प्रत्यंश्रौषीः। त्वयैनानाख्यातार् इतिं। तस्मान्नु हैना् श्र्य्नतंर्होतार् इत्याचंक्षते। तस्मांच्छुश्रूषुः पुत्राणा् ह्र हृद्यंतमः। नेदिष्ठों हृद्यंतमः। नेदिष्ठों ब्रह्मणो भवति। य एवं वेदं। आत्मने नमः॥

॥ शिवसङ्कल्पः॥

येनेदं भूतं भुवंनं भविष्यत् परिंगृहीतम्मृतेन् सर्वम्॥ येनं यज्ञस्त्रायते सप्तहोता तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१॥

येन कर्माणि प्रचरंन्ति धीरा यतों वाचा मनंसा चारु यन्ति। यत्सम्मितमनुंसंयन्तिं प्राणिनस्तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२॥ येन कर्माण्यपसो मनीषिणो यज्ञे कृण्वन्ति विदर्थेषु धीराः। यदंपूर्वं यक्षमन्तः प्रजानां तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३॥ यत्प्रज्ञानंमुत चेतो धृतिंश्च यञ्चोतिंरन्तरमृतंं प्रजासुं। यस्मान्न ऋते किं च न कर्म क्रियते तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥४ सुषारथिरश्वांनिव यन्मंनुष्यांन्नेनीयतेऽभीशुंभिर्वाजिनं इव। हत्प्रतिष्ठं यदंजिरं जिवष्ठं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥५॥ यस्मिनृचः साम यजू ५ षि यस्मिन् प्रतिष्ठिता रथनाभाविवाराः। यस्मि इश्वित्तर सर्वमोतं प्रजानां तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥६॥ यदत्रं षष्ठं त्रिशत ५ सुवीरं यज्ञस्यं गुह्यं नवनावमाय्यम्। दशं पञ्च त्रिश्शतं यत्परं च तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥७॥ यज्ञाग्रंतो दूरमुदैति देवं तदुं सुप्तस्य तथेवैतिं। दूरङ्गमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥८॥ येनेदं विश्वं जगतो बभूव ये देवापिं महतो जातवेदाः। तदेवाग्निस्तमंसो ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥९॥ येन द्यौः पृंथिवी चान्तरिक्षं च ये पर्वताः प्रदिशो दिशंश्च। येनेदं जगद्याप्तं प्रजानां तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१०॥

ये मंनो हृदंयं ये चं देवा ये दिव्या आपो ये सूँर्यर्शिमः। ते श्रोत्रे चक्षुंषी स्श्ररंन्तं तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥११॥

अचिन्त्यं चाप्रमियं च व्यक्ताव्यक्तपरं च यत्। सूक्ष्मीत्सूक्ष्मतंरं ज्ञेयं तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमस्तु॥१२॥

एको च द्श शतं चे सहस्रं चायुतं च नियुतं च प्रयुतं चार्बुदं च न्यंर्बुदं च समुद्रश्च मध्यं चान्तंश्च परार्धश्च तन्मे मनेः शिवसंङ्कल्पमस्तु॥१३॥

ये पंश्व पृश्चाद्श शृत सहस्रम्युतं न्यंर्बुदं च। ते अग्निचित्येष्टं कास्त स्शरीरं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१४।

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः परस्तात्। यस्य योनिं परिपश्यन्ति धीरास्तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमस्तु॥१५

यस्येदं धीराः पुनन्तिं क्वयां ब्रह्माणंमेतं त्वां वृणत् इन्दुंम्। स्थावरं जङ्गंमं द्यौरांकाशं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१६॥

परौत्परतंरं चैव यत्पराँचैव यत्परम्। यत्परौत्परंतो ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१७॥

परौत्परतंरो ब्रह्मा तृत्परौत्पर्तो हंरिः। तृत्परोत्परंतोऽधीशुस्तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१८॥

या वेदादिषुं गायत्री सर्वव्यापी महेश्वरी। ऋग्यजुंः सामांथर्वेश्च तन्मे मनंः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥१९॥

यो वै देवं महादेवं प्रणवं परमेश्वरम्। यः सर्वे सर्ववेदेश्च तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२०॥ प्रणंबोङ्कारं प्रणवं पुरुषोत्तंमम्। ओङ्कारं प्रणवात्मानं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२१॥ योऽसौं सुर्वेषुं वेदेषु पुठातें ह्यज् इश्वंरः। अकायों निर्गुणो ह्यात्मा तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२२॥ गोभिर्जुष्टं धर्नेन ह्यायुंषा च बलेंन प्रजयां पशुभिः पुष्कराक्षं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२३॥ कैलांसशिखंरे रम्ये शङ्करंस्य शिवालंये।

देवतास्तत्रं मोदन्ते तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२४॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिमेव बन्धेनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२५॥

विश्वतंश्रक्षुरुत विश्वतोंमुखो विश्वतोंहस्त उत विश्वतंस्पात्। सम्बाह्भ्यां नमंति सम्पतंत्रैद्यावांपृथिवी जनयंन्देव एकस्तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२६॥

चतुरों वेदानंधीयीत सर्वशांस्त्रमयं विंदुः। इतिहासपुराणानां तन्मे मनेः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२७॥ मा नो महान्तंमुत मा नो अर्भुकं मा न उक्षंन्तमुत मा न उक्षितम्। मा नो वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नंस्तनुवो रुद्र रीरिष्स्तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२८॥

मा नंस्तोके तनंये मा न आयंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवंधीर्ह्विष्मंन्तो नमंसा विधेम ते तन्मे मनंः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥२९॥

> ऋत र सत्यं पंरं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गंलम्। ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो नमस्तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३०॥

कद्रुद्राय प्रचेतसे मी्दुष्टंमाय तब्यंसे। वो चेम शन्तंम १ हृदे। सर्वो ह्यंष रुद्रस्तस्मैं रुद्राय नमों अस्तु तन्मे मर्नः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३१॥

ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमृतः सुरुची वेन आवः। सबुध्रियां उपमा अस्य विष्ठाः सृतश्च योनिमसंतश्च विवस्तन्मे मनेः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३२॥

यः प्रांणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगेतो बुभूवं। य ईशें अस्य द्विपद्श्वतुष्पदः कस्मैं देवायं हुविषां विधेम तन्मे मनेः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३३॥

य औत्मदा बेलदा यस्य विश्वं उपासंते प्रशिषं यस्यं देवाः। यस्यं छायाऽमृतं यस्यं मृत्युः कस्मैं देवायं ह्विषां विधेम् तन्मे मनंः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३४॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषंधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु तन्मे मनंः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३५॥

गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपृष्टां करीषिणींम्। ईश्वरीर् सर्वभूतानां तामिहोपेह्वये श्रियं तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥३६॥ य इदश् शिवंसङ्कल्पश् सदा ध्यायंन्ति ब्राह्मणाः। ते परं मोक्षं गमिष्यन्ति तन्मे मनः शिवसंङ्कल्पमंस्तु॥ हृदयाय नमः॥

॥ पुरुषसूक्तम्॥

ॐ सहस्रंशीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षः सहस्रंपात्। स भूमिं विश्वतो वृत्वा। अत्यंतिष्ठद्दशाङ्गुलम्॥ पुरुष प्रवेद सर्वम्। यद्भूतं यच्च भव्यम्। उतामृत्त्वस्येशानः। यदन्नेनातिरोहंति॥ पृतावानस्य महिमा। अतो ज्याया श्रृश्च पूरुषः। पादौ उस्य विश्वां भूतानि। त्रिपादंस्यामृतं दिवि॥ त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुरुषः। पादौ उस्येहाऽऽभवात्पुनः। ततो विश्वद्धांक्रामत्। साश्नान्यमे अभि॥ तस्माँद्विराडंजायत। विराजो अधि

पूर्रुषः। स जातो अत्यंरिच्यत। पृश्चाद्भृमिमथो पुरः॥

यत्पुरुषेण ह्विषां। देवा यज्ञमतंन्वत। वृस्न्तो अस्यासीदाज्यम्। ग्रीष्म इध्मः श्ररद्धविः॥ स्प्तास्यऽऽंसन्परिधयः। त्रिः स्प्त स्मिधंः कृताः। देवा यद्यज्ञं तंन्वानाः। अबंध्रन्पुरुषं पृशुम्॥ तं युज्ञं बुर्हिष् प्रौक्षन्। पुरुषं जातमंग्रतः।

तेनं देवा अयंजन्त। साध्या ऋषंयश्च ये॥ तस्माँ द्यज्ञात्सं वृहुतंः। सम्भृतं पृषदाज्यम्। पृशू श्रस्ता श्रश्चेके वायव्यान्। आरुण्यान्ग्राम्याश्च ये॥ तस्माँ द्यज्ञात्सं वृहुतंः। ऋचः सामानि जिज्ञिरे। छन्दा श्रेसि जिज्ञिरे तस्माँत्।

यजुस्तस्मांदजायत॥ तस्मादश्वां अजायन्त। ये के चोभ्यादंतः। गावों ह जिज्ञेरे तस्मांत्। तस्मांज्ञाता अंजावयः॥ यत्पुरुषं व्यंदधः। कृतिधा व्यंकल्पयन्। मुखं किमस्य कौ बाहू। कावूरू पादांवच्येते॥ ब्राह्मणौंऽस्य मुखंमासीत्। बाहू रांजन्यः कृतः।

ऊरू तर्दस्य यद्वैश्यः। पुद्धाः शूद्रो अंजायत॥ चुन्द्रमा मनंसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रेश्चाग्निश्चं। प्राणाद्वायुरंजायत॥ नाभ्यां आसीदन्तरिक्षम्। शीष्णों द्योः समेवर्तत। पुद्धां भूमिदिशः श्रोत्रात्। तथां लोकाः अंकल्पयन्॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवंणुं तमंस्स्तु

पारे॥ सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरेः। नामांनि कृत्वाऽभिवद्न यदास्ते॥ धाता पुरस्ताद्यमुंदाज्हारे। श्रुक्तः प्रविद्वान्प्रदिश्रश्चतंस्रः। तमेवं विद्वान्मृतं इह भविति। नान्यः पन्था अयंनाय विद्यते॥ युज्ञेनं युज्ञमंयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यांसन्। ते हु नाकं महिमानंः सचन्ते। यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः॥ शिरसे स्वाहा॥

॥ उत्तरनारायणम्॥

अद्धः सम्भूतः पृथिव्ये रसाँच। विश्वकंर्मणः समंवर्त्ताधि। तस्य त्वष्टां विदधंद्रूपमेति। तत्पुरुषस्य विश्वमाजान्मग्रे॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्॥ आदित्यवंणं तमंसः परंस्तात्। तमेवं विद्वानमृतं इह भंवति। नान्यः पन्थां विद्यतेयंऽनाय॥ प्रजापंतिश्वरति गर्भे अन्तः। अजायंमानो बहुधा विजायते। तस्य धीराः परिजानन्ति योनिम्॥ मरीचीनां पदिमच्छन्ति वेधसंः॥ यो देवेभ्य आतंपति। यो देवानां पुरोहितः। पूर्वो यो देवेभ्यो जातः। नमों रुचाय ब्राह्मये॥ रुचं ब्राह्मं जनयंन्तः। देवा अग्रे तदंबुवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्यं देवा असन् वशे॥ हीश्चं ते लक्ष्मीश्च पत्र्यौ। अहोरात्रे पार्श्व। नक्षंत्राणि रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्॥ इष्टं मनिषाण। अमुं

मंनिषाण। सर्वं मनिषाण॥ शिखायै वषट्॥

॥ अप्रतिरथम्॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - ४/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - ४)

आृशुः शिशांनो वृष्भो न युध्मो घंनाघुनः क्षोभंणश्चर्षणीनाम्। सङ्कन्देनोऽनिमिष एंकवीरः शत सेनां अजयत् साकमिन्द्रेः। स्ङ्कन्देनेनानिम्षिणं जिष्णुनां युत्कारेणं दुश्चवनेनं धृष्ण्नां। तदिन्द्रेण जयत तत्संहध्वं युधों नर इषुंहस्तेन वृष्णां। स इषुंहस्तैः सनिंषङ्गिभिवंशी सङ्स्रंष्टा स युध इन्द्रों गणेनं। स॰सृष्टजिथ्सोमपा बांहुशध्यूर्ध्वधंन्वा प्रतिहिताभिरस्ता। बृहंस्पते परिं दीया रथेन रक्षोहाऽमित्रार्ं अपबाधंमानः। प्रभुअन्त्सेनाः प्रमृणो युधा जयंत्रस्माकंमेध्यविता रथांनाम्। गोत्रभिदं गोविदं वर्ज्ञबाहुं जयन्तुमज्मं प्रमृणन्तुमोर्जसा। इम॰ संजाता अनुं वीरयध्वमिन्द्रं सखायोऽनु स॰ रंभध्वम्। बलविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहंस्वान् वाजी सहंमान उग्रः। अभिवीरो अभिसंत्त्वा सहोजा जैत्रंमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित्। अभि गोत्राणि सहंसा गाहंमानोऽदायो वीरः शतमंन्युरिन्द्रंः।

दुश्चवनः पृतनाषाडंयुध्योंऽस्माक् र सेनां अवतु प्र युत्सु।

इन्द्रं आसां नेता बृह्स्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एंतु सोमः। देवसेनानांमभिभञ्जतीनां जयंन्तीनां मुरुतों यन्त्वग्रें। इन्द्रंस्य वृष्णो वर्रुणस्य राज्ञं आदित्यानां मुरुताः शर्धं उग्रम्। महामनसां भवनच्यवानां घोषों देवानां जयंतामुदंस्थात्। अस्माक्मिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषंवस्ता जंयन्तु।

अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानं देवा अवता हवेषु। उद्धेर्षय मघवन्नायुंधान्युत् सत्त्वेनां मामकानां महा हिस। उद्घेत्रहन् वाजिनां वाजिनान्युद्रथानां जयंतामेतु घोषः। उप्रेत् जयंता नरः स्थिरा वंः सन्तु बाहवंः। इन्द्रों वः शर्मयच्छत्त्वनाधृष्या यथाऽसंथ। अवंसृष्टा परां पत् शरंव्ये ब्रह्मंसहिता।

गच्छामित्रान् प्रविश मैषां कं चनोच्छिषः। मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि सोमंस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवंस्ताम्। उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामन् मदन्तु देवाः। यत्रं बाणाः सम्पतिन्त कुमारा विशिखा इंव। इन्द्रों नस्तत्रं वृत्रहा विश्वाहा शर्म यच्छतु॥ कवचाय हुम्॥

॥ प्रतिपूरुषम् (सं०)॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - १/प्रश्नः - ८/अनुवाकः - ६)

प्रतिपूरुषमेकंकपालात्रिवंपत्येक्मितंरिक्तं यावंन्तो गृह्याः समस्तेभ्यः कमंकरं पश्नाः शर्मास् शर्म यजंमानस्य शर्म मे यच्छैकं एव रुद्रो न द्वितीयांय तस्थ आखुस्ते रुद्र पृशुस्तं जुंषस्वैष ते रुद्र भागः सह स्वस्नाऽम्बिकया तं जुंषस्व भेषजं गवेऽश्वांय पुरुषाय भेषजमथों अस्मभ्यं भेषजः सुभेषजं यथाऽसंति। सुगं मेषायं मेष्यां अवांम्ब रुद्रमंदिमृह्यवं देवं त्र्यंम्बकम्। यथां नः श्रेयंसः कर्द्यथां नो वस्यंसः कर्द्यथां नः पशुमतः कर्द्यथां नो व्यवसाययात। त्र्यंम्बकं यजामहे सुगन्धं पृष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिमेव बन्धनान्मृत्योमुंक्षीय माऽमृतात्॥ एष ते रुद्रभागस्तं जुंषस्व तेनांवसेन परो मूजंवतोऽतीह्यवंततथन्वा पिनांकहस्तः कृत्तिवासाः॥

॥ प्रतिपूरुषम् (ब्रा०)॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं - १/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - १०)

प्रतिपूरुषमेकंकपालान्निर्वपित। जाता एव प्रजा रुद्रान्निरवंदयते। एकमितंरिक्तम्। जनिष्यमाणा एव प्रजा रुद्रान्निरवंदयते। एकंकपाला भवन्ति। एक्धैव रुद्रं निरवंदयते। नाभिघांरयति। यदंभिघारयेत्। अन्तर्वचारिण र्रं रुद्रं कुर्यात्। एकोल्मुकेनं यन्ति। तिद्धि रुद्रस्यं भाग्धेयम्।

इमां दिशं यन्ति। एषा वै रुद्रस्य दिक्। स्वायांमेव दिशि रुद्रं निरवंदयते। रुद्रो वा अपूशुकाया आहुंत्यै नातिष्ठत। असौ तें पुशुरिति निर्दिशेद्यं द्विष्यात्। यमेव द्वेष्टिं। तमंस्मै पृशुं निर्दिशति। यदि न द्विष्यात्। आखुस्ते पशुरिति ब्रूयात्। न ग्राम्यान् पृशून् हिनस्ति। नऽऽरण्यान्। चतुष्पथे जुहोति। एष वा अग्नीनां पङ्घीशो नाम। अग्निवत्येव जुंहोति। मध्यमेनं पूर्णेनं जुहोति। सुग्ध्यंषा। अथो खलुं। अन्तमेनैव होत्व्यम्। अन्तत एव रुद्रं निरवंदयते। एष ते रुद्र भागः सह स्वस्राऽम्बिकयेत्यांह। शरद्वा अस्याम्बिका स्वसां। तया वा एष हिनस्ति। यश हिनस्ति। तयैवैन र सह शंमयति। भेषुजं गव इत्यांह। यावन्त एव ग्राम्याः पुशर्वः। तेभ्यों भेषुजं करोति। अवाम्ब रुद्रमंदिमहीत्याह। आशिषंमेवैतामाशाँस्ते। त्र्यंम्बकं यजामह इत्याह। मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतादिति वावैतदांह। उत्किरन्ति। भगस्य लीफ्सन्ते। मूर्ते कृत्वाऽऽसंजन्ति। यथा जनं यतेऽवसं करोतिं। तादगेव तत्। एष ते रुद्र भाग इत्याह निरवत्यै। अप्रतिक्षमायंन्ति। अपः परिषिश्चति। रुद्रस्यान्तर्हित्यै। प्र वा पुतेसमाल्लोकाच्यंवन्ते। ये त्र्यंम्बकैश्चरंन्ति। आदित्यं चरुं पुनरेत्य निर्वपति। इयं वा अदितिः। अस्यामेव प्रतितिष्ठन्ति।

नेत्रत्रयाय वौषट्॥

॥ शतरुद्रीयम् (सं०)॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - १/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - १४)

त्वमंग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्व शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यासि शङ्ग्यस्त्वं पूषा विधतः पांसि नु त्मनां। आ वो राजानमध्वरस्य रुद्र होतार सत्ययज् रोदंस्योः। अग्निं पुरा तनिय्वोर्चित्ता द्धिरेण्यरूपमवसे कृणुध्वम्। अग्निरहोता नि षंसादा यजीयानुपस्थे मातुः सुरुभावं लोके। युवां कृविः पुरुनिष्ठ ऋतावां धृती कृष्टीनामुत मध्यं इद्धः।

साध्वीमंकर्देववीतिं नो अद्य यज्ञस्यं जिह्नामंविदाम् गृह्यांम्। स आयुराऽगांत्सुर्भिर्वसांनो भृद्रामंकर्देवहूंतिं नो अद्य। अर्ऋन्दद्गिः स्तुनयंत्रिव द्योः क्षामा रेरिहद्वीरुधंः सम्अत्र। सद्यो जंजानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः। त्वे वसूंनि पुर्वणीक होतर्दोषा वस्तोरेरिरे यज्ञियांसः।

क्षामेंव विश्वा भुवंनानि यस्मिन्त्स सौभंगानि दिधिरे पांवके। तुभ्यं ता अङ्गिरस्तम् विश्वाः सुक्षितयः पृथंक्। अग्रे कामांय येमिरे। अश्याम् तं कामंमग्रे तवोत्यंश्यामं र्यिर रंयिवः सुवीरम्। अश्याम् वाजंमिभ वाजयंन्तोऽश्यामं

द्युम्नमंजराऽजरंन्ते। श्रेष्ठं यिवष्ठ भारताऽग्नें द्युमन्तमा भेर। वसो पुरुस्पृह रे रियम्। स श्वितानस्तंन्यतू रोचन्स्था अजरेभिनानंदिद्धियविष्ठः। यः पांवकः पुरुतमः पुरूणि पृथ्न्यग्निरंनुयाति भवन्नं। आयुंष्टे विश्वतो दधद्यमृग्निवरेण्यः। पुनंस्ते प्राण आयंति परा यक्ष्मरे सुवामि ते। आयुर्दा अंग्ने ह्विषो जुषाणो घृतप्रंतीको घृतयोनिरेधि। घृतं पीत्वा मधु चारु गव्यं पितेवं पुत्रमृभिरंक्षतादिमम्।

तस्मै ते प्रतिहर्यते जातंवदो विचंर्षणे। अग्ने जनांमि सुष्टुतिम्। दिवस्परिं प्रथमं जंज्ञे अग्निरस्मिद्धितीयं परिं जातवेदाः। तृतीयंमप्सु नृमणा अजंस्विमिन्धांन एनं जरते स्वाधीः। शुचिंः पावक वन्द्योऽग्ने बृहद्विरोचसे। त्वं घृतेभिराहुंतः। दृशानो रुका उर्व्या व्यंद्यौद्धुर्मर्षमायुंः श्रिये रुचानः। अग्निरमृतों अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौरजंनयत्सुरेताः। आग्निर मृपतिं तेज आन्द्वुचि रेतो निषिक्तं द्यौर्भीकैं। अग्निः शर्धमनवद्यं युवानः स्वाधियं जनयत्सूदयंच। स तेजीयसा मनसा त्वोतं उत शिक्ष स्वपृत्यस्यं शिक्षोः। अग्ने रायो नृतंमस्य प्रभूतौ भूयामं ते सुष्टुतयंश्च वस्वः। अग्ने सहंन्तमा भेर द्युम्रस्यं प्रासहां रियम्।

विश्वा यश्चर्षणीर्भ्यांसा वाजेषु सासहंत्। तमंग्ने पृतना सहर र्यिर संहस्व आ भेर। त्वर हि सत्यो अद्भुंतो

दाता वार्जस्य गोमंतः। उक्षान्नांय वृशान्नांय सोमंपृष्ठाय वेधसं। स्तोमैंविधेमाग्नयें। वृद्या हि सूनो अस्यंद्यसद्वां चृक्रे अग्निर्जनुषाऽज्माऽन्नम्। स त्वं नं ऊर्जसन् ऊर्जं धा राजेंव जेरवृके क्षेष्यन्तः।

अग्र आयू १ पवस् आ सुवोर्जिमिषं च नः। आरे बांधस्व दुच्छुनांम्। अग्रे पवंस्व स्वपां अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। दधत्पोष १ रियं मियं। अग्ने पावक रोचिषां मृन्द्रयां देव जिह्नयां। आ देवान् वंक्षि यिक्षं च। स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवा १ इहऽऽवंह। उपं युज्ञ १ हिविश्चं नः। अग्निः शुचिं व्रततमः शुचिर्विप्रः शुचिः क्विः। शुचीं रोचत् आहुंतः। उदंग्ने शुचंयस्तवं शुक्रा भ्राजंन्त ईरते। तव ज्योती १ ष्यूर्चयंः॥

॥ शतरुद्रीयम् (ब्रा०)॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे काठके प्रश्नः - २/अनुवाकः - २)

त्वमंग्ने रुद्रो असुरो महो दिवः। त्वर शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यांसि शङ्गयः। त्वं पूषा विधतः पांसि न त्मनां। देवां देवेषुं श्रयध्वम्। प्रथंमा द्वितीयेषु श्रयध्वम्। द्वितीयास्तृतीयेषु श्रयध्वम्। तृतीयाश्चतुर्थेषुं श्रयध्वम्। चृतुर्थाः पश्चमेषुं श्रयध्वम्। पृश्चमाः षृष्ठेषुं श्रयध्वम्। पृश्चमाः पृष्ठेषुं श्रयध्वम्। पृश्चमाः पृष्ठेषुं श्रयध्वम्। पृश्चमाः पृष्ठेषुं श्रयध्वम्। सृप्तमा अष्टमेषुं श्रयध्वम्। सृप्तमा अष्टमेषुं श्रयध्वम्। नवमा दंशमेषुं

श्रयध्वम्। दुशुमा एंकादुशेषुं श्रयध्वम्। एुकादुशा द्वांदुशेषुं श्रयध्वम्। द्वाद्शास्त्रंयोद्शेषुं श्रयध्वम्। त्रयोद्शाश्चंतुर्द्शेषुं श्रयध्वम्। चृतुर्द्शाः पंश्रद्शेषुं श्रयध्वम्। पृश्रुद्शाः षोंडुशेषुं श्रयध्वम्॥ षोडुशाः संप्तदुशेषुं श्रयध्वम्। सप्तद्शा अष्टाद्शेषुं श्रयध्वम्। अष्टाद्शा एंकान्नविर्शेषुं श्रयध्वम्। एकान्नविर्शा विर्शेषुं श्रयध्वम्। विर्शा एंकवि शोषुं श्रयध्वम्। एकवि श्रा द्वांवि शोषुं श्रयध्वम्। द्वावि १ शास्त्रं योवि १ शेषु श्रयध्वम्। त्रयोवि १ शाश्चंतुर्वि १ शेषुं श्रयध्वम्। चुतुर्वि ५ शाः पं अवि ५ शेषुं श्रयध्वम्। पु अवि ५ शाः षंड्वि रुशेषुं श्रयध्वम्॥ षुड्वि रुशाः संप्तवि रुशेषुं श्रयध्वम्। सप्तिविर्शा अष्टाविर्शेषुं श्रयध्वम्। अष्टाविर्शा एंकान्नत्रि १ शेषुं श्रयध्वम्। एकान्नत्रि १ शास्त्रि १ शेषुं श्रयध्वम्। त्रिर्शा एकत्रिर्शेषु श्रयध्वम्। एकत्रिर्शा द्वांत्रि रशेषुं श्रयध्वम्। द्वात्रि रशास्त्रंयस्त्रि रशेषुं श्रयध्वम्। देवां स्त्रिरेकादशास्त्रिस्त्रंयस्त्रि श्शाः। उत्तरे भवत। उत्तरवर्त्मान उत्तरसत्वानः। यत्काम इदं जुहोमि। तन्मे समृध्यताम्। वय इस्याम पत्यो रयीणाम्। भूर्भुवः स्वंः स्वाहाँ॥ ॐ भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः॥ अस्त्राय फट्॥

॥पञ्चाङ्गम्॥

ह्र्सः शुंचिषद्वसुंरन्तरिक्ष्मद्धोतां वेदिषदितिंथिर्दुरोण्सत्। नृषद्वरसदंत्सद्योम्सद्जा गोजा ऋत्जा अंद्रिजा ऋतं बृहत्॥

प्रतिद्वर्षणुः स्तवते वीर्याय। मृगो न भीमः कुंचरो गिरिष्ठाः। यस्योरुषुं त्रिषु विक्रमंणेषु। अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतांत्॥

तत्संवितुर्वृणीमहे। वयं देवस्य भोर्जनम्। श्रेष्ठ र्सर्वधातमम्। तुरं भगस्य धीमहि॥

विष्णुर्योनिं कल्पयतु। त्वष्टां रूपाणिं पि॰शतु। आसिंश्चतु प्रजापंतिः। धाता गर्भं दधातु ते॥

॥ अष्टाङ्ग-नमस्काराः॥

हिर्ण्यगर्भः समेवर्तताग्रे भूतस्ये जातः पितरेकं आसीत्। सदाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवायं हिवर्षा विधेम॥ [उरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥१॥

यः प्राणितो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगेतो बुभूवे। य ईशे अस्य द्विपद्श्वतुष्पदः कस्मै देवायं हिवषां विधेम॥ [शिरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥२॥ ब्रह्मजज्ञानं प्रंथमं पुरस्ताद्विसीमृतः सुरुचो वेन आवः। सबुधिया उपमा अस्य विष्ठाः सृतश्च योनिमसंतश्च विवेः॥१॥ [दृष्ट्या] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥३॥

मही द्यौः पृंथिवी च न इमं युज्ञं मिंमिक्षताम्। पिपृतान्नो भरीमभिः॥

[मनसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥४॥

उपेश्वासय पृथिवीमुत द्यां पुंरुत्रा ते मनुतां विष्ठितं जगंत्। स दुन्दुभे सजूरिन्द्रेण देवैर्दूराद्दवीयो अपेसेध शत्रून्॥ [वचसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥५॥

अग्ने नयं सुपथां राये अस्मान् विश्वांनि देव वयुनांनि विद्वान्। युयोध्यंस्मञ्जूहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नमं उक्तिं विधेम॥ [पद्माम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥६॥

या ते अग्ने रुद्रिया तुनूस्तयां नः पाहि तस्याँस्ते स्वाहाँ॥ [कराभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥७॥

इमं यंमप्रस्त्रमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः। आत्वा मन्नाः कविश्नस्ता वहन्त्वेना राजन् ह्विषां मादयस्व॥ [कर्णाभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥८॥

॥लघुन्यासे श्री रुद्रध्यानम्॥

अथऽऽत्मानं शिवात्मानं श्री रुद्र रूपं ध्यायेत्॥

शुद्धस्फटिकसङ्काशं त्रिनेत्रं पश्चवऋकम्। गङ्गाधरं दशभुजं सर्वाभरणभूषितम्॥ नीलग्रीवं शशाङ्काङ्कं नागयज्ञोपवीतिनम्। व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभयप्रदम्॥ कमण्डल्वक्षसूत्राणां धारिणं शूलपाणिनम्। ज्वलन्तं पिङ्गलजटाशिखामुद्योतधारिणम्॥ वृषस्कन्धसमारूढम् उमादेहार्धधारिणम्। अमृते नाप्नुतं शान्तं दिव्यभोगसमन्वितम्॥ दिग्देवता समायुक्तं सुरासुरनमस्कृतम्। नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरमव्ययम्॥ सर्वव्यापिनमीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणम्। एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक् ततो यजनमारभेत्॥ अथातो रुद्र स्नानार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः। आदित एव तीर्थे स्नात्वा उदेत्य शुचिः प्रयतो ब्रह्मचारी शुक्कवासा ईशानस्य प्रतिकृतिं कृत्वा तस्य दक्षिणप्रत्यग्देशे देवाभिम्खः स्थित्वा आत्मनि देवताः स्थापयेत्॥

॥लघुन्यासे देवता-स्थापनम्॥

प्रजनने ब्रह्मा तिष्ठतु। पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु। हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु। बाह्वोरिन्द्रस्तिष्ठतु। जठरे अग्निस्तिष्ठतु। हृदये शिवस्तिष्ठतु। कण्ठे वसवस्तिष्ठन्तु। वक्रे सरस्वती तिष्ठतु। नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु नयनयोश्चन्द्रादित्यौ तिष्ठेताम्। कर्णयोरिश्वनौ तिष्ठेताम्। ललाटे रुद्रास्तिष्ठन्तु। मूर्ध्र्यादित्यास्तिष्ठन्तु। शिरसि महादेवस्तिष्ठतु। शिखायां वामदेवस्तिष्ठतु। पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु। पुरतः शूली तिष्ठतु। पार्श्वयोः शिवाशङ्करौ तिष्ठेताम्। सर्वतो वायुस्तिष्ठतु। ततो बहिः सर्वतोऽग्निर्ज्वालामाला-परिवृतस्तिष्ठतु। सर्वेष्वङ्गेषु सर्वा देवता यथास्थानं तिष्ठन्तु। मां रक्षन्तु। [सर्वान् महाजनान् सकुटुम्बं रक्षन्तु॥]

अग्निर्मे वाचि श्रितः। वाग्घृदंये। हृदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतुं ब्रह्मणि। (जिह्वा)

वायुर्में प्राणे श्रितः। प्राणो हृदये। हृदयं मिये। अहम्मृते। अमृतं ब्रह्मणि। (नासिका)

सूर्यों मे चक्षुंषि श्रितः। चक्षुर्हदेये। हृदेयं मिये। अहम्मृते। अमृतं ब्रह्मंणि। (नेत्रे)

चन्द्रमां मे मनंसि श्रितः। मनो हृदये। हृदयं मियं। अहम्मृतैं। अमृतं ब्रह्मणि। (वक्षः)

दिशों मे श्रोत्रें श्रिताः। श्रोत्र हदंये। हदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (श्रोत्रे)

आपों मे रेतंसि श्रिताः। रेतो हृदंये। हृदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (गुह्मम्)

पृथिवी मे शरीरे श्रिता। शरीर् हदये। हदयं मियं।

अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (शरीरम्)

ओ्ष्िवनस्पतयों में लोमंसु श्रिताः। लोमांनि हृदंये। हृदंयं मिये। अहममृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (लोमानि)

इन्द्रों में बलें श्रितः। बलु हदंये। हदंयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (बाह्)

पुर्जन्यों मे मूर्धि श्रितः। मूर्धा हृदेये। हृदेयं मिये। अहममृते। अमृतं ब्रह्मणि। (शिरः)

ईशांनो मे मुन्यौ श्रितः। मुन्युर्ह्दये। हृदयं मियं। अहम्मृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)

आत्मा मं आत्मिनं श्रितः। आत्मा हृदंये। हृदंयं मियं। अहमुमृतें। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)

पुनंर्म आत्मा पुन्रायुरागात्। पुनंः प्राणः पुन्राकूंतमागात्। वैश्वानरो रिश्मभिवविधानः। अन्तस्तिष्ठत्वमृतंस्य गोपाः॥ (सर्वाण्यङ्गानि संस्पृश्य स्थापनं कृत्वा मानसैराराधयेत्॥)

॥कलशेषु साम्बपरमेश्वर ध्यानम्॥

ध्यायेन्निरामयं वस्तुं सर्गस्थितिलयादिकम्। निर्गुणं निष्कलं नित्यं मनोवाचामगोचरम्॥१॥ गङ्गाधरं शशिधरं जटामकुटशोभितम्। श्वेतभूतित्रिपुण्ड्रेण विराजितललाटकम्॥२॥

लोचनत्रयसम्पन्नं स्वर्णकुण्डलशोभितम्। स्मेराननं चतुर्बाहुं मुक्ताहारोपशोभितम्॥३॥ अक्षमालां सुधाकुम्भं चिन्मयीं मुद्रिकामपि। पुस्तकं च भुजैर्दिव्यैर्दधानं पार्वतीपतिम्॥४॥ श्वेताम्बरधरं श्वेतं रत्नसिंहासनस्थितम्। सर्वाभीष्टप्रदातारं वटमूलनिवासिनम्॥५॥ [वामाङ्कसंस्थितां गौरीं बालार्कायुतसन्निभाम्।] जपाकुस्मसाहस्रसमानश्रियमीश्वरीम्। सुवर्णरत्नखचितमकुटेन विराजिताम्॥६॥ ललाटपट्टसंराजत्संलग्नतिलकाश्चिताम् । राजीवायतनेत्रान्तां नीलोत्पलदलेक्षणाम्॥७॥ सन्तप्तहेमखचित ताटङ्काभरणान्विताम्। ताम्बूलचर्वणरतरक्तजिह्वाविराजिताम् ॥८॥ पताकाभरणोपेतां मुक्ताहारोपशोभिताम्। स्वर्णकङ्कणसंयुक्तेश्चतुर्भिर्बाहुभिर्युताम् स्वर्णरत्रखचित-काश्चीदामविराजिताम् कदलीललितस्तम्भ-सन्निभोरुयुगान्विताम्॥१०॥ श्रिया विराजितपदां भक्तत्राणपरायणाम्। अन्योन्याश्लिष्टहृद्वाह् गौरीशङ्करसंज्ञकम्॥११॥ सनातनं परं ब्रह्म परमात्मानमव्ययम्। आवाहयामि जगतामीश्वरं परमेश्वरम्॥१२॥

॥षोडशोपचार पूजा॥

***

॥श्रीरुद्रनाम त्रिशती॥

नमो हिरंण्यबाहवे नमंः। सेनान्ये नमंः। दिशां च पतंये नर्मः। नर्मो वृक्षेभ्यो नर्मः। हरिकेशेभ्यो नर्मः। पुशूनां पत्ये नर्मः। नमः सस्पिञ्जराय नमः। त्विषीमते नमः। पथीनां पर्तये नर्मः। नर्मो बभ्रुशाय नर्मः। विव्याधिने नर्मः। अन्नानां पर्तेये नर्मः। नमो हरिकेशाय नमंः। उपवीतिने नमंः। पुष्टानां पत्तये नर्मः। नर्मो भवस्य हेत्यै नर्मः। जगंतां पतंये नमंः। नमों रुद्राय नमंः। आतुताविने नर्मः। क्षेत्राणां पत्तये नर्मः। नर्मः सूताय नर्मः। अहंन्त्याय नर्मः। वनानां पत्तंये नमः। नमो रोहिताय नमः। स्थपतेये नर्मः। वृक्षाणां पतेये नर्मः। नमों मन्त्रिणे नमेः। वाणिजाय नमेः। कक्षाणां पतिये नर्मः। नर्मो भुवन्तये नर्मः। वारिवस्कृताय नर्मः। ओषंधीनां पतंये नर्मः। नमं उचैघोंषाय नमंः। आऋन्दयंते नमंः।

पत्तीनां पतिये नर्मः। नर्मः कृत्स्रवीताय नर्मः। धावते नर्मः। सत्त्वनां पतिये नर्मः॥

नमः सहमानाय नमः। निव्याधिने नमः। आव्याधिनीनां पत्रये नमः। नमः ककुभाय नमः। निषङ्गिणे नर्मः। स्तेनानां पतंये नर्मः। नमो निषुङ्गिणे नमः। इषुधिमते नमः। तस्कराणां पत्ये नर्मः। नमो वश्चेते नर्मः। परिवर्श्वते नर्मः। स्तायूनां पत्तेये नर्मः। नमों निचेरवे नमंः। परिचराय नमंः। अरंण्यानां पतंये नर्मः। नर्मः सृकाविभ्यो नर्मः। जिघा रसद्यो नर्मः। मुष्णतां पतंये नर्मः। नमोऽसिमद्भो नमः। नक्तं चरद्भो नमः। प्रकृन्तानां पतंये नर्मः। नर्म उष्णीषिने नर्मः। गिरिचराय नर्मः। कुलुश्चानां पर्तये नर्मः। नम इषुमद्भो नमः। धन्वाविभ्यंश्च नमः। वो नमः। नमें आतन्वानेभ्यो नमें। प्रतिदर्धानेभ्यश्च नमें। वो नमें। नमं आयच्छं द्यो नमंः। विसृजद्यंश्च नमंः। वो नमंः। नमोऽस्यंद्र्यो नर्मः। विध्यंद्र्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नम आसीनेभ्यो नर्मः। शयानेभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नर्मः स्वपद्धो नर्मः। जाग्रंद्धश्च नर्मः। वो नर्मः। नमुस्तिष्ठं ऋो नमंः। धावं ऋश्च नमंः। वो नमंः।

नर्मः सुभाभ्यो नर्मः। सुभापंतिभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमो अर्श्वभयो नर्मः। अर्श्वपतिभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः॥

नमं आव्याधिनींभ्यो नमंः। विविध्यंन्तीभ्यश्च नमंः। वो नर्मः। नम् उगंणाभ्यो नमंः। तुर्ह्तीभ्यंश्च नमंः। वो नमंः। नमों गृत्सेभ्यो नमंः। गृत्सपंतिभ्यश्च नमंः। वो नमंः। नमो व्रातेभ्यो नमंः। व्रातंपतिभ्यश्च नमंः। वो नमंः। नमों गणेभ्यो नमंः। गणपंतिभ्यश्च नमंः। वो नमंः। नमो विरूपेभ्यो नर्मः। विश्वरूपेभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नमों मृहज्यो नमः। क्षुष्ठकेभ्यश्च नमः। वो नमः। नमों रथिभ्यो नमंः। अरथेभ्यंश्च नमंः। वो नमंः। नमो रथेंभ्यो नमः। रथंपतिभ्यश्च नमः। वो नमः। नमः सेनाभ्यो नमः। सेनानिभ्यंश्च नमः। वो नमः। नमः क्षुत्तृभ्यो नमः। सङ्ग्रहीतृभ्यंश्च नमः। वो नमः। नमस्तक्षंभ्यो नमंः। रथकारेभ्यंश्च नमंः। वो नमंः। नमः कुलालेभ्यो नर्मः। कर्मारेभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः। नर्मः पुञ्जिष्टेभ्यो नर्मः। निषादेभ्यंश्च नर्मः। वो नर्मः। नमं इषुकृज्यो नमः। धन्वकृज्यंश्च नमः। वो नमः। नमों मृगयुभ्यो नमंः। श्वनिभ्यंश्च नमंः। वो नमंः। नमः श्वभ्यो नर्मः। श्वपंतिभ्यश्च नर्मः। वो नर्मः॥

नमों भवायं च नमंः। रुद्रायं च नमंः। नमः शर्वायं च नमः। पशुपतंये च नमः। नमो नीलंग्रीवाय च नमंः। शितिकण्ठांय च नमंः। नर्मः कपर्दिने च नर्मः। व्युप्तकेशाय च नर्मः। नर्मः सहस्राक्षायं च नर्मः। शतधंन्वने च नर्मः। नमों गिरिशायं च नमंः। शिपिविष्टायं च नमंः। नमों मीढुष्टंमाय च नमंः। इषुंमते च नमंः। नमों हस्वायं च नमंः। वामनायं च नमंः। नमों बृहते च नमंः। वर्षीयसे च नमंः। नमों वृद्धार्यं च नमंः। संवृध्वंने च नमंः। नमो अग्नियाय च नमंः। प्रथमाय च नमंः। नमं आशवें च नमंः। अजिरायं च नमंः। नमः शीघ्रियाय च नमः। शीभ्याय च नमः। नमें ऊर्म्याय च नमेः। अवस्वन्याय च नमेः। नमः स्रोतस्याय च नमः। द्वीप्याय च नमः॥

नमों ज्येष्ठायं च नमंः। कृतिष्ठायं च नमंः। नमंः पूर्वजायं च नमंः। अपुरजायं च नमंः। नमों मध्यमायं च नमंः। अपुर्नेत्यायं च नमंः। नमों जघन्याय च नमंः। बुध्नियाय च नमंः। नमंः सोभ्याय च नमंः। प्रतिसर्याय च नमंः। नमो याम्याय च नमंः। क्षेम्याय च नमंः।
नमं उर्वर्याय च नमंः। खल्याय च नमंः।
नमः श्लोक्याय च नमंः। अवसान्याय च नमंः।
नमो वन्याय च नमंः। कक्ष्याय च नमंः।
नमंः श्र्वायं च नमंः। प्रतिश्र्वायं च नमंः।
नमं आशुर्षणाय च नमंः। आशुर्रथाय च नमंः।
नमः शूराय च नमंः। अवभिन्दते च नमंः।
नमो वर्मिणे च नमंः। अवभिन्दते च नमंः।
नमो विल्मिने च नमंः। क्वचिने च नमंः।
नमो बिल्मिने च नमंः। श्रुतसेनायं च नमंः।

नमों दुन्दुभ्याय च नमंः। आहुन्न्याय च नमंः। नमों धृष्णवें च नमंः। प्रमृशायं च नमंः। नमों दूतायं च नमंः। प्रहिताय च नमंः। नमों निष्किणें च नमंः। इषुधिमतें च नमंः। नमंस्तीक्ष्णेषंवे च नमंः। आयुधिनें च नमंः। नमंः स्वायुधायं च नमंः। सुधन्वंने च नमंः। नमः सुत्याय च नमंः। पथ्याय च नमंः। नमः सूद्याय च नमंः। नीप्याय च नमंः। नमः सूद्याय च नमंः। सुरस्याय च नमंः। नमः सूद्याय च नमंः। वेशन्तायं च नमंः। नमों नाद्यायं च नमंः। वेशन्तायं च नमंः। नमः कूप्याय च नमः। अवट्याय च नमः। नमो वर्ष्याय च नमः। अवर्ष्यायं च नमः। नमो मेघ्याय च नमः। विद्युत्याय च नमः। नमं ईश्रियाय च नमः। आतप्याय च नमः। नमो वात्याय च नमः। रिष्मियाय च नमः। नमो वास्त्व्याय च नमः। वास्तुपायं च नमः॥

नमः सोमाय च नमः। रुद्रायं च नमः। नर्मस्ताम्रायं च नर्मः। अरुणायं च नर्मः। नमः शुङ्गायं च नमः। पुशुपतंये च नमः। नमं उग्रायं च नमंः। भीमायं च नमंः। नमों अग्रेवधायं च नमंः। दूरेवधायं च नमंः। नमों हन्ने च नमंः। हनीयसे च नमंः। नमों वृक्षेभ्यो नमंः। हरिकेशेभ्यो नमंः। नर्मस्ताराय नर्मः। नर्मः शम्भवे च नर्मः। मयोभवें च नर्मः। नर्मः शङ्करायं च नर्मः। मयस्करायं च नमंः। नमंः शिवायं च नमंः। शिवतंराय च नमंः। नमस्तीर्थ्याय च नमंः। कूल्याय च नर्मः। नर्मः पार्याय च नर्मः। अवार्याय च नर्मः। नर्मः प्रतरंणाय च नर्मः। उत्तरंणाय च नर्मः। नर्म आतार्याय च नर्मः।

आलाद्याय च नर्मः। नमः शष्य्याय च नर्मः। फेन्याय च नर्मः। नर्मः सिकत्याय च नर्मः। प्रवाह्याय च नर्मः॥

नमं इरिण्यांय च नमंः। प्रपथ्यांय च नमंः। नर्मः कि शिलायं च नर्मः। क्षयंणाय च नर्मः। नर्मः कपर्दिने च नर्मः। पुलस्तये च नर्मः। नमो गोष्ट्राय च नमः। गृह्याय च नमः। नमस्तल्प्याय च नर्मः। गेह्याय च नर्मः। नमः काट्याय च नमः। गह्वरेष्ठायं च नमः। नमों ह्रदय्याय च नमंः। निवेष्याय च नमंः। नर्मः पारस्याय च नर्मः। रजस्याय च नर्मः। नमः शुष्क्याय च नमः। हरित्याय च नमः। नमो लोप्याय च नर्मः। उलप्याय च नर्मः। नमं ऊर्व्याय च नमंः। सूर्म्याय च नमंः। नमः पर्ण्याय च नमः। पर्णशद्याय च नमः। नमोऽपगुरमाणाय च नमेः। अभिघ्नते च नमेः। नमं आख्खिदते च नमंः। प्रख्खिदते च नमंः। नमों वो नर्मः। किरिकेभ्यो नर्मः। देवाना हदयेभ्यो नर्मः। नमों विक्षीणकेभ्यो नमंः। नमों विचिन्वत्केभ्यो नमंः।

नमं आनिर्ह्तेभ्यो नमंः। नमं आमीवृत्केभ्यो नमंः।

॥ प्रदक्षिणम्॥

द्रापे अन्धंसस्पते दरिंद्रज्ञीलंलोहित। एषां पुरुषाणामेषां पंशूनां मा भेर्माऽरो मो एषां किं चनऽऽमंमत्॥ या तें रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहंभेषजी। शिवा रुद्रस्यं भेषजी तयां नो मृड जीवसे॥ इमा रद्रायं तवसे कपर्दिने क्षयद्वीराय प्रभेरामहे मतिम्॥ यथां नः शमसंद्विपदे चतुंष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामें अस्मिन्ननांतुरम्॥ मृडा नों रुद्रोत नो मयस्कृधि क्ष्यद्वीराय नमंसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुरायजे पिता तदंश्याम् तवं रुद्र प्रणीतौ॥ मा नों महान्तंमुत मा नों अर्भुकं मा न उक्षंन्तमुत मा नं उक्षितम्। मा नों वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नंस्तुनुवों रुद्र रीरिषः॥ मा नंस्तोके तनंये मा न आयुंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नों रुद्र भामितोऽवंधीर्हविष्मंन्तो नमंसा विधेम ते॥ आरात्तें गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्रम्समे ते अस्तु। रक्षां च नो अधि च देव ब्रूह्मधां च नः शर्म यच्छ द्विबर्हाः॥ स्तुहि श्रुतं गर्तसदं युवानं मृगं न भीमम्पह्लुमुग्रम्। मृडा जिर्ित्रे रुद्र स्तवानो अन्यन्ते अस्मन्निवंपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्यं हेतिर्वृणक्त

परि त्वेषस्यं दुर्मितिरंघायोः। अवं स्थिरा मघवंद्र्यस्तनुष्वं मीद्वंस्तोकाय तनयाय मृडय॥ मीद्वंष्टम् शिवंतम शिवो नंः सुमनां भव। प्रमे वृक्ष आयुंधं निधाय कृत्तिं वसान आचर् पिनांकं बिभ्रदा गंहि॥ विकिरिद विलोहित नमंस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्र हेतयोऽन्यम्स्मन्निवंपन्तु ताः॥ सहस्रांणि सहस्रधा बांहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशांनो भगवः पराचीना मुखां कृधि॥ प्रदक्षिणं कृत्वा॥

॥ नमस्काराः॥

सहस्रांणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्यांम्। तेषा १ सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥१॥

अस्मिन् मंहृत्यंर्ण्वें ऽन्तरिक्षे भवा अधि। तेषा १ सहस्रयोज्नने-ऽव्धन्वंनि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥२॥

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शुर्वा अधः, क्षंमाचराः। तेषार् सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥३॥

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिवर्ष रुद्रा उपंश्रिताः। तेषार्ष सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥४॥ ये वृक्षेषुं सस्पिञ्जरा नीलंग्रीवा विलोहिताः। तेषार् सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥५॥

ये भूतानामधिपतयो विशिखासंः कपर्दिनंः। तेषा १ सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥६॥

ये अन्नेषु विविध्यंन्ति पात्रेषु पिबंतो जनान्। तेषार् सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥७॥

ये पृथां पंथिरक्षंय ऐलबृदा यृव्युर्धः। तेषा १ सहस्रयोज्ने-ऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥८॥

ये तीर्थानिं प्रचरंन्ति सृकावंन्तो निष्क्षिणंः। तेषार्थं सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥९॥

य एतावंन्तश्च भूया रंसश्च दिशों रुद्रा विंतस्थिरे। तेषा रं सहस्रयोजनेऽवधन्वांनि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥१०॥

नमों रुद्रेभ्यो ये पृंथिव्यां येषामन्निमषंवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोध्वस्तिभ्यो नम्स्ते नों मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥११॥ नमों रुद्रेभ्यो येंऽन्तिरिक्षे येषां वात् इषंवस्तेभ्यो दश् प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशोदींचीर्दशोध्वस्तिभ्यो नम्स्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥१२॥

नमों रुद्रेभ्यो ये दिवि येषां वर्षिमषंवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशोदींचीर्दशोध्वस्तिभ्यो नमस्ते नों मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि। श्री महादेवादिभ्यो नमः॥१३॥

नमस्कारान् कृत्वा॥

॥ चमकानुवाकैः प्रार्थना॥

अग्नांविष्णू स्जोषंसेमा वंर्धन्तु वां गिरंः। द्युम्नैर्वाजेंभिरागंतम्॥ वार्जश्च मे प्रस्वश्चं मे प्रयंतिश्च मे प्रसिंतिश्च मे धीतिश्चं मे ऋतुंश्च मे स्वरंश्च मे श्लोकंश्च मे श्रावश्चं मे श्लुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवंश्च मे प्राणश्चं मेऽपानश्चं मे व्यानश्च मेऽसुंश्च मे चित्तं च म आधीतं च मे वाक्चं मे मनश्च मे चक्षुंश्च मे श्लोत्रं च मे दक्षंश्च मे बलं च म ओजंश्च मे सहंश्च म आयुंश्च मे ज्रा च म आत्मा च मे तन्श्चं मे शर्मं च मे वर्मं च मेऽङ्गांनि च मेऽस्थानिं च मे परूर्ंषि च मे शरीराणि च मे॥१॥

ज्यैष्ठमं च म् आधिपत्यं च मे मृन्युश्चं मे भामंश्च मेऽमंश्च मेऽम्भंश्च मे जेमा च मे मिहुमा च मे विर्मा च मे प्रिथमा च मे वर्ष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिंश्च मे स्त्यं च मे श्रद्धा च मे जगंच मे धनं च मे वशंश्च मे त्विषिश्च मे श्रीडा च मे मोदंश्च मे जातं च मे जिन्ष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे विक्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे भविष्यच मे सुगं च मे सुपर्थं च म ऋद्धं च म ऋद्धिंश्च मे कृतं च मे कृतिंश्च मे मितिश्चं मे सुमितिश्चं मे॥२॥

शं चं में मयंश्च में प्रियं चं मेऽनुकामश्चं में कामंश्च में सौमन्सश्चं में भूद्रं चं में श्रेयंश्च में वस्यंश्च में यशंश्च में भगंश्च में द्रविणं च में यन्ता चं में धूर्ता चं में क्षेमंश्च में धृतिश्च में विश्वं च में महंश्च में स्विचं में ज्ञात्रं च में सूर्श्च में प्रसूर्श्च में सीरं च में लयश्चं म ऋतं चं मेऽमृतं च मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच में जीवातृंश्च में दीर्घायुत्वं चं मेऽनिमृतं च मेऽभंयं च में सुगं चं में शयंनं च में सूषा चं में सुदिनं च मे॥३॥

ऊर्क मे सूनृतां च मे पयंश्व मे रसंश्व मे घृतं चं मे मधुं च मे सिधिश्व मे सिपीतिश्व मे कृषिश्वं मे वृष्टिश्व मे जैत्रं च म औद्भिंद्यं च मे रियश्वं मे रायंश्व मे पुष्टं चं मे पृष्टिंश्व मे विभु चं मे प्रभु चं मे बहु चं मे भूयंश्व मे पूर्णं चं मे पूर्णतंरं च मेऽक्षिंतिश्च में कूयंवाश्च मेऽन्नं च मेऽक्षुंच में व्रीहयंश्च में यवाश्च में माषाश्च में तिलाश्च में मुद्राश्चं में खुल्वाश्च में गोधूमाश्च में मुसुराश्च में प्रियङ्गंवश्च में ऽणंवश्च में श्यामाकाश्च में नीवाराश्च मे॥४॥

अश्मां च मे मृत्तिका च मे गि्रयंश्व मे पर्वताश्च मे सिकंताश्च मे वनस्पतियश्च मे हिरंण्यं च मेऽयंश्च मे सीसं च मे त्रपृंश्च मे श्यामं च मे लोहं च मेऽग्निश्चं म आपंश्च मे वी्रुष्धंश्च म ओषंधयश्च मे कृष्टपच्यं च मेऽकृष्टपच्यं च मे ग्राम्याश्चं मे प्शवं आर्ण्याश्चं यज्ञेनं कल्पन्तां वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं च मे भूतिश्च मे वसुं च मे वस्तिश्चं मे कर्म च मे शक्तिश्च मेऽर्थश्च म एमंश्च म इतिश्च मे गितिश्च मे॥५॥

अग्निश्चं म इन्द्रंश्च मे सोमंश्च म इन्द्रंश्च मे सिवता चं म इन्द्रंश्च मे सरंस्वती च म इन्द्रंश्च मे पूषा चं म इन्द्रंश्च मे बृह्स्पतिश्च म इन्द्रंश्च मे मित्रश्चं म इन्द्रंश्च मे वरुणश्च म इन्द्रंश्च मे त्वष्टां च म इन्द्रंश्च मे धाता चं म इन्द्रंश्च मे विष्णुंश्च म इन्द्रंश्च मेऽिश्वनौं च म इन्द्रंश्च मे मुरुतंश्च म इन्द्रंश्च मे विश्वं च मे देवा इन्द्रंश्च मे पृथिवी चं म इन्द्रंश्च मेऽन्तिरिक्षं च म इन्द्रंश्च मे घौश्चं म इन्द्रंश्च मे दिशंश्च म इन्द्रंश्च मे मूर्धा चं म इन्द्रंश्च मे प्रजापंतिश्च म इन्द्रंश्च मे॥६॥

अर्शुश्चं मे रुश्मिश्च मेऽदाँभ्यश्च मेऽधिंपतिश्च म उपार्शुश्चं

मेऽन्तर्यामश्चं म ऐन्द्रवायवश्चं मे मैत्रावरुणश्चं म आश्विनश्चं मे प्रतिप्रस्थानंश्च मे शुक्रश्चं मे मुन्थी चं म आग्रयणश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे ध्रुवश्चं मे वैश्वानुरश्चं म ऋतुग्रहाश्चं मेऽतिग्राह्यांश्च म ऐन्द्राग्नश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे मरुत्वृतीयांश्च मे माहेन्द्रश्चं म आदित्यश्चं मे सावित्रश्चं मे सारस्वृतश्चं मे पौष्णश्चं मे पात्रीवतश्चं मे हारियोजनश्चं मे॥७॥

इध्मर्श्व मे बर्हिश्चं मे वेदिश्च मे धिष्णियाश्च मे स्नुचंश्च मे चमसाश्चं मे ग्रावाणश्च मे स्वरंवश्च म उपर्वाश्चं मेऽधिषवंणे च मे द्रोणकलृशश्चं मे वाय्व्यांनि च मे पूत्भृचं म आधवनीयंश्च म आग्नींग्रं च मे हिव्धांनं च मे गृहाश्चं मे सदंश्च मे पुरोडाशांश्च मे पचताश्चं मेऽवभृथश्चं मे स्वगाकारश्चं मे॥८॥

अग्निश्चं मे घर्मश्चं मेऽर्कश्चं मे सूर्यंश्च मे प्राणश्चं मेऽश्वमेधश्चं मे पृथिवी च मेऽदिंतिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्चं मे शक्वंरीरङ्गुलंयो दिशंश्च मे यज्ञेनं कल्पन्तामृश्चं मे सामं च मे स्तोमंश्च मे यज्ञंश्च मे दीक्षा चं मे तपंश्च म ऋतुश्चं मे ब्रुतं चं मेऽहोरात्रयौर्वृष्ट्या बृंहद्रथन्तरे चं मे यज्ञेनं कल्पेताम्॥९॥

गर्भांश्व मे वृत्सार्श्व मे त्र्यविश्व मे त्र्यवी चं मे दित्यवाचं मे दित्यौही चं मे पञ्चांविश्व मे पञ्चावी चं मे त्रिवृत्सर्श्व मे त्रिवृत्सा चं मे तुर्यवाचं मे तुर्यौही चं मे पष्टवाचं मे पष्टौही चं म उक्षा चं मे वृशा चं म ऋष्भश्चं मे वृहचं मेऽनुङ्वां चं मे धेनुश्चं म आयुर्यज्ञेनं कल्पतां प्राणो युज्ञेनं कल्पतामपानो युज्ञेनं कल्पतां व्यानो यज्ञेनं कल्पतां चक्षुंर्यज्ञेनं कल्पताः श्रोत्रं यज्ञेनं कल्पतां मनो यज्ञेनं कल्पतां वाग्यज्ञेनं कल्पतामात्मा यज्ञेनं कल्पतां यज्ञो यज्ञेनं कल्पताम्॥१०॥

एकां च मे तिस्रश्चं मे पश्चं च मे स्प्त चं मे नवं च म् एकांदश च मे त्रयोंदश च मे पश्चंदश च मे स्प्तदंश च मे नवंदश च म् एकंविश्शतिश्च मे त्रयोंविश्शतिश्च मे पश्चंविश्शतिश्च मे स्प्तविश्शितिश्च मे नवंविश्शतिश्च म् एकंत्रिश्शच मे त्रयंस्त्रिश्शच मे चतंस्रश्च मेऽष्टौ चं मे द्वादंश च मे षोडंश च मे विश्शतिश्चं मे चतुंविश्शितिश्च मेऽष्टाविश्शितिश्च मे द्वात्रिश्ंशच मे षद्गिश्शिच मे चत्वारिश्शचं मे चतुंश्चत्वारिश्शच मेऽष्टाचंत्वारिश्शच मे वार्जश्च प्रस्वश्चांपिजश्च कतुंश्च सुवंश्च मूर्धा च व्यिश्रंयश्चान्त्यायुनश्चान्त्यंश्च भौवनश्च भुवंनश्चाधिपतिश्च॥११॥

महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥

इडां देवहूर्मनुंर्यज्ञनीर्बृह्स्पतिंरुक्थाम्दानिं शश्सिष्द्विश्वेंदेवाः सूँक्तवाचः पृथिंवि मात्मां मां हिश्सीर्मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं वक्ष्यामि मधुं विद्यामि मधुंमतीं देवेभ्यो वाचंमुद्यासश्रशूषेण्यां मनुष्येभ्यस्तं मां देवा अंवन्तु शोभाये पितरोऽनुंमदन्तु॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

अघोरैंभ्योऽथ घोरैंभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः।
सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमंस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥
तत्पुरुषाय विद्महें महादेवायं धीमहि।
तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥
ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणो-ऽधिपतिर्ब्रह्मां शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥
तत्पुरुषाय विद्महें महादेवायं धीमहि।
तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥ (दशवारं जपेत्।)
महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥

॥ प्रार्थना ॥ ﷺ

॥श्रीरुद्रजपः॥

अस्य श्री रुद्राध्याय-प्रश्न-महामन्नस्य। अघोर ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। सङ्कर्षणमूर्तिस्वरूपो योऽसावादित्यः परमपुरुषः स एष रुद्रो देवता॥ नमः शिवायेति बीजम्। शिवतरायेति शक्तिः। महादेवायेति कीलकम्। श्री साम्बसदाशिवप्रसादसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः॥

॥करन्यासः॥

ॐ अग्निहोत्रात्मने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः। दर्शपूर्णमासात्मने तर्जनीभ्यां नमः। चातुर्मास्यात्मने मध्यमाभ्यां नमः। निरूढपशुबन्धात्मने अनामिकाभ्यां नमः। ज्योतिष्टोमात्मने कनिष्ठिकाभ्यां नमः। सर्वऋत्वात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः।

॥अङ्गन्यासः॥

अग्निहोत्रात्मने हृदयाय नमः। दर्शपूर्णमासात्मने शिरसे स्वाहा। चातुर्मास्यात्मने शिखायै वषट्। निरूढपशुबन्धात्मने कवचाय हुं। ज्योतिष्टोमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट्। सर्वक्रत्वात्मने अस्त्राय फट्। भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः।

॥ध्यानम्॥

आपाताल-नभः-स्थलान्त-भुवन-ब्रह्माण्डमाविस्फुरत् ज्योतिः स्फाटिक-लिङ्ग-मौलि-विलसत्-पूर्णेन्दु-वान्तामृतैः। अस्तोकाप्नुतमेकमीशमनिशं रुद्रानुवाकान् जपन् ध्यायेदीप्सितसिद्धये ध्रुवपदं विप्रोऽभिषिश्चेच्छिवम्॥ ब्रह्माण्ड-व्याप्त-देहा भित-हिमरुचा भासमाना भुजङ्गैः कण्ठे कालाः कपर्दा-कलित-शशि-कलाश्चण्ड-कोदण्ड-हस्ताः। त्र्यक्षा रुद्राक्षमालाः प्रकटित-विभवाः शाम्भवा मूर्तिभेदाः

क्षा रुद्राक्षमालाः प्रकाटत-।वमवाः शाम्मवा मू।तमदाः रुद्राः श्रीरुद्रसूक्त-प्रकटित-विभवा नः प्रयच्छन्तु सौख्यम्॥ ॥पश्चपूजा॥

लं पृथिव्यात्मने गन्धं समर्पयामि। हं आकाशात्मने पूष्पैः पूजयामि। यं वाय्वात्मने धूपमाघ्रापयामि। रं अग्र्यात्मने दीपं दर्शयामि। वं अमृतात्मने अमृतं महानैवेद्यं निवेदयामि।

सं सर्वात्मने सर्वोपचारपूजां समर्पयामि।

ॐ गुणानां त्वा गुणपंति र हवामहे कविं केवीनामुंपमश्रंवस्तमम्। ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत् आ नेः शृण्वन्नृतिभिः सीद् सादनम्॥

ॐ महागणपतये नमः॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे

सौमन्सर्श्व मे भृद्रं चं मे श्रेयंश्व मे वस्यंश्व मे यशंश्व मे भगंश्व मे द्रविणं च मे यन्ता चं मे धृता चं मे क्षेमंश्व मे धृतिश्व मे विश्वं च मे महंश्व मे संविचं मे ज्ञात्रं च मे सूश्वं मे प्रसूश्वं मे सीरं च मे लयश्वं म ऋतं चं मेऽमृतं च मेऽयक्ष्मं च मेऽनांमयच मे जीवातुश्व मे दीर्घायुत्वं चं मेऽनिमृत्रं च मेऽभंयं च मे सुगं चं मे शयंनं च मे सूषा चं मे सुदिनं च मे॥३॥ ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
नमस्ते रुद्र मृन्यवं उतो त इषंवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वंने बाहुभ्यामुत ते नमः॥ या त इषुः शिवतंमा शिवं बुभूवं ते धनुः। शिवा शंर्व्यां या तव तयां नो रुद्र मृडय॥ या ते रुद्र शिवा तनूरघोराऽपांपकाशिनी। तयां नस्तनुवा शन्तंमया गिरिशन्ताभिचांकशीहि॥ यामिषुं गिरिशन्त हस्ते बिभूष्यस्तंवे। शिवां गिरिश्न तां कुरु मा हिर्साः पुरुषं जगत्॥ शिवेन वचंसा त्वा गिरिशाच्छांवदामिस। यथां नः सर्वमिञ्जगंदयक्ष्म स्मुमना असत्॥ अध्यंवोचदिष्वक्ता प्रंथमो दैव्यों भिषक्। अही ईश्च सर्वां अम्भयन्त्सर्वांश्च यातुधान्यः॥ असौ यस्ताम्रो अरुण उत बुभुः सुमङ्गलंः।

ये चेमा र रुद्रा अभितों दिक्षु श्रिताः संहस्रशोऽवैंषा र हेर्ड ईमहे॥ असौ योंऽवसर्पति नीलंग्रीवो विलोहितः। उतैनं गोपा अंदश्त्रदंशत्रुदहार्यः॥ उतैनं विश्वां भूतानि स दष्टो मृंडयाति नः। नमों अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षायं मीढुषे॥ अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नर्मः। प्र मुंश्र धन्वनस्त्वमुभयोरार्ह्नियोर्ज्याम्॥ याश्चं ते हस्त इषंवः परा ता भंगवो वप। अवृतत्य धनुस्त्व सहंस्राक्ष शतेंषुधे॥ निशीर्य शल्यानां मुखां शिवो नः सुमनां भव। विज्यं धनुंः कपर्दिनो विशंल्यो बार्णवा उत्॥ अनेशन्नस्येषंव आभुरंस्य निष्क्षथिं। या तें हेतिमीं दुष्टम् हस्तें बुभूवं ते धर्नुः॥ तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयक्ष्मया परिञ्जा नमंस्ते अस्त्वायुंधायानांतताय धृष्णवे॥ उभाभ्यांमुत ते नमों बाहुभ्यां तव धन्वंने। परि ते धन्वंनो हेतिरस्मान्वृंणक्तु विश्वतंः॥ अथो य इंषुधिस्तव्ऽऽरे अस्मन्नि धेहि तम्॥१॥

[नर्मस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वरायं महादेवायं त्र्यम्बकायं त्रिपुरान्त्रकायं त्रिका[ला]ग्निकालायं कालाग्निरुद्रायं नीलकुण्ठायं मृत्युञ्जयायं सर्वेश्वरायं सदाशिवायं श्रीमन्महादेवाय नर्मः॥]

नमो हिरंण्यबाहवे सेनान्यें दिशां च पत्ये नमो नमों वृक्षेभ्यो हिरंकेशेभ्यः पशूनां पत्ये नमो नमेः सस्पिअंराय त्विधीमते

पथीनां पतंये नमो नमों बसुशायं विव्याधिनेऽन्नांनां पतंये नमो नमों हिरेंकेशायोपवीतिनें पुष्टानां पतंये नमो नमों भ्वस्यं हेत्ये जगंतां पतंये नमो नमों रुद्रायांतताविने क्षेत्राणां पतंये नमो नमें सूतायाहंन्त्याय वनांनां पतंये नमो नमो रोहिंताय स्थपतंये वृक्षाणां पतंये नमो नमों मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पतंये नमो नमों भुवन्तयें वारिवस्कृतायौषंधीनां पतंये नमो नमें उचैघींषायाक्रन्दयंते पत्तीनां पतंये नमो नमें कृत्स्रवीताय धावंते सत्वंनां पतंये नमोः॥२॥

नमः सहंमानाय निव्याधिनं आव्याधिनीनां पतंये नमो नमः ककुभायं निष्क्षिणं स्तेनानां पत्ये नमो नमो निष्क्षिणं इष्धिमते तस्कराणां पत्ये नमो नमो वश्चते परिवर्श्वते स्तायूनां पत्ये नमो नमो निचेरवे परिचरायारंण्यानां पत्ये नमो नमेः सृकाविभ्यो जिघा स्यायो मृष्णतां पत्ये नमो नमो उत्पायारंण्यानां पत्ये नमो नमे उत्पायारंण्यानां पत्ये नमो नमो उत्पायारंण्यानां पत्ये नमो नमो उत्पायारं कुलुश्चानां पत्ये नमो नम् इष्प्रमुखी धन्वाविभ्यंश्च वो नमो नमं आतन्वानेभ्यः प्रतिद्धानेभ्यश्च वो नमो नमं आयच्छं द्यो विसृजद्धंश्च वो नमो नमो उत्पायश्च वो नमो नम् असीनेभ्यः शयानेभ्यश्च वो नमो नमः स्वपद्धो जाग्रंद्धश्च वो नमो नम्सितष्ठंद्धो धावंद्धश्च वो नमो नमः स्वपद्धो जाग्रंद्धश्च वो नमो नम्सितष्ठंद्धो धावंद्धश्च वो नमो नमः स्वपद्धो जाग्रंद्धश्च वो नमो नम्सितष्ठंद्धो धावंद्धश्च वो नमो नमः स्वपद्धो जाग्रंद्धश्च वो नमो नम्सितष्ठंद्धो धावंद्धश्च वो नमो नमः स्वपद्धो जाग्रंद्धश्च वो नमो नम्सितष्ठंद्धो धावंद्धश्च वो नमो नमः स्वपद्धो जाग्रंद्धश्च वो नमो नम्सितष्ठंद्धो धावंद्धश्च वो नमो नमः समाभ्यः समापतिभ्यश्च वो नमो नमो नमो नमो

अश्वेभ्योऽश्वंपतिभ्यश्च वो नर्मः॥३॥

नमं आव्याधिनींभ्यो विविध्यंन्तीभ्यश्च वो नमो नम् उगंणाभ्यस्तृ १ हृतीभ्यंश्च वो नमो नमो गृत्सेभ्यो गृत्सपंतिभ्यश्च वो नमो नमो व्रातेंभ्यो व्रातंपतिभ्यश्च वो नमो नमो गृणेभ्यो गृणपंतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमो नमो महन्द्राः, श्रुष्ठकेभ्यंश्च वो नमो नमो रिथभ्योऽर्थेभ्यंश्च वो नमो नमो रथेंभ्यो रथंपतिभ्यश्च वो नमो नमः सेनांभ्यः सेनानिभ्यंश्च वो नमो नमः, श्रुत्तृभ्यः सङ्ग्रहीतृभ्यंश्च वो नमो नम्स्तक्षंभ्यो रथकारेभ्यंश्च वो नमो नमः कुलालेभ्यः कुमरिभ्यश्च वो नमो नमः पुञ्जिष्टेंभ्यो निषादेभ्यंश्च वो नमो नमं इषुकृद्धो धन्वकृद्धांश्च वो नमो नमो मृग्युभ्यः श्वनिभ्यंश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपंतिभ्यश्च वो नमः॥४॥

नमीं भ्वायं च रुद्रायं च नमीं शूर्वायं च पशुपतंये च नमों नीलंग्रीवाय च शितिकण्ठांय च नमीं कपिर्दिने च व्युंप्तकेशाय च नमीं सहस्राक्षायं च शृतधेन्वने च नमीं गिरिशायं च शिपिविष्टायं च नमीं मीदुष्टंमाय चेषुंमते च नमीं हृस्वायं च वामनायं च नमीं बृह्ते च वर्षीयसे च नमीं वृद्धायं च संवृध्वंने च नमों अग्नियाय च प्रथमायं च नमें आशवें चाजिरायं च नमाः शीघ्रियाय च शीभ्याय च नमं ऊर्म्याय चावस्वन्याय च नमीः स्रोतस्याय च द्वीप्याय च॥५॥ नमों ज्येष्ठायं च किन्छायं च नमः पूर्वजायं चापर्जायं च नमों मध्यमायं चापगल्भायं च नमों जघन्यांय च बिष्ट्रांयाय च नमः सोभ्यांय च प्रतिसर्याय च नमो याम्यांय च क्षेम्यांय च नमे उर्वर्याय च खल्यांय च नमः श्लोक्यांय चावसान्यांय च नमो वन्यांय च कक्ष्यांय च नमः श्रुवायं च प्रतिश्रुवायं च नमे आशुषेणाय चाशुरंथाय च नमः शूरांय चावभिन्दते च नमों वर्मिणे च वरूथिने च नमों बिल्मिने च कविचेने च नमः श्रुतायं च श्रुतसेनायं च॥६॥

नमों दुन्दुभ्यांय चऽऽहन्न्यांय च नमों धृष्णवें च प्रमृशायं च नमों दूतायं च प्रहिंताय च नमों निषक्षिणें चेषुधिमतें च नमंस्तीक्ष्णेषंवे चऽऽयुधिनें च नमेः स्वायुधायं च सुधन्वंने च नमः सुत्यांय च पथ्यांय च नमेः काट्यांय च नीप्यांय च नमः सूद्यांय च सर्स्यांय च नमों नाद्यायं च वेशन्तायं च नमः कूप्यांय चावट्यांय च नमो वर्ष्यांय चव्र्यायं च नमों मेघ्यांय च विद्युत्यांय च नमें ईध्रियांय चऽऽत्प्यांय च नमो वात्यांय च रेष्मियाय च नमों वास्त्व्यांय च वास्तुपायं च॥७॥

नमः सोमांय च रुद्रायं च नमंस्ताम्रायं चारुणायं च नमंः शङ्गायं च पशुपतंये च नमं उग्रायं च भीमायं च नमों अग्रेवधायं च दूरेवधायं च नमों हुन्ने च हनीयसे च नमों वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमंस्ताराय नमंः शम्भवं च मयोभवं च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवायं च शिवतराय च नम्स्तीर्थ्याय च कूल्याय च नमः पार्याय चावार्याय च नमः प्रतरंणाय चोत्तरंणाय च नमं आतार्याय चऽऽलाद्याय च नमः शष्याय च फेन्याय च नमः सिक्त्याय च प्रवाह्याय च॥८॥

नमं इरिण्यांय च प्रपृथ्यांय च नमंः कि शिलायं च क्षयंणाय च नमः कपर्दिनं च पुलस्तयं च नमो गोष्ठांय च गृह्यांय च नम्स्तल्प्यांय च गेह्यांय च नमः काट्यांय च गह्वरेष्ठायं च नमों हृद्य्यांय च निवेष्यांय च नमः पाश्सव्यांय च रजस्यांय च नमः शुष्क्यांय च हरित्यांय च नमो लोप्यांय चोलप्यांय च नमं ऊर्व्याय च सूर्म्याय च नमः पृण्यांय च पर्णशृद्यांय च नमो ऽपगुरमाणाय चाभिघ्नते च नमं आख्खिदते च प्रख्खिदते च नमो वः किरिकेभ्यो देवानाः हृदयेभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो नमं आनिरहतेभ्यो नमं आमीवत्केभ्यः॥९॥

द्रापे अन्धंसस्पते दरिंद्रज्ञीलंलोहित। एषां पुरुषाणामेषां पंशूनां मा भेर्माऽरो मो एषां किं चनऽऽमंमत्॥ या ते रुद्र शिवा तुनूः शिवा विश्वाहंभेषजी। शिवा रुद्रस्यं भेषजी तयां नो मृड जीवसें॥ इमा रुद्रायं तुवसें कपूर्दिनें क्षयद्वीराय प्रभेरामहे मृतिम्॥ यथां नः शमसंद्विपदे चतुंष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामें अस्मिन्ननांतुरम्॥ मृडा नों रुद्रोत नो मयंस्कृधि

क्ष्यद्वीराय नर्मसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मर्नुरायजे पिता तदंश्याम् तवं रुद्र प्रणीतौ॥ मा नो महान्तंमुत मा नों अर्भुकं मा न उक्षंन्तमुत मा नं उक्षितम्। मा नों वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नंस्तनुवों रुद्र रीरिषः॥ मा नंस्तोके तनये मा न आयुंषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नों रुद्र भामितो वंधीर्हविष्मंन्तो नमंसा विधेम ते॥ आरात्ते गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्रम्स्मे ते अस्तु। रक्षां च नो अधि च देव ब्रूह्मधां च नः शर्म यच्छ द्विबर्हांः॥ स्तुहि श्रुतं गर्तुसद् युवानं मृगं न भीमम्पह्लुमुग्रम्। मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यं ते अस्मन्नि वंपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्यं हेतिर्वृणक्तु परि त्वेषस्यं दुर्मतिरंघायोः। अवं स्थिरा मुघवंद्र्यस्तनुष्व मीढ्वंस्तोकाय तनयाय मृडय॥ मीढुंष्टम शिवंतम शिवो नंः सुमनां भव। पुरमे वृक्ष आयुंधं निधाय कृत्तिं वसान आ चर् पिनांकं बिभ्रदा गंहि॥ विकिरिद विलोहित नर्मस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्र हेतयोऽन्यमस्मन्नि वंपन्तु ताः॥ सहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशाना भगवः पराचीना मुखां कृधि॥१०॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याँम्। तेषा र सहस्रयोजनेऽव धन्वांनि तन्मसि॥ अस्मिन् महत्यंर्ण्वें उन्तरिक्षे भवा अधि॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शुर्वा अधः, क्षंमाचुराः॥ नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिवर् रुद्रा उपंश्रिताः॥ ये वृक्षेषुं सस्पिञ्जंरा नीलंग्रीवा विलोहिताः॥ ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः॥ ये अन्नेषु विविध्यंन्ति पात्रेषु पिबंतो जनान्॥ ये पृथां पंथिरक्षंय ऐलबृदा यृव्युधंः॥ ये तीर्थानि प्रचरंन्ति सृकावंन्तो निषङ्गिणंः॥ य एतावंन्तश्च भूयार् सश्च दिशों रुद्रा वितस्थिरे॥ तेषार् सहस्रयोजनेऽव धन्वांनि तन्मसि॥ नमों रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येंऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामन्नं वातों वर्षिमेषवस्तेभ्यो दश् प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशोदींचीर्दशोध्वांस्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं दिष्मो यश्चं नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि॥११॥

[त्र्यंम्बकं यजामहे सुग्नियं पृष्टिवर्धनम्। उर्वारुकिमिव् बन्धनान्मृत्योर्मृक्षीय माऽमृतांत्॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषंधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥ तमृष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वंस्य क्षयंति भेषजस्यं।

(ऋक्) यक्ष्वांमहे सौंमन्सायं रुद्रं नमोंभिर्देवमसुरं दुवस्य॥ अयं मे हस्तो भगवान्यं मे भगवत्तरः। अयं में विश्वभेषजोऽयं शिवाभिमर्शनः॥

ये ते सहस्रम्युतं पाशा मृत्यो मर्त्याय हन्तंवे। तान् यज्ञस्यं मायया सर्वानवं यजामहे। मृत्यवे स्वाहां मृत्यवे स्वाहां॥

ओं नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युंर्मे पाहि। प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनांप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युंर्मे पाहि॥]

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ चमकप्रश्नः॥

अग्नांविष्णू स्जोषंसेमा वंर्धन्तु वां गिरंः। द्युम्नैर्वाजेंभिरागंतम्॥ वाजंश्च मे प्रस्वश्चं मे प्रयंतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्चं मे ऋतुंश्च मे स्वरंश्च मे श्लोकंश्च मे श्रावश्चं मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवंश्च मे प्राणश्चं मेऽपानश्चं मे व्यानश्च मेऽसुंश्च मे चित्तं च म आधीतं च मे वाक्चं मे मनश्च मे चक्षुंश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षंश्च मे बलं च म ओजंश्च मे सहंश्च म आयुंश्च मे ज्रा च म आत्मा च मे त्नूश्चं मे शर्म च मे वर्म च मेऽङ्गंनि च मेऽस्थानिं च मे परूरंषि च मे शरीराणि च मे॥

यो देवानां प्रथमं पुरस्ताद्विश्वाधियों रुद्रो महर्षिः। हिर्ण्यगर्भं पंश्यत जायमान् स नो देवः शुभया स्मृत्याः संयुनक्तु॥

अनेन प्रथम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>महादेवः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥१॥ ज्यैष्ठमं च म् आधिपत्यं च मे मृन्युश्चं मे भामंश्च मेऽमंश्च मेऽम्मंश्च मे जेमा च मे मिहिमा च मे विर्मा च मे प्रिथमा च मे वर्ष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिंश्च मे सृत्यं च मे श्रद्धा च मे जगंच मे धनं च मे वशंश्च मे त्विषिश्च मे श्रीडा च मे मोदंश्च मे जातं च मे जिन्ष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे भविष्यच मे सुगं च मे सुपर्थं च म ऋद्धं च म ऋद्धिंश्च मे कृतं च मे कृतिंश्च मे मृतिश्चं मे सुमृतिश्चं मे॥

यस्मात्परं नापर्मस्ति किश्चिद्यस्मान्नाणीयो न ज्यायौस्ति किश्चित्।

वृक्ष इंव स्तब्धो दिवि तिष्ठत्येकस्तेनेदं पूर्णं पुरुषेण सर्वम्॥ अनेन द्वितीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>शिवः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥२॥

शं चं में मयंश्च में प्रियं चं मेऽनुकामश्चं में कामंश्च में सौमन्सश्चं में भूद्रं चं में श्रेयंश्च में वस्यंश्च में यशंश्च में भगंश्च में द्रविणं च में यन्ता चं में धूर्ता चं में क्षेमंश्च में धृतिश्च में विश्वं च में महंश्च में सुविच्चं में ज्ञात्रं च में सूर्श्च में प्रसूर्श्च में सीरं च में लयश्चं म ऋतं चं मेऽनृतं च मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच में जीवातुंश्च में दीर्घायुत्वं चं मेऽनिमृत्रं च मेऽभंयं च में सुगं चं में शयंनं च में सूषा चं में सुदिनंं च मे॥

न कर्मणा न प्रजया धर्नन त्यागेंनैक अमृत्त्वमांन्शुः। परेण नाकं निहितं गुहांयां विभ्राजंदेतद्यतंयो विशन्ति॥ अनेन तृतीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः श्री रुद्रः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥३॥

ऊर्क मे सूनृतां च मे पयंश्व मे रसंश्व मे घृतं चं मे मधुं च मे सिग्धिश्व मे सिपीतिश्व मे कृषिश्वं मे वृष्टिश्व मे जैत्रं च म औद्धिद्यं च मे रियश्वं मे रायंश्व मे पूष्टं चं मे पृष्टिश्व मे विभ चं मे प्रभ चं मे बहु चं मे भूयंश्व मे पूर्णं च मे पूर्णतंरं च मेऽक्षितिश्व मे कूयंवाश्व मेऽत्रं च मेऽक्षंच मे ब्रीह्यंश्व मे यवांश्व मे माषांश्व मे तिलांश्व मे मुद्राश्वं मे खुल्वांश्व मे गोधूमांश्व मे मुसुरांश्व मे प्रियङ्गंवश्व मेऽणंवश्व मे श्यामकांश्व मे नीवारांश्व मे॥

वेदान्तिविज्ञान्सिनिश्चितार्थाः सन्त्यांस योगाद्यतंयः शुद्धसत्त्वाः। ते ब्रंह्मलोके तु परान्तकाले परांमृतात्परिमुच्यन्ति सर्वे॥ अनेन चतुर्थ-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः शङ्करः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥४॥

अश्मां च में मृत्तिका च में गि्रयंश्व में पर्वताश्च में सिकंताश्च में वनस्पतियश्च में हिरंण्यं च मेऽयंश्व में सीसं च में त्रपृंश्च में श्यामं च में लोहं च मेऽग्निश्चं म आपंश्च में वीरुधंश्च म् ओर्षधयश्च मे कृष्टपुच्यं चे मेऽकृष्टपुच्यं चे मे ग्राम्याश्चं मे पुशवं आर्ण्याश्चं युज्ञेनं कल्पन्तां वित्तं चे मे वित्तिश्च मे भूतं चे मे भूतिश्च मे वस्तुं च मे वस्तिश्चं मे कर्मं च मे शक्तिश्च मेऽर्थश्च म एमश्च म इतिश्च मे गतिश्च मे॥

दहुं विपापं प्रमें ऽश्मभूतं यत्पृंण्डरीकं पुरमेध्यस् इस्थम्। तृत्रापि दहुं गृगनं विशोकस्तस्मिन् यदन्तस्तदुपांसित्व्यम्॥ अनेन पश्चम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>नीललोहितः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥५॥

अग्निश्चं म् इन्द्रंश्च मे सोमंश्च म् इन्द्रंश्च मे सिवता चं म् इन्द्रंश्च मे सरंस्वती च म् इन्द्रंश्च मे पूषा चं म् इन्द्रंश्च मे बृह्स्पतिश्च म् इन्द्रंश्च मे मित्रश्चं म् इन्द्रंश्च मे वरुणश्च म् इन्द्रंश्च मे त्वष्टां च म् इन्द्रंश्च मे धाता चं म् इन्द्रंश्च मे विष्णुंश्च म् इन्द्रंश्च मेऽिश्वनौं च म् इन्द्रंश्च मे म्फतंश्च म् इन्द्रंश्च मे विश्वं च मे देवा इन्द्रंश्च मे पृथिवी चं म् इन्द्रंश्च मेऽन्तिरिक्षं च म् इन्द्रंश्च मे द्यौश्चं म् इन्द्रंश्च मे दिशंश्च म् इन्द्रंश्च मे मूर्धा चं म् इन्द्रंश्च मे प्रजापंतिश्च म् इन्द्रंश्च मे॥

यो वेदादौ स्वंरः प्रोक्तो वेदान्तं च प्रतिष्ठिंतः। तस्यं प्रकृतिंकीन्स्य यः परंः स मृहेश्वंरः॥ अनेन षष्ठम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>ईशानः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥६॥ अर्शुश्चं मे रिश्मश्च मेऽदाँभ्यश्च मेऽधिंपतिश्च म उपार्शुश्चं मेऽन्तर्यामश्चं म ऐन्द्रवायवश्चं मे मैत्रावरुणश्चं म आश्विनश्चं मे प्रतिप्रस्थानंश्च मे शुक्तश्चं मे मृन्थी च म आग्रयणश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे ध्रुवश्चं मे वैश्वान्रश्चं म ऋतुग्रहाश्चं मेऽतिग्राह्यांश्च म ऐन्द्राग्नश्चं मे वैश्वदेवश्चं मे मरुत्वृतीयांश्च मे माहेन्द्रश्चं म आदित्यश्चं मे सावित्रश्चं मे सारस्वृतश्चं मे पौष्णश्चं मे पात्रीवृतश्चं मे हारियोजनश्चं मे॥

स्द्योजातं प्रंपद्यामि स्द्योजाताय वै नमो नर्मः। भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नर्मः॥ अनेन सप्तम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>विजयः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥७॥

इध्मश्चं मे बर्हिश्चं मे वेदिश्च मे धिष्णियाश्च मे स्रुचंश्च मे चमसाश्चं मे ग्रावाणश्च मे स्वरंवश्च म उपर्वाश्चं मेऽधिषवंणे च मे द्रोणकलुशश्चं मे वाय्व्यांनि च मे पूत्भृचं म आधवनीयश्च म आग्नींग्नं च मे हिव्धांनं च मे गृहाश्चं मे सदंश्च मे पुरोडाशांश्च मे पचताश्चं मेऽवभृथश्चं मे स्वगाकारश्चं मे॥

वामदेवाय नमों ज्येष्ठाय नमेः श्रेष्ठाय नमों रुद्राय नमः कालाय नमः कलंविकरणाय नमो बलंविकरणाय नमो बलाय नमो बलंप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमों मुनोन्मनाय नमेः॥

अनेन अष्टम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>भीमः</u> सुप्रीतः

सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥८॥

अग्निश्चं मे घर्मश्चं मेऽर्कश्चं मे सूर्यश्च मे प्राणश्चं मेऽश्वमेधश्चं मे पृथिवी च मेऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्चं मे शक्वंरीरङ्गुलंयो दिशंश्च मे यज्ञेनं कल्पन्तामृश्चं मे सामं च मे स्तोमंश्च मे यज्ञंश्च मे दीक्षा च मे तपश्च म ऋतुश्चं मे वृतं चं मेऽहोरात्रयौर्वृष्ट्या बृंहद्रथन्तरे चं मे यज्ञेनं कल्पेताम्॥

अघोरैंभ्योऽथ घोरैंभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः। सर्वेभ्यः सर्वृशर्वेभयो नर्मस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥ अनेन नवम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>देवदेवः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥९॥

गर्भाश्च मे वृत्साश्च मे त्र्यविश्व मे त्र्यवी चं मे दित्यवाचं मे दित्यौही चं मे पश्चाविश्व मे पश्चावी चं मे त्रिवृत्सर्श्व मे त्रिवृत्सा चं मे तुर्यवाचं मे तुर्यौही चं मे पष्टवाचं मे पष्टौही चं म उक्षा चं मे वृशा चं म ऋष्मश्चं मे वृहचं मेऽनृङ्वां चं मे धेनुश्चं म आयुर्यज्ञेनं कल्पतां प्राणो यज्ञेनं कल्पतामपानो यज्ञेनं कल्पतां व्यानो यज्ञेनं कल्पतां चक्षुंर्यज्ञेनं कल्पताः श्रोत्रं यज्ञेनं कल्पतां मनो यज्ञेनं कल्पतां वाग्यज्ञेनं कल्पतामात्मा यज्ञेनं कल्पतां यज्ञोनं कल्पतां यज्ञेनं कल्पतामात्मा यज्ञेनं कल्पतां यज्ञोनं कल्पतामात्मा

तत्पुरुंषाय विदाहें महादेवायं धीमहि। तन्नों रुद्रः प्रचोदयाँत्॥ अनेन दशम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>भवोद्भवः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥१०॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिब्रह्मणो-ऽधिपतिब्रह्मां शिवो में अस्तु सदाशिवोम्॥

अनेन एकादश-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः <u>आदित्यात्मकः श्री रुद्रः</u> सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥११॥

[इडां देवहूर्मनुंर्यज्ञनीर्बृह्स्पतिंरुक्थाम्दानिं शश्सिष्द्विश्वेंदेवाः सूँक्तवाचः पृथिंवि मात्मां मां हिश्सीर्मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं विद्यामि मधुं विद्यामि मधुंमतीं देवेभ्यो वाचंमुद्यासश् शुश्रूषेण्यां मनुष्येंभ्यस्तं मां देवा अंवन्तु शोभायें पितरोऽनुंमदन्तु॥]

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ रुद्रपद्पाठः॥

ॐ। गुणानांम्। त्वा। गुणपंतिमितिं गुण-पतिम्। हवामहे। कविम्। कवीनाम्। उपमश्रंवस्तम्मित्युंपुमश्रंवः-तुमुम्॥ ज्येष्ठराजमिति ज्येष्ठ-राजम्। ब्रह्मणाम्। ब्रह्मणः। पते। एतिं। नः। शृण्वन्। ऊतिभिरित्यूति-भिः। सीद्। सादंनम्॥ नमंः। ते। रुद्रु। मुन्यवैं। उतो इतिं। ते। इषंवे। नमंः॥ नर्मः। ते। अस्तु। धन्वंने। बाहुभ्यामितिं बाहु-भ्याम्। उता ते। नमंः॥ या। ते। इषुंः। शिवतमेतिं शिव-तमा। शिवम्। बभूवं। ते। धर्नुः॥ शिवा। शरव्यां। या। तवं। तयाँ। नः। रुद्रा मृडयु॥ या। ते। रुद्रा शिवा। तुनूः। अघोरा। अपापकाशिनीत्यपाप-काशिनी॥ तयाँ। नः। तुनुवाँ। शन्तंमयेति शम्-तमया। गिरिंशन्तेति गिरिं-शुन्त्। अभीतिं। चाकशीहि॥ याम्। इषुम्। गिरिशन्तेतिं गिरि-शन्त। हस्तें। (8)

बिर्भिषि। अस्तेवे॥ शिवाम्। गिरित्रेतिं गिरि-त्र। ताम्। कुरु। मा। हिर्सीः। पुरुषम्। जगंत्॥ शिवेनं। वर्चसा। त्वा। गिरिशा अच्छां। वृदामसि॥ यथां। नः। सर्वम्ं। इत्। जगंत्। अयक्ष्मम्। सुमना इतिं सु-मनाः । असंत्॥ अधीतिं। अवोचत्। अधिवक्तेत्यंधि-वृक्ता। प्रथमः। दैव्यः। भिषक्॥ अहीन्। च। सर्वान्। जम्भयन्। सर्वाः। च। यातुधान्यं इतिं यातु-धान्यः॥ असौ। यः। ताम्रः। अरुणः।

उता बुभुः। सुमुङ्गल इति सु-मुङ्गलेः॥ ये। च। इमाम्। रुद्राः। अभितेः। दिक्षु। (२)

श्रिताः। सहस्रश इतिं सहस्र-शः। अवेतिं। एषाम्। हेर्डः। ईमहे॥ असौ। यः। अवसर्पतीत्यंव-सर्पति। नीलंग्रीव इति नीलं-ग्रीवः। विलोहित इति वि-लोहितः॥ उता एनम्। गोपा इतिं गो-पाः। अदृश्न्। अदंशन्। उदृहार्यं इत्यंद-हार्यः॥ उता एनम्। विश्वां। भूतानिं। सः। दृष्टः। मृह्याति। नः॥ नर्मः। अस्तु। नीलंग्रीवायेति नीलं-ग्रीवाय। सहस्राक्षायेतिं सहस्र-अक्षायं। मीढुषें॥ अथो इतिं। ये। अस्य। सत्वांनः। अहम्। तेभ्यः। अक्रम्। नर्मः॥ प्रेतिं। मुश्र्। धन्वंनः। त्वम्। उभयोः। आर्त्रियोः। ज्याम्॥ याः। च। ते। हस्तैं। इषंवः। (३)

परेतिं। ताः। भगव इतिं भग-वः। वप्॥ अवतत्येत्यंव-तत्यं। धनुः। त्वम्। सहंस्राक्षेति सहंस्र-अक्ष्म। शतेषुध् इति शतं-इषुधे॥ निशीर्येतिं नि-शीर्यं। शत्यानांम्। मुखां। शिवः। नः। सुमना इतिं सु-मनाः। भव्॥ विज्यमिति वि-ज्यम्। धनुः। कप्रितः। विशंल्य इति वि-शल्यः। बाणंवानिति बाणं-वान्। उत्॥ अनेशन्। अस्य। इषंवः। आभुः। अस्य। निषङ्गिधः॥ या। ते। हेतिः। मीढुष्टमेतिं मीढुः-तम्। हस्तें। बभूवं। ते। धनुः॥ तयां। अस्मान्। विश्वतः। त्वम्। अयक्ष्मयां। परीति। भुज्॥ नमः। ते। अस्तु। आयुधाय। अनांततायेत्यनां-तताय।

धृष्णवें॥ उभाभ्यांम्। उता ते। नमंः। बाहुभ्यामितिं बाहु-भ्याम्। तवं। धन्वंने॥ परीतिं। ते। धन्वंनः। हेतिः। अस्मान्। वृण्कु। विश्वतंः॥ अथो इतिं। यः। इषुधिरितींषु-धिः। तवं। आरे। अस्मत्। नीतिं। धेहि। तम्॥ (४)

नमंः। हिरंण्यबाहव इति हिरंण्य-बाहवे। सेनान्यं इति सेना-न्यै। दिशाम्। च। पत्ये। नमः। नमः। वृक्षेभ्यः। हरिकेशेभ्य इति हरि-केशेभ्यः। पशूनाम्। पत्ये। नर्मः। नमंः। सस्पिञ्जराय। त्विषींमत् इति त्विषीं-मते। पृथीनाम्। पतंये। नमंः। नमंः। बुभुशायं। विव्याधिन इति वि-व्याधिने। अन्नानाम्। पत्ये। नर्मः। नर्मः। हरिकेशायेति हरि-केशाय। उपवीतिन् इत्युप-वीतिनैं। पुष्टानांम्। पत्ये। नर्मः। नर्मः। भुवस्यं। हेत्यै। जगताम्। पत्ये। नर्मः। नर्मः। रुद्रायं। आतताविन इत्याँ-तताविनें। क्षेत्रांणाम्। पतंये। नर्मः। नर्मः। सूतार्य। अहंन्त्याय। वनांनाम्। पतंये। नमंः। नमंः। (५) रोहिंताय। स्थपतंये। वृक्षाणांम्। पतंये। नमंः। नमंः। मुन्त्रिणें। वाणिजायं। कक्षांणाम्। पतंये। नमंः। नमंः। भुवन्तये। वारिवस्कृतायेतिं वारिवः-कृतायं। ओषंधीनाम्। पतंये। नमः। नमः। उचैर्घोषायेत्युचैः-घोषाय। आऋन्दयंत् इत्याँ-ऋन्दयंते। पत्तीनाम्। पतंये। नर्मः। नर्मः। कृत्स्रवीतायेतिं कृत्स्र-वीताये। धावंते। सत्वंनाम्। पतंये। नर्मः॥ (६) नमंः। सहंमानाय। निव्याधिन इतिं नि-व्याधिनें।

इषुंमद्र्य इतीषुंमत्-भ्यः। धन्वाविभ्य इति धन्वावि-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। आत्नवानेभ्य इत्याँ-तन्वानेभ्यः। प्रतिदधानेभ्य इति प्रति-दधानेभ्यः। च। वः। नमः। नमः। आयच्छंद्र्य इत्यायच्छंत्-भ्यः। विसृजद्र्य इति विसृजत्-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। अस्यद्र्य इत्यस्यंत्-भ्यः। विध्यद्र्य इति विध्यंत्-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। असीनेभ्यः। शयानेभ्यः। च। वः। नमः। नमः। स्वपद्र्य इति स्वपत्-भ्यः। जाग्रंद्र्य इति जाग्रंत्-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। तिष्ठंद्र्य इति तिष्ठंत्-भ्यः। धावंद्र्य इति धावंत्-भ्यः। च। वः। नमः। नर्मः। स्माभ्यः। स्मापंतिभ्य इति स्मापंति-भ्यः। च। वः। नर्मः। नर्मः। अश्वेभ्यः। अश्वेपतिभ्य इत्यश्वेपति-भ्यः। च। वः। नर्मः॥ (८)

नमंः। आव्याधिनींभ्य इत्यां-व्याधिनींभ्यः। विविध्यंन्तीभ्यः इति वि-विध्यंन्तीभ्यः। च। वः। नमंः। नमंः। उगंणाभ्यः। तृ क्तिभ्यंः। च। वः। नमंः। नमंः। गृत्सभ्यंः। गृत्सपंतिभ्यः इति गृत्सपंति-भ्यः। च। वः। नमंः। नमंः। व्रातेंभ्यः। व्रातंपतिभ्यः इति व्रातंपति-भ्यः। च। वः। नमंः। नमंः। नमंः। गणभ्यः। गणपंतिभ्यः इति गणपंति-भ्यः। च। वः। नमंः। नमंः। नमंः। विक्षपेभ्यः। विश्वक्षपेभ्यः इति वृश्व-भ्यः। च। वः। नमंः। नमंः। नमंः। महन्त्रः इति महत्-भ्यः। क्षुष्ठकेभ्यः। च। वः। नमंः। नमंः। नमंः। रथिभ्यः इति रथि-भ्यः। अर्थभ्यः। च। वः। नमंः। नमंः। रथिभ्यः इति रथि-भ्यः। अर्थभ्यः। च। वः। नमंः। नमंः। रथिभ्यः। (९)

रथंपितभ्य इति रथंपित-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। सेनाभ्यः। सेनानिभ्य इति सेनानि-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। क्षृत्भ्य इति क्षृत्-भ्यः। सङ्गृहीतृभ्य इति सङ्गृहीतृ-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। नमः। तक्षभ्य इति तक्षं-भ्यः। रथकारेभ्यः इति रथ-कारेभ्यः। च। वः। नमः। च। वः। नमः। च। वः। नमः। नमः। पुञ्जिष्टेभ्यः। निषादेभ्यः। च। वः। नमः। नमः। इषुकृद्ध इति पुकृत्-भ्यः। धन्वकृद्ध इति धन्वकृत्-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। नमः। नमः। मृग्युभ्य इति मृग्यु-भ्यः। श्विनभ्यः इति श्विन-भ्यः।

च। वः। नर्मः। नर्मः। श्वभ्य इति श्व-भ्यः। श्वपंतिभ्य इति श्वपंति-भ्यः। च। वः। नर्मः॥ (१०)

नमंः। भ्वायं। च्। रुद्रायं। च। नमंः। श्वायं। च। प्शुपतंय इति पशु-पतंये। च। नमंः। नीलंग्रीवायेति नीलं-ग्रीवाय। च। शितिकण्ठायेति शिति-कण्ठांय। च। नमंः। कपर्दिनै। च। व्युप्तकेशायेति व्युप्त-केशाय। च। नमंः। सहस्राक्षायेति सहस्र-अक्षायं। च। शत्यंन्वन इति शत-धन्वने। च। नमंः। गिरिशायं। च। शिपिविष्टायेति शिपि-विष्टायं। च। नमंः। मीद्धंमायेति मीदुः-तमाय। च। इषुंमत् इतीषुं-मते। च। नमंः। हुस्वायं। च। वामनायं। च। नमंः। बृह्ते। च। वर्षीयसे। च। नमंः। वृद्धायं। च। संवृध्वंन इति सम्-वृध्वंने। च। (११)

नमः। अग्नियाय। च। प्रथमायं। च। नमः। आशवैं। च। अजिरायं। च। नमः। शीघ्रियाय। च। शीभ्याय। च। नमः। ऊर्म्याय। च। अवस्वन्यायेत्यंव-स्वन्याय। च। नमः। स्रोतस्याय। च। द्वीप्याय। च॥ (१२)

नमंः। ज्येष्ठायं। च। किनिष्ठायं। च। नमंः। पूर्वजायेतिं पूर्व-जायं। च। अपुरजायेत्यंपर-जायं। च। नमंः। मध्यमायं। च। अपुर्गल्भायेत्यंप-गुल्भायं। च। नमंः। जुघन्यांय। च। बुध्रियाय। च। नमंः। सोभ्यांय। च। प्रतिसर्यायो प्रिति-सर्याय। च। नमंः। याम्यांय। च। क्षेम्यांय। च।

नमंः। उर्वर्याय। च। खल्याय। च। नमंः। श्लोक्याय। च। अवसान्यायेत्यंव-सान्याय। च। नमंः। वन्याय। च। कक्ष्याय। च। नमंः। श्रवायं। च। प्रतिश्रवायेति प्रति-श्रवायं। च। (१३)

नर्मः। आशुर्षेणायेत्याशु-सेनाय। च। आशुरेथायेत्याशु-रथाय। च। नर्मः। शूराय। च। अवभिन्दत इत्यव-भिन्दते। च। नर्मः। वर्मिणै। च। वरूथिनै। च। नर्मः। बिल्मिनै। च। कवचिनै। च। नर्मः। श्रुतायं। च। श्रुतसेनायेतिं श्रुत-सेनायं। च॥ (१४) नमः। दुन्दुभ्याय। च। आहन्नयायेत्यां-हन्न्याय। च। नमः। धृष्णवैं। च। प्रमृशायेतिं प्र-मृशायं। च। नमंः। दूतायं। च। प्रहितायति प्र-हिताय। च। नमः। निषङ्गिण इतिं नि-सङ्गिनै। च। इषुधिमत इतीषुधि-मतें। च। नमंः। तीक्ष्णेषंव इतिं तीक्ष्ण-इषवे। च। आयुधिनें। च। नमंः। स्वायुधायेतिं सु-आयुधार्य। च। सुधन्वन इति सु-धन्वने। च। नर्मः। स्रुत्याय। च। पथ्याय। च। नमंः। काट्याय। च। नीप्याय। च। नमंः। सूद्याय। च। सरस्याय। च। नर्मः। नाद्यायं। च। वैशन्तायं। च। (१५)

नमः। कूप्याय। च। अवट्याय। च। नमः। वर्ष्याय। च। अव्ष्याय। च। अव्ष्याय। च। नमः। वर्ष्याय। च। विद्युत्यायिति वि-द्युत्याय। च। नमः। ईप्रियाय। च। आत्प्यायत्यां-तप्याय। च। नमः। वास्तव्याय। च। रेष्मियाय। च। नमः। वास्तव्याय। च।

वास्तुपायेतिं वास्तु-पायं। च॥ (१६)

नमंः। सोमांय। च। रुद्रायं। च। नमंः। ताम्रायं। च। अरुणायं। च। नमंः। शृङ्गायं। च। पृशुपतंय इति पशु-पतंये। च। नमंः। उग्रायं। च। भीमायं। च। नमंः। अग्रेवधायेत्यंग्रे-वधायं। च। दूरेवधायेति दूरे-वधायं। च। नमंः। हुन्ने। च। हनीयसे। च। नमंः। वृक्षेभ्यंः। हरिकेशेभ्य इति हरि-केशेभ्यः। नमंः। तारायं। नमंः। शृम्भव इति शम्-भवें। च। मयोभव इति मयः-भवें। च। नमंः। शृङ्करायेति शम्-करायं। च। मयस्करायेति मयः-करायं। च। नमंः। शिवायं। च। शिवतंरायेति शिव-तराय। च। (१७)

नमः। तीर्थ्याय। च। कूल्याय। च। नमः। पार्याय। च। अवार्याय। च। नमः। प्रतरंणायति प्र-तरंणाय। च। उत्तरंणायेत्युंत्-तरंणाय। च। नमः। आतार्यायेत्याँ-तार्याय। च। आलाद्यायेत्याँ-लाद्याय। च। नमः। शष्य्याय। च। फेन्याय। च। नमः। सिक्त्याय। च। प्रवाह्यायेति प्र-वाह्याय। च॥ (१८)

नमः। इरिण्याय। च। प्रपथ्यायिति प्र-पथ्याय। च। नमः। किर्शिलायं। च। क्षयंणाय। च। नमः। कपर्दिनैं। च। पुल्रस्तयें। च। नमः। गोष्ठ्यायेति गो-स्थ्याय। च। गृह्यांय। च। नमः। तल्प्यांय। च। गेह्याय। च। नमः। काट्यांय। च। गृह्वरेष्ठायेतिं गह्वरे-स्थायं। च। नमः। हृद्य्यांय। च। निवेष्यांयितिं नि-वेष्यांय। च। नर्मः। पार्स्याय। च। रजस्यांय। च। नर्मः। शुष्क्यांय। च। हृरित्यांय। च। नर्मः। लोप्यांय। च। उलुप्यांय। च। (१९)

नमंः। ऊर्व्याय। च। सूर्म्याय। च। नमंः। पृण्यांय। च। पृण्श्वायिति पर्ण-श्वाय। च। नमंः। अपगुरमाणायत्यंप-गुरमाणाय। च। अभिघ्नत इत्यंभि-घ्नते। च। नमंः। आख्खिदत इत्यां-खिदते। च। प्रख्खिदत इति प्र-खिदते। च। नमंः। वः। किरिकेभ्यः। देवानाम्। हृदयेभ्यः। नमंः। विक्षीणकेभ्य इति वि-क्षीणकेभ्यः। नमंः। विचिन्वत्केभ्यः। नमंः। आनिर्हतेभ्य इत्यांनिः-हृतेभ्यः। नमंः। आमीवत्केभ्यः इत्यां-मीवत्केभ्यः॥ (२०)

द्रापें। अन्धंसः। प्ते। दरिंद्रत्। निलंलोहितेति नीलं-लोहित्॥ एषाम्। पुरुषाणाम्। एषाम्। पुशूनाम्। मा। भेः। मा। अरः। मो इतिं। एषाम्। किम्। चन। आममत्॥ या। ते। रुद्र। शिवा। तृन्ः। शिवा। विश्वाहंभेषजीति विश्वाहं-भेषजी॥ शिवा। रुद्रस्यं। भेषजी। तयां। नः। मृड। जीवसें॥ इमाम्। रुद्रायं। त्वसें। कप्दिनें। क्षयद्वीरायेति क्षयत्-वीराय। प्रेति। भ्रामहे। मृतिम्॥ यथां। नः। शम्। असंत्। द्विपद् इति द्वि-पदें। चतुंष्पद् इति चतुः-पदे। विश्वम्ं। पुष्टम्। ग्रामें। अस्मिन्। (२१)

अनांतुर्मित्यनां-तुर्म्॥ मृडा। नुः। रुद्र। उत। नुः। मयः।

कृिष्। क्षयद्वीरायेति क्षयत्-वीराय। नमंसा। विधेम्। ते॥ यत्। शम्। च। योः। च। मनुंः। आयज इत्यां-यजे। पिता। तत्। अश्याम्। तवं। रुद्र। प्रणीताविति प्र-नीतौ॥ मा। नः। महान्तम्। उत। मा। नः। अर्भकम्। मा। नः। उक्षंन्तम्। उत। मा। नः। उक्षितम्॥ मा। नः। वधीः। पितरम्। मा। उत। मातरम्। प्रियाः। मा। नः। तनुवंः। (२२)

रुद्र। रीरिषः॥ मा। नः। तोके। तनंये। मा। नः। आयंषि। मा। नः। गोषं। मा। नः। अश्वेषु। रीरिषः॥ वीरान्। मा। नः। रुद्र। भामितः। वधीः। ह्विष्मंन्तः। नमंसा। विधेम्। ते॥ आरात्। ते। गोघ्न इतिं गो-घ्ने। उत। पूरुषघ्न इतिं पूरुष-घ्ने। श्वयद्वीरायेतिं श्वयत्-वीराया सुम्नम्। अस्मे इतिं। ते। अस्तु॥ रक्षां। च। नः। अधीतिं। च। देव। ब्रूहि। अधां। च। नः। शर्मं। युच्छ। द्विबर्हा इतिं द्वि-बर्हाः॥ स्तुहि। (२३)

श्रुतम्। गर्तसद्मितिं गर्त-सदम्ं। युवानम्। मृगम्। न। भीमम्। उपहृत्नुम्। उग्रम्॥ मृडा। जरित्रे। रुद्र्। स्तवानः। अन्यम्। ते। अस्मत्। नीति। वपन्तु। सेनाः॥ परीति। नः। रुद्रस्यं। हेतिः। वृण्कु। परीति। त्वेषस्यं। दुर्मतिरितिं दुः-मृतिः। अघायोरित्यंघा-योः॥ अवेति। स्थिरा। मृघवंद्र्य इति मृघवंत्-भ्यः। तनुष्व। मीढ्वंः। तोकायं। तनयाय। मृड्य॥ मीढ्रंष्ट्रमेति मीढ्रंः-तुम्। शिवंतुमेति शिवं-तुम्। शिवः। नः। सुमना इति सु-मनाः। भूव॥ पुरमे। वृक्षे। आयुंधम्। निधायेतिं नि-धायं। कृत्तिम्ं। वसानः। एतिं। चुर्। पिनांकम्। (२४)

बिभ्रंत्। एतिं। गृहि॥ विकिरिदेति वि-किरिद् विलोहितिति वि-लोहित। नमः। ते। अस्तु। भगव इति भग-वः॥ याः। ते। सहस्रम्। हेतयः। अन्यम्। अस्मत्। नीतिं। वपन्तु। ताः॥ सहस्राणि। सहस्रधेतिं सहस्र-धा। बाहुवोः। तवं। हेतयः॥ तासाम्। ईशांनः। भगव इतिं भग-वः। प्राचीनां। मुखां। कृधि॥ (२५)

सहस्राणि। सहस्रश इति सहस्र-शः। ये। रुद्राः। अधीति।
भूम्याम्॥ तेषाम्। सहस्रयोजन इति सहस्र-योजने। अवेति।
धन्वानि। तन्मसि॥ अस्मिन्। मृहति। अर्णवे। अन्तरिक्षे।
भवाः। अधि॥ नीलंग्रीवा इति नीलं-ग्रीवाः। शितिकण्ठा
इति शिति-कण्ठाः। शर्वाः। अधः। क्षमाचराः॥ नीलंग्रीवा
इति नीलं-ग्रीवाः। शितिकण्ठा इति शिति-कण्ठाः। दिवम्।
रुद्राः। उपंश्रिता इत्युपं-श्रिताः॥ ये। वृक्षेषुं। सस्पञ्जराः।
नीलंग्रीवा इति नीलं-ग्रीवाः। विलोहिता इति वि-लोहिताः॥
ये। भूतानाम्। अधिपतय इत्यधि-पृत्यः। विशिखास इति
वि-शिखासंः। कप्रदिनः॥ ये। अन्नेषु। विविध्यन्तीति वि-विध्यन्ति। पात्रेषु। पिबंतः। जनान्॥ ये। प्रथाम्। पृथिरक्षंय
इति पथि-रक्षंयः। ऐलुबृदाः। यृव्युधंः॥ ये। तीर्थानि। (२६)

प्रचर्न्तीतिं प्र-चरंन्ति। सुकावंन्त इतिं सुका-वन्तः। निष्क्षिण

इति नि-सङ्गिनंः॥ ये। पृतावंन्तः। च। भूया रेसः। च। दिशंः। रुद्राः। वितस्थिर् इति वि-तस्थिरे॥ तेषाँम्। सहस्रयोजन इति सहस्र-योजने। अवेति। धन्वांनि। तन्मसि॥ नर्मः। रुद्रेभ्यः। ये। पृथिव्याम्। ये। अन्तिरक्षे। ये। दिवि। येषाँम्। अन्नम्। वातः। वर्षम्। इषंवः। तेभ्यः। दशं। प्राचीः। दशं। दक्षिणा। दशं। प्रतीचीः। दशं। उदीचीः। दशं। ऊर्ध्वाः। तेभ्यः। नर्मः। ते। नः। मृड्यन्तु। ते। यम्। द्विष्मः। यः। च। नः। द्वेष्टिं। तम्। वः। जम्भैं। द्धामि॥ (२७)

त्र्यंम्बक् मिति त्रि-अम्बक्म्। यजामहे। सुगुन्धिमिति सु-गुन्धिम्। पुष्टिवर्धनमिति पुष्टि-वर्धनम्॥ उर्वारुकम्। इव। बन्धनात्। मृत्योः। मुक्षीय। मा। अमृतात्। यो। रुद्रः। अग्नौ। यः। अप्स्वत्यंप्-सु। यः। ओषंधीषु। यः। रुद्रः। विश्वां। भुवना। आविवेशेत्यां-विवेशं। तस्मैं। रुद्रायं। नमंः। अस्तु॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥मन्त्रपुष्पम्॥

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयामं देवाः। भद्रं पंश्येमाक्षभिर्यजंत्राः। स्थिरेरङ्गैंस्तुष्टुवाः संस्तुनूभिः। व्यशेम देविहेतं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रंवाः। स्वस्ति नः पूषा विश्ववंदाः। स्वस्ति नस्ताक्ष्यों अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृह्स्पतिंदिधातु॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

योऽपां पुष्पं वेदे। पुष्पंवान् प्रजावान पशुमान् भंवति। चन्द्रमा वा अपां पुष्पम्। पुष्पंवान् प्रजावान पशुमान् भंवति। य एवं वेदे। योऽपामायतंनं वेदे। आयतंनवान् भवति। अग्निर्वा अपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। योऽग्नेरायतंनं वेदे॥ आयतंनवान् भवति। आपो वा अग्नेरायतंनम्। आयतंनवान् भवति। य एवं वेदे। योऽपामायतंनं वेदे। आयतंनवान् भवति। य एवं वेदे। योऽपामायतंनं वेदे। आयतंनवान् भवति। वायुर्वा अपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। यो वायोरायतंनं वेदे। आयतंनवान् भवति॥

आपो वै वायोरायतंनम्। आयतंनवान् भवति। य एवं वेदं। योऽपामायतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। असौ वै तपंत्रपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। योऽमुष्य तपंत आयतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। आपो वा अमुष्य तपंत आयतंनम्॥

आयतंनवान् भवति। य एवं वेदं। योऽपामायतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। चन्द्रमा वा अपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। यश्चन्द्रमंस आयतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। अश्वन्द्रमंस आयतंनम्। आयतंनवान् भवति॥ य एवं वेदं। योऽपामायतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति॥ य एवं वेदं। योऽपामायतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। नक्षंत्राणि वा अपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। यो नक्षंत्राणामायतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। आपो वै नक्षंत्राणामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। य एवं वेदं॥८२॥

योऽपामायतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। पूर्जन्यो वा अपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। यः पूर्जन्यंस्युऽऽ्यतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। आपो वै पूर्जन्यंस्युऽऽ्यतंनम्। आयतंनवान् भवति। य पुवं वेदं। योऽपामायतंनं वेदं॥ आयतंनवान् भवति। संवृत्सरो वा अपामायतंनम्।

आयतंनवान् भवति। संवृत्सरो वा अपामायतंनम्। आयतंनवान् भवति। यः संवत्सरस्यऽऽयतंनं वेदं। आयतंनवान् भवति। आपो वे संवत्सरस्यऽऽयतंनम्। आयतंनवान् भवति। य पृवं वेदं। यौऽप्सु नावं प्रतिष्ठितां वेदं। प्रत्येव तिष्ठति॥

राजाधिराजायं प्रसह्यसाहिनें। नमों वयं वैंश्रवणायं कुर्महे। स मे कामान्कामकामाय मह्यम्। कामेश्वरो वैंश्रवणो दंदातु। कुबेरायं वेश्रवणायं। महाराजाय नमः॥ ॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ दशशान्तयः॥

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयामं देवाः। भद्रं पंश्येमाक्षभिर्यजंत्राः। स्थिरेरङ्गैंस्तुष्टुवाः संस्तुनूभिः। व्यशेम देविहेतं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रों वृद्धश्रंवाः। स्वस्ति नः पूषा विश्ववंदाः। स्वस्ति नस्ताक्ष्यों अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृह्स्पतिंदिधातु॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥१॥

ॐ नमो ब्रह्मणे नमों अस्त्वग्नये नमेः पृथिव्यै नम् ओषंधीभ्यः। नमों वाचे नमों वाचस्पतंये नमो विष्णंवे बृह्ते कंरोमि॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥२॥

नमों वाचे या चोंदिता या चानुंदिता तस्यैं वाचे नमो नमों वाचे नमों वाचस्पतेये नम ऋषिंभ्यो मन्नकुद्धो मन्नंपतिभ्यो मा मामृषंयो मन्नकृतो मन्नपतंयः परांदुर्माहमृषींन्मन्नकृतो मन्नपतीन्परादां वैश्वदेवीं वाचंमुद्यास शिवामदंस्तां जुष्टां देवेभ्यः शर्म मे द्यौः शर्म पृथिवी शर्म विश्वमिदं जगंत्। शर्म चन्द्रश्च सूर्यश्च शर्म ब्रह्मप्रजापती। भूतं वंदिष्ये भुवंनं वदिष्ये तेजो वदिष्ये यशो वदिष्ये तपो वदिष्ये ब्रह्मं वदिष्ये सत्यं विदिष्ये तस्मा अहमिदमुपस्तरणमुपस्तृण उपस्तरणं मे प्रजायै पश्नां भूयादुप्स्तरणमहं प्रजायै पश्नां भूयासं प्राणांपानौ मृत्योर्मा पातं प्राणांपानौ मा मां हासिष्टं मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं वक्ष्यामि मधुं विदष्यामि मधुंमतीं देवेभ्यो वाचंमुद्यास र शुश्रूषेण्यां मनुष्येभ्यस्तं मां देवा अवन्तु शोभायै पितरोऽनुंमदन्तु। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥३॥

शं नो वार्तः पवतां मात्रिश्वा शं नंस्तपतु सूर्यः। अहांनिशं भंवन्तु नः श॰ रात्रिः प्रतिधीयताम्। शमुषा नो व्युंच्छतु शमांदित्य उदेतु नः। शिवा नः शन्तंमा भव सुमृडीका सरस्वति। मा ते व्योम सुन्दशि। इडांयै वास्त्वंसि वास्तुमद्वां स्तुमन्तों भ्यास्म मा वास्तों शिछत्स्मह्यवास्तुः स भूयाद्यों उस्मान्द्वेष्टि यं चं व्यं द्विष्मः। प्रतिष्ठासिं प्रतिष्ठावंन्तो भूयास्म मा प्रतिष्ठायां शिछत्स्मह्यप्रतिष्ठः स भूयाद्यों उस्मान्द्वेष्टि यं चं व्यं द्विष्मः। आ वांत वाहि भेषजं वि वांत वाहि यद्रपंः। त्वः हि विश्वभेषजो देवानां दूत ईयंसे। द्वाविमो वातौ वातु आ सिन्धोरा पंरावतः॥

दक्षं मे अन्य आवातु परान्यो वांतु यद्रपंः। यद्दो वांतते गृहें ऽमृतंस्य निधिर्हितः। ततों नो देहि जीवसे ततों नो धेहि भेषुजम्। ततों नो महु आवंह वात आवांतु भेषजम्। शम्भूर्मयोभूर्नो हृदे प्र णु आयू ५ेषि तारिषत्। इन्द्रंस्य गृहोंऽसि तं त्वा प्रपंद्ये सगुः सार्थः। सह यन्मे अस्ति तेन। भूः प्रपंद्ये भुवः प्रपंद्ये सुवः प्रपंद्ये भूर्भुवः सुवः प्रपंद्ये वायुं प्रपद्येऽनातां देवतां प्रपद्येऽश्मानमाख्णं प्रपंद्ये प्रजापंतेर्ब्रह्मकोशं ब्रह्म प्रपंद्य ओं प्रपंद्ये। अन्तरिक्षं म उर्वन्तरं बृहद्ग्रयः पर्वताश्च यया वातः स्व्स्त्या स्वंस्तिमान्तयां स्वस्त्या स्वंस्तिमानंसानि। प्राणापानौ मृत्योर्मा पातं प्राणापानौ मा मां हासिष्टं मियं मेथां मियं प्रजां मय्यग्निस्तेजों दधातु मियं मेधां मियं प्रजां मयीन्द्रं इन्द्रियं दंधातु मियं मेधां मियं प्रजां मिय सूर्यो भाजों दधातु॥

द्युभिर्क्तुभिः परिपातम्स्मानिरिष्टेभिरिश्वना सौभंगेभिः। तन्नों मित्रो वर्रुणो मामहन्तामिदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः। कयां निश्चित्र आ भ्वदूती सदावृधः सखाँ। कया शिचिष्ठया वृता। कस्त्वां सत्यो मदानां मर्श्हिष्ठो मत्सदन्धंसः। दृढाचिदारुजे वसुं। अभी षु णः सखीनामिवता जरितृणाम्। शृतं भंवास्यूतिभिः। वयः सुपूर्णा उपंसेदुरिन्द्रं प्रियमेधा ऋषयो नाधमानाः। अपं ध्वान्तमूर्णुहि पूर्धि चक्षुंर्मुमुग्ध्यंस्मान्निधयेव बद्धान्॥

शं नों देवीर्भिष्टंय आपों भवन्तु पीतयें। शंयोर्भिस्नंवन्तु नः। ईशांना वार्याणां क्षयंन्तीश्चर्षणीनाम्। अपो यांचामि भेषजम्। सुमित्रा न आप ओषंधयः सन्तु दुर्मित्रास्तस्में भूयासुर्यों ऽस्मान्द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्मः। आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता नं ऊर्जे दंधातन। महे रणांय चक्षंसे। यो वंः शिवतंमो रस्स्तस्यं भाजयतेह नंः। उश्तीरिंव मातरंः। तस्मा अरंं गमाम वो यस्य क्षयांय जिन्वंथ॥

आपों जनयंथा च नः। पृथिवी शान्ता साग्निनां शान्ता सा में शान्ता शुच श्रमयतु। अन्तिरिक्ष शान्तं तद्वायुनां शान्तं तन्में शान्त शुच श्रमयतु। द्यौः शान्ता सादित्येनं शान्ता सा में शान्ता शुच श्रमयतु। पृथिवी शान्तिंरन्तिरिक्ष शान्तिंद्वीः शान्तिंर्विशः शान्तिंरवान्तरिद्शाः शान्तिंरिग्नः शान्तिंवींयुः शान्तिंरिद्तयः शान्तिंश्चन्द्रमाः शान्तिर्नक्षंत्राणि

शान्तिरापः शान्तिरोषंधयः शान्तिर्वनस्पतंयः शान्तिर्गौः शान्तिरजा शान्तिरश्वः शान्तिः पुरुषः शान्तिर्ब्रह्म शान्तिं ब्राह्मणः शान्तिः शान्तिरेव शान्तिः शान्तिं अस्तु शान्तिः। तयाह १ शान्त्या संविशान्त्या मह्यं द्विपदे चतुंष्पदे च शान्तिं करोमि शान्तिंमें अस्तु शान्तिः। एह् श्रीश्च हीश्च धृतिश्च तपों मेधा प्रतिष्ठा श्रुद्धा सृत्यं धर्मश्चैतानि मोत्तिष्ठन्तुमनूत्तिष्ठन्तु मा माु श्रीश्च हीश्च पृतिश्च तपों मेधा प्रंतिष्ठा श्रद्धा सत्यं धर्मश्चेतानिं मा मा हांसिषुः। उदायुंषा स्वायुषोदोषंधीना रसेनोत्पर्जन्यंस्य शुष्मेणोदंस्थाममृता र अनु। तचक्षुंर्देवहितं पुरस्तांच्छुऋमुचरत्। पश्येम शुरदेः शतं जीवेम शरदेः शतं नन्दाम शरदेः शतं मोदाम शरदेः शतं भवीम शरदेः शत श्रणवीम शरदेः शतं प्रब्रंवाम शरदेः शतमजीताः स्याम शरदेः शतं ज्योक्र सूर्यं दृशे। य उदंगान्महतोऽर्णवाँद्विभ्राजंमानः सरि्रस्य मध्यात्स माँ वृषभो लोहिताक्षः सूर्यो विपश्चिन्मनंसा पुनातु। ब्रह्मणश्चोतंन्यसि ब्रह्मण आणी स्थो ब्रह्मण आवपंनमसि धारितेयं पृथिवी ब्रह्मणा मही धारितमेनेन महदन्तरिक्षं दिवं दाधार पृथिवी सदेवां यदहं वेद तदहं धारयाणि मा मद्वेदोऽधिविस्नंसत्। मेधामनीषे माविंशता समीचीं भूतस्य भव्यस्यावंरुध्यै सर्वमायुरयाणि सर्वमायुरयाणि।

आभिर्गीर्भिर्यदतों न ऊनमाप्यांयय हरिवो वर्धमानः। यदा स्तोतृभ्यो महिं गोत्रा रुजािसं भूयिष्ठभाजो अधं ते स्याम। ब्रह्म प्रावादिष्म तन्नो मा हांसीत्। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥४॥

ॐ सन्त्वां सिश्चामि यजुषां प्रजामायुर्धनं च॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥५॥

शं नो मित्रः शं वर्रणः। शं नो भवत्वर्यमा। शं न इन्द्रो बृह्स्पतिः। शं नो विष्णुंरुरुक्रमः। नमो ब्रह्मणे। नमंस्ते वायो। त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मांसि। त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मं विद्यामि। ऋतं विद्यामि। सत्यं विद्यामि। तन्मामंवतु। तद्कक्तारंमवतु। अवंतु माम्। अवंतु वक्तारम्। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥६॥

ॐ तच्छुं योरावृंणीमहे। गातुं यज्ञायं। गातुं यज्ञपंतये। दैवीः स्वस्तिरंस्तु नः। स्वस्तिर्मानुंषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिंगातु भेषजम्। शं नो अस्तु द्विपदें। शं चतुंष्पदे। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः। ७॥

ॐ सह नांववतु। सह नौं भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहै। तेज्ञस्वि नावधीतमस्तु मा विद्विषावहैं। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥८॥

ॐ सह नांववतु। सह नौं भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहै। तेजस्वि नावधीतमस्तु मा विद्विषावहैं। ॐ शान्तिः शान्तिः दशशान्तयः 143

शान्तिः॥९॥

ॐ सह नांववतु। सह नौं भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहै। तेज्ञस्वि नावधीतमस्तु मा विद्विषावहैं। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥१०॥